

Vård- och underhållsplan
Södra Sallerups kyrkogård
2025-01-31

Malmö kyrkogårdsförvaltning

Södra Sallerups kyrkogård

Vård- och underhållsplan

Omslagsbild: Södra Sallerups kyrkogård, området norr om kyrkan i september 2024.
Fotografier i rapporten: © Landskapsgruppen Öresund AB, där inget annat anges.

Datum: 2025-01-31

Beställare: Malmö Kyrkogårdsförvaltning.

Kontaktperson hos beställare: Marie Helm, avdelningschef Strategi och kultur och Jenny Persson, landskapsingenjör.

Landskapsgruppen: Andrea Jackelén, landskapsingenjör (uppdragsansvarig) och Maximilian Löfgren, landskapsingenjör.

Innehåll

1. Sammanfattning	4
2. Inledning.....	5
3. Administrativa uppgifter.....	6
3.1. Gravskick och gravsättningsstatistik.....	6
3.2. Kyrkogårdskarta.....	7
3.3. Skyddsstatus	8
4. Historik	10
4.1. Händelsekronologi	10
4.2. Kyrkogårdens utvidgningar	11
4.3. Den äldsta kyrkogården.....	12
4.4. Kyrkogården under 1800-talet	12
4.5. Kyrkogården under 1900-talet	14
4.6. 2000-talet	23
5. Beskrivning av kyrkogården – objekt och vårdbehov.....	25
5.1. Ingångar	25
5.2. Omgärdning	26
5.3. Byggnader på kyrkogården.....	27
5.4. Gångar, markmaterial och andra byggda objekt	28
5.5. Träd, häckar och annan vegetation	29
5.6. Minneslund.....	30
5.7. Möbler, skyltar, serviceplatser och belysning	31
5.8. VA och ledningsinfrastruktur	31
5.9. Tillgänglighet.....	32
6. Gravplatser med kulturhistoriska värden	33
6.1. Bakgrund.....	33
6.2. Inventeringsmetod och bedömning	33
6.3. Urvalskriterier.....	34
6.4. Skadebesiktning	34
6.5. Övergripande anvisningar och rekommendationer	35
6.6. Bevarandevärda områden	36
7. Kyrkogårdens karaktärer och värden.....	38
7.1. Omgivning och sammanhang	38
7.2. Karaktärsbeskrivning	39
7.3. Utmärkande karaktärer	40
7.4. Riktlinjer	41
7.5. Sammanfattande kulturhistorisk värdering	41
8. Risk- och sårbarhetsanalys.....	42
9. Målsättning och utveckling	43
9.1. Målsättning.....	43
9.2. Beskrivning av framtida behov.....	43
9.3. Plan för förändringar och bevarande	43
10. Litteratur- och källförteckning	45
11. Bilagor	47

1. Sammanfattning

Vård- och underhållsplanen för Södra Sallerups kyrkogård behandlar den historik som framkommit vid arkivsökning och genomgång av andra källor, därefter beskrivs kyrkogårdens olika objekt, deras vårdbehov samt rekommendationer gällande åtgärder. En inventering av ett urval gravplatser med kulturhistoriska värden har genomförts och en beskrivning av kyrkogårdens karaktärer och värden har sammanställts. Förvaltningen har tagit fram en risk- och sårbarhetsanalys och formulerat målsättningar och utvecklingsbehov.

Södra Sallerups kyrkogård har medeltida ursprung men merparten av de äldsta källorna är från 1800-talet. Kyrkogården utvidgades i ett flertal etapper mellan mitten på 1800-talet och andra halvan av 1900-talet. Kyrkogården är en typisk skånsk landsortskyrkogård med trädkrans och mur som inramning och öppna inre kvarter med låga städsegröna häckar. Gravanordningarna utgör ett framträdande inslag. Inom kyrkogården finns även en mindre minneslund och en större ännu ej ibruktagen del som iordningställdes under 1970-talet.

Kyrkogårdens gravar har kulturhistoriska värden, ett urval av dessa har inventerats och sammanställts i en separat bilaga. Gravanordningarna visar på gravvårdskulturen från 1800-talet fram till nutid med både stora och påkostade exempel och enklare vårdar.

Flygbild med vy över kyrkogården och bymiljön. I bakgrunden syns omgivande åkerlandskap (Malmö kyrkogårdsförvaltning 2024).

2. Inledning

För begravningsplatser som omfattas av kulturmiljölagens 4 kapitel ska det finnas en vård- och underhållsplan. Planen ska beskriva hur begravningsplatsen ska vårdas och underhållas så att det kulturhistoriska värdet inte minskas och dess utseende och karaktär inte förvanskas. Det är ägaren till begravningsplatsen som ansvarar för att planen upprättas och planen ska antas av förvaltningens beslutande organ. Länsstyrelsen ska innan dess ges möjlighet att yttra sig över planen. Det förutsätts att förvaltningen fortlöpande håller vård- och underhållsplanen aktuell. Planen ska uppdateras regelbundet, med intervall om högst 10 år. Se även i Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen (KRFS 2012:2).

Syfte, målsättning och avgränsning

Vård- och underhållsplanens övergripande syften är:

- Att tydliggöra Södra Sallerups kyrkogårds kulturhistoriska värden.
- Att ge långsiktighet och helhetssyn i förvaltningens skötsel och vård av kyrkogården.
- Att vara ett verktyg i förvaltningsarbetet med vägledning och prioriteringar för vården och underhållet av kyrkogården i dess betydelse som kulturarv.

Målsättningen är att genom regelbundet underhåll bevara och utveckla kyrkogården som en kulturhistoriskt betydelsefull plats samtidigt som huvuduppdraget utförs.

Vård- och underhållsplanen omfattar området som begränsas av kyrkogårdens omgärdning.

Författarpresentation och arbetsgång

Vård- och underhållsplanen är framtagen av Landskapsgruppen Öresund på uppdrag av Malmö kyrkogårdsförvaltning. Ansvariga för inventering, arkivsökning och sammanställning av rapporten har varit landskapsingenjörerna Andrea Jackelén och Maximilian Löfgren. Uppdraget med inventering och arkivsökning har utförts under hösten 2024. Arbetet har skett i nära samarbete med förvaltningens beställare Jenny Persson och Marie Helm. Vård och underhållsplanen berör hela kyrkogården men kyrkobyggnaderna och övriga byggnader har endast beskrivits översiktligt för förståelsen av platsen. För kapitel 8 och 9 har förvaltningen bidragit med textmaterial.

Dokumentationen grundar sig på platsbesök, arkiv- och litteraturstudier och dialog med kyrkogårdsförvaltningen. Arkivsökning i databaser och kyrkogårdsförvaltningens fysiska arkiv har genomförts under hösten 2024. Inventeringsarbetet som ligger till grund för objektsbeskrivningar och konditionsbedömningar har utförts under hösten 2024.

Disposition

Vård- och underhållsplanens innehåll bygger på riktlinjer för vård- och underhållsplaners innehåll från Länsstyrelsen Skåne och Lunds stift. Dokumentets disposition har gemensamt tagits fram av Malmö kyrkogårdsförvaltning och Landskapsgruppen Öresund AB.

3. Administrativa uppgifter

Fastighetsbeteckning: Sallerup 180:38 och Sallerup 180:42

Adress: Sallerups byväg 6

Stift: Lunds stift

Socken: Södra Sallerups socken

Län: Skåne län

Kommun: Malmö kommun

Begravningshuvudman: Svenska kyrkan

Markägare: Malmö pastorat

Växtzon: Zon 1

Areal: 1,3 hektar

3.1. Gravskick och gravsättningsstatistik

Antal gravplatser enligt förvaltningens gravbok (2024): Totalt 477 gravplatser samt en minneslund. Antal gravrätter* är ca 147. 210 gravplatser är upplåtningsbara, eller kommer att bli upplåtningsbara**.

Gravskick	Totalt antal platser	Antal gravsatta 2013–2023
Gravsatta kistor	394	8
Gravsatta urnor	38	51
Minneslund	-	53

Tabellen visar antalet gravplatser samt gravsatta på kyrkogården de senaste tio åren fördelat på de olika gravskicken.

*Avser antal upplåtna gravplatser med aktiv gravrätt. Askgravplatser ej inräknade.

**Askgravplatser ej inräknade.

3.2. Kyrkogårdskarta

Kyrkogårdskarta (Malmö kyrkogårdsförvaltning).

3.3. Skyddsstatus

Kulturmiljölag (1988:950)

2 kap. Fornminnen

Södra Sallerups kyrkogård ligger inom en möjlig fornlämning (bytomt/gårdstomt L1988:3704, RAÄ-nummer: Södra Sallerup 34:1) och omfattas av kulturmiljölagens 2 kap. Det är inte tillåtet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Ansökan om tillstånd för ingrepp i fornlämningar görs hos Länsstyrelsen.

4 kap. Kyrkliga kulturminnen

Kyrkogården omfattas av kulturmiljölagens 4 kap. Bestämmelserna om begravningsplatser omfattar byggnader på kyrkogården som inte är kyrkobyggnader samt fasta anordningar såsom murar och vegetation. Utöver kulturmiljölagens beskrivna delar omfattas även gravanordningar av kulturmiljölagens skyddsbestämmelser. Väsentliga ändringar kräver tillstånd från Länsstyrelsen. Vid osäkerhet beträffande tillståndskrav kontaktas Länsstyrelsen. Ytterligare anvisningar finns i Riksantikvarieämbetets (2014) *Vägledning för tillämpning av Kulturminneslagen - Kyrkliga kulturminnen* (4 kap. 1–18§§).

Begravningslag (1990:1144)

Begravningsverksamheten och kyrkogården regleras av Begravningslagen. Lagen styr verksamhetens utformning och skyddet av gravsatta samt stoft och aska. Lagen innehåller också anvisningar kring förhållandet mellan huvudman och gravrättsinnehavare.

Plan och bygglag (2010:900)

Kyrkogården ligger utanför detaljplanerat område, men omfattas ändå av Plan- och bygglagens generella varsamhetsbestämmelser och förvanskningförbud av särskilt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Åtgärder kan vara anmälnings- eller lovpliktiga hos kommunen.

Miljöbalk (1998:808)

Kyrkogården omfattas av flera delar i miljöbalken samt förordningar och skydd kopplad till den:

Generella biotopskyddet

Alléer på kyrkogården som uppfyller Naturvårdsverkets definition av allé omfattas av bestämmelserna för Biotopskyddsområde enligt miljöbalkens 7 kap. och Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Ingrepp som påverkar biotopen kräver dispens, vilket söks hos Länsstyrelsen. Ytterligare anvisningar finns i Naturvårdsverkets *Beskrivning och vägledning för biotopen Allé i bilaga 1 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.*

Skyddsvärda träd

Lindarna i kyrkogårdens trädkrans samt asken nordost om kyrkan finns rapporterade som särskilt skyddsvärda i Artportalen (<https://www.artportalen.se>). En verksamhet eller åtgärd som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön och som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i miljöbalken, ska anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken till Länsstyrelsen.

Bildutsnitt från artportalen, cirkelarna markerar registrerade skyddsvärda träd (Artportalen).

Artskyddsförordningen

Kyrkogården omfattas av Artskyddsförordningen (2007: 845). Artskyddsförordningen gäller för alla arter av fåglar som förekommer i vilt tillstånd inom EU samt övriga fridlysta växt- och djurarter.

Riksintresse för Naturvård

Kyrkogården ingår i området Backlandskapet söder om Romeleåsen (N 87) som pekats ut som område av riksintresse för naturvården.

Riksintresse för Kulturmiljövård

Kyrkogården ingår i området *Södra Sallerup [M 181] (Södra Sallerups sn)* som pekats ut som område av riksintresse för kulturmiljövården, med följande uttryck för riksintresset:

"Flintgruvor med påvisad användning redan under yngre stenålder och fortsatt brytning av kalk i området in i vårt eget sekel. Södra Sallerups välbevarade kyrkby och sockencentrum, medeltidskyrka, Wowragården med rötter i 1600-talet, klockaregården, äldre vägnät med betydelse för förståelsen av landskapets utveckling samt sambandet med Östra Kattarps väl bevarade landsby"
(Riksantikvarieämbetet)

Kulturmiljöprogram

Kyrkogården ingår i området Södra Sallerup som är utpekad som ett särskilt värdefullt kulturmiljöområde, med följande beskrivning:

"Området, som ingår i det sydsånska backlandskapet, saknar synliga fornlämningar men har varit bebott under olika perioder i förhistorisk tid, vilket påvisats vid omfattande arkeologiska undersökningar i samband vid exploatering. Ett för landet unik fornlämningstyp har påträffats bland annat vid Ångdala, där ett system av flintgruvor har varit i bruk under sten- och bronsålder. Flintgruvorna påträffades när man bröt krita och idag ser man tydliga spår efter kritbrytning i form av vattenfyllda kritbrott.

Södra Sallerups kyrka uppfördes under 1100-talet. Kyrkan försågs med korsarmar under 1860-talet, men bevarar fortfarande i långhus och torn sin medeltida karaktär. I direkt anslutning till kyrkan ligger flera äldre byggnader. Bland gårdarna bör framhållas den så kallade Wowragården, vars äldsta delar härstammar från 1600-talet. Med sin slutna gårdsform och välbevarade längor är gården en unik företeelse i Malmö kommun. Klockarebostället och gården norr om Wowragården utgör också viktiga inslag i bymiljön.

Östra Kattarps by är en väl bevarad by med sammanhållen bykärna kring ett vägshål. Bykärnan utgör ett ovanligt välbevarat exempel på bebyggelsesituationen vid tiden före skiftena. Detta är ett resultat av enksiftets genomförande i form av ett s.k. stjärnskifte, vilket innebar att nästan alla gårdar kunde ligga kvar på den gamla byplatsen.

Motiv för bevarande

Södra Sallerups och Östra Kattarps byar med omgivande landsbygd representerar väl den typ av kulturlandskap som tidigare existerat inom stora delar av de östra och södra delarna av kommunområdet. Östra Kattarps bebyggelsevärdet står i direkt relation till ett omgivande landskapsvärde. Marken till byn/gårdarna har ännu agrar prägel och är i huvudsak opåverkad av urbana strukturer, trots närheten till Malmö. Gårdsbebyggelsen såväl som byns omgivande marker med ägo gränser utgör en kulturhistorisk helhet." (Länsstyrelsen Skåne)

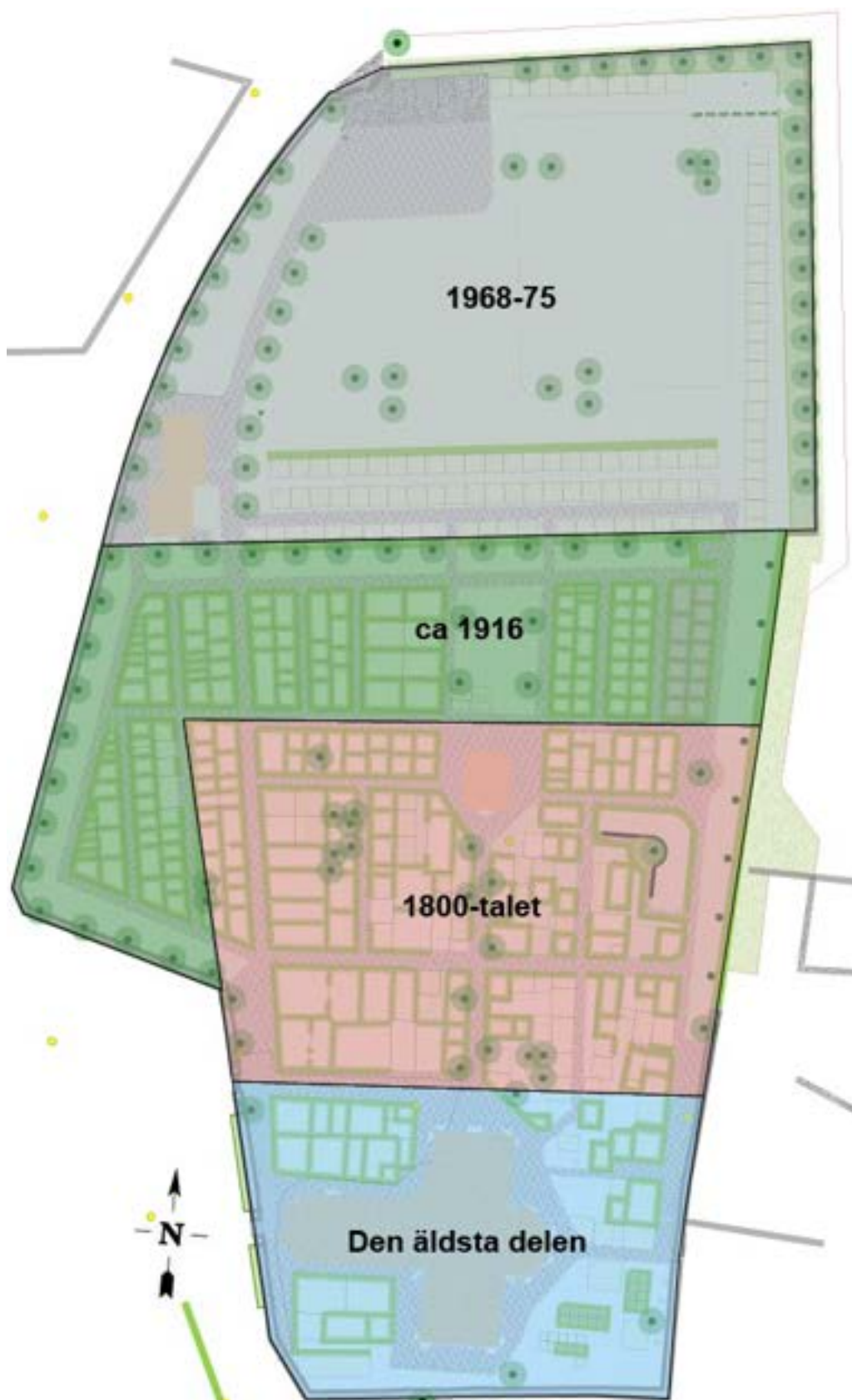
4. Historik

4.1. Händelsekronologi

Årtal	Händelse	Källa
1100-talet	Södra Sallerups kyrka uppförs.	Bebyggelseregistret Riksantikvarieämbetet.
1865	Kyrkogården utvidgas norrut genom avsöndring av dåvarande pastorsbostället. Redan innan denna utvidgning hade kyrkogården utvidgats en gång norrut under 1800-talet, årtalet för denna utvidgning är dock inte känd.	Kember, K J. (2017).
1904	Kapellet uppförs.	Kember, K J. (2017).
1916 (ca)	Kyrkogården utvidgas mot nordväst.	Kember, K J. (2017). Häradsekonomiska kartan 1910–15.
1952–1962	Församlingen och kyrkogården inkorporeras i Malmö.	Andersson (1986)
1964	Nya urngravar anläggs i kyrkogårdens sydöstra hörn.	Kyrkogårdsförvaltningens arkiv.
1965	Vägen utanför kyrkogården läggs om så att genomfart inte längre är möjlig.	Malmö stad, Gatukontoret.
1965	Kyrkogårdsmuren närmast kyrkan renoveras.	Kyrkogårdsförvaltningens arkiv.
1969–1971	Elarbeten och lyktstolpe framför kapellet tillförs kyrkogården.	Kyrkogårdsförvaltningens arkiv.
1968–1975	Kyrkogården utvidgas norrut. I samband med utvidgningen förlängs kyrkogårdsmuren längs Särslövsvägen och personal- och förrådsbyggnaden uppförs.	Kember, K J. (2017).
1996	Minneslunden anläggs.	Dokument och ritningar i Kyrkoarkivet, pärm F1Q:5.
2003	Stensättning av gångstråk från grindarna vid parkeringen till kyrkporten.	Kember, K J. (2017).
2016–2020	Nya träd (berge) planteras utmed mittenpartiet av kyrkogårdens östra sida.	Kyrkogårdsförvaltningen.
2022	Minneslundens rabatt renoveras med nya perenner.	Kyrkogårdsförvaltningen.

4.2. Kyrkogårdens utvidgningar

På kartan nedan framgår kyrkogårdens generella utvidgningar och ungefärliga årtal då de tillkom. De båda äldre delarnas tillblivelse ligger längre bakåt i tiden och därför är deras utbredning mer osäker än de sentida utvidgningarna.

Karta över kyrkogårdens utvidgningar, ungefärligt markerade (kyrkogårdskarta kyrkogårdsförvaltningen, illustration Landskapsgruppen).

4.3. Den äldsta kyrkogården

Den äldsta delen av kyrkogården ligger närmast runt kyrkan och började förmodligen tas i bruk i samband med att kyrkan uppfördes på 1100-talet. Uppgifter om den tidiga kyrkogården saknas men det är troligt att den, precis som andra tidiga kyrkogårdar utgjordes av ängsgräs där gravplatserna märktes ut med jordkullar, träkors eller liggande hållar. Enligt Kember (2017) finns noteringar om kyrkogården från 1678, då en svensk avdelning krigade med dansk militär på kyrkans mark. Enligt samma källa ska även den nuvarande kyrkogårdsmuren till vissa delar bestå av material från omkring den tiden.

4.4. Kyrkogården under 1800-talet

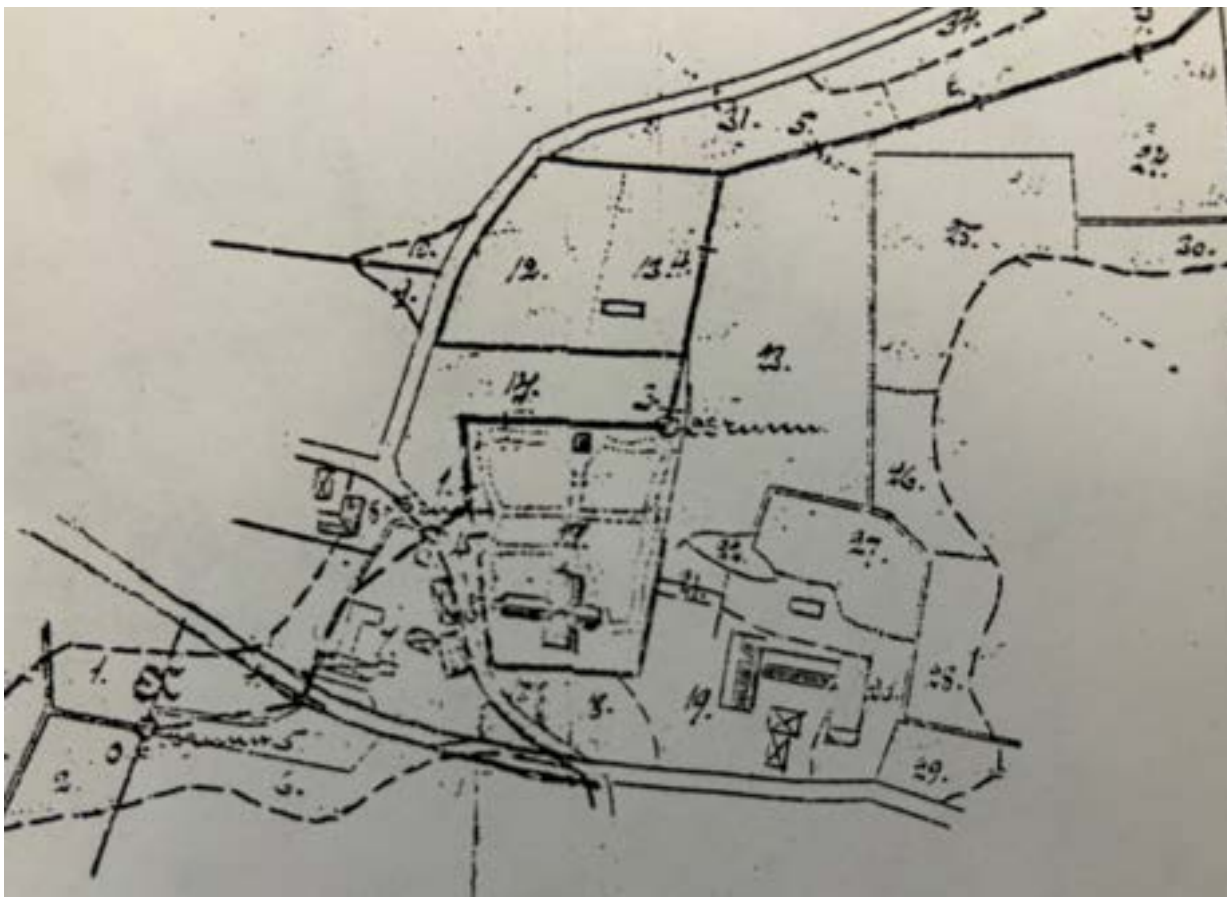
Från 1808 finns en skifteskarta som visar Sallerups by under skiftesreformen. På kartan har kyrkogården en lätt rektangulär form och längs den södra sidan finns en markering som kan vara en ingång, stiglucka eller liknande mot området på kartan betecknat med C (en samlingsplats). Eventuellt skulle det kunna vara den trädgårdslucka som enligt uppgifter i kyrkoarkivets räkenskaper reparerades 1743 och vars "2de st ... låsar till Kyrkogårdsluckorna" listades i inventarieförteckningar mellan 1816 och 1826. Enligt räkenskaperna ska även kyrkogårdsmuren ha reparerats 1755. 1814 finns uppgifter om att murar rappats och vitmenats, men det är oklart om det är kyrkogårdsmuren som avses. Tydligare är en notering från 1819 som lyder "hela ringmuren kring kyrkogården ..., rappad och hvitmenad, TegelTaket deröfer reparerat medelst en mengd hel Takstens(?) infattande istället för den söndrige ...". Även 1830 omnämns bland annat kyrkogårdsmuren: "Enligt wederbörlig TillståndsResolution af den 26 Juli 1830, samt särskild KostnadsRäkning, ... med Kvitto och Besiktningsbevis äro Kyrkan, Tornet och Ringmurens spåntak(?), rappade och hvitmenade, nya Takpannor i söndriges ställe insatte m. ...". Vidare finns noteringen "PortPelarnes och luckornas Tak reparerade", men här är det oklart om åtgärderna avser kyrkogården eller kyrkans delar.

1808, Enskifte. Kyrkogården ligger mitt i byn med "Prestgårds-Heman" (1) i öster, "Skolehus-plats" (Z) i norr, "Husplats för nr 14, 15 och 16" (B) i väster, "En samlingsplats" (C) i söder och "Utsocknes frälse hus" (6) i norr (Lantmäteriet, Historiska kartor).

Under 1800-talet ska kyrkogården ha utvidgats två gånger, årtalet och utbredningen av den första utvidgningen är okänt men bör ha omfattat en yta närmast norr om den äldsta delen. 1865 avsöndrades prästbostället och den andra utvidgningen ska ha genomförts i samband med detta. Det på enskifteskartan noterade skolhuset norr om kyrkan måste ha rivits i samband med någon av utvidgningarna.

Äldre fastighetskartor som visar fastigheter innan sammanslagningar ger en indikation om de möjliga utvidgningarna. Kartorna visar att vägarna till, och själva skolhuset är egna fastigheter som kan ha intecknats först och där den anslutande åkermarken i norr och runt om skolhuset kan ha intecknats senare.

1908, karta över föreslaget dikesföretag för Södra Sallerup (Malmö kyrkogårdsförvaltning).

På en karta över förslag till dikesföretag från 1908 framgår kyrkogårdens dåvarande form tydligt med huvudsaklig gångstruktur och en byggnad placerad där kapellet står. Den tidigare fyrkantiga gården i öster som syns på enskifteskartan från 1808 (*Prestegårds heman*) är utritad med tre sidobyggnader. På samma karta och även på häradskartan från 1912 finns en kvarstående byggnad norr om kyrkogården som bör vara samma som nr 6 på enskifteskartan från 1808. Byggnaden kan skimras även på flygfoto från 1935 och framstår som en fristående bostad med trädgård. Flygfoton visar att den revs någon gång under 1950–60-talet, eventuellt i samband med att marken iordningställdes för utvidgning av kyrkogården.

1910–1915, häradsekonomisk karta, utbredningen av kyrkogårdens äldre del är tydlig och även byggnaden norr om kyrkogården på blivande mark för utvidgningen 1968–75 (Lantmäteriet, Historiska kartor).

4.5. Kyrkogården under 1900-talet

Kapellet

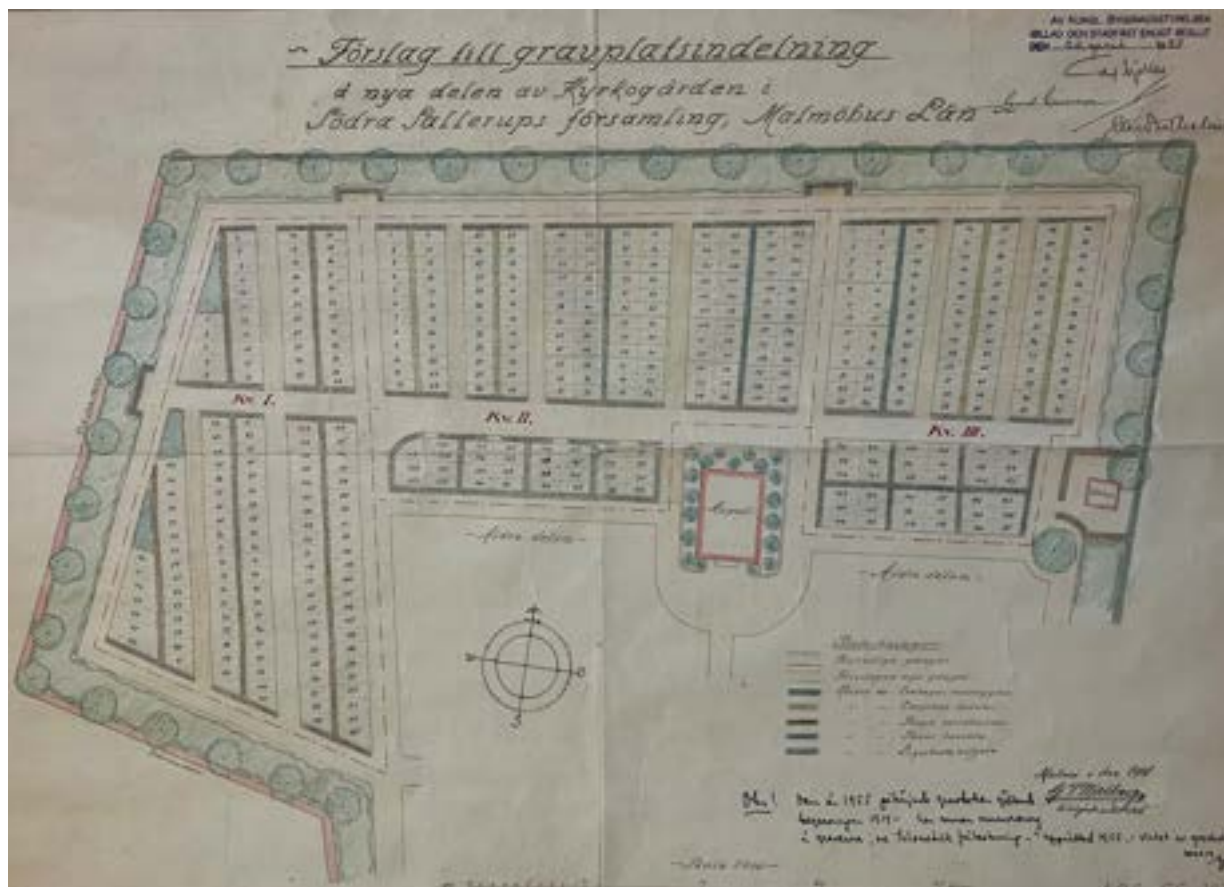
Kapellbyggnaden uppfördes 1904. Fram till sekelskiftet 2000 fanns planteringsytor med buskar längs byggnadens båda långsidor.

Enligt anteckningar i förvaltningens gravbok, donerade Smeden Peter Ahlgren medel för byggandet av kapellet. Peter Ahlgren gick bort 1901 och har sin gravplats alldeles intill kapellet på den västra sidan om byggnaden. Informationen förekommer även i boken *I de dödas vilorum: Malmös begravningsplatser* (Rosengren, Striner & Andréasson, 2013), ursprungskällan är sannolikt kyrkoarkiven.

Utvidgningen 1916

Omkring 1916 ska en utvidgning av kyrkogården ha genomförts mot norr. Utvidgningen finns redovisad på ett förslag till gravplatsindelning från 1921, det är därför troligt att arbetena pågick under ett antal år. Utvidgningsområdet benämns på ritningen som "Nya delen" och de befintliga ytorna närmast kyrkan som "Äldre delen". På ritningen finns begränsningshäckar och rygghäckar angivna med artnamn, det är flera olika arter (hagtorn, liguster, avenbok, tuja och idegran) som använts delvis blandat inom området. Ritningen visar även träd placerade längs ytterkanterna, med samma placering som nuvarande hamlade lindar.

På ritningen finns också kapellet samt en mindre byggnad längs östra sidan, benämnd som "Uthus". En byggnad med ungefär samma placering förekommer på senare ritningar med noteringen toalett, det är oklart om det är samma byggnad eller en ersättande byggnad.

1921, Förslag till gravplatsindelning å nya delen av Kyrkogården i Södra Sallerups församling, Malmöhus Län (Malmö kyrkogårdsförvaltning).

På förslaget till gravplatsindelningen visas inte den äldre kyrkogårdsdelen. Men ett flygfoto daterat 1935 visar en inre trädkrans som följer den äldre delens utbredning, på samma flygfoto syns yngre träd i samma sträckning som på ritningen. På ett senare flygfoto daterat 1946 är den inre trädkransen borta och de yngre träden utmed kyrkogårdens nya utbredning har vuxit betydligt och förefaller vara friväxande.

Inkorporering av församlingen

1952 blev Södra Sallerup en del av den växande kommunen Malmö (Andersson, 1986) och tio år senare, 1962 inkorporerades Södra Sallerups församling och kyrkogården i Husie och Södra Sallerup pastorat där Husie utgjorde moderförsamling (Skatteverket, 2025). Församlingen fortsatte existera som egen församling fram till 2002 då den slogs samman med Husie församling för att bilda Husie och Södra sallerup församling (SCB, 2025).

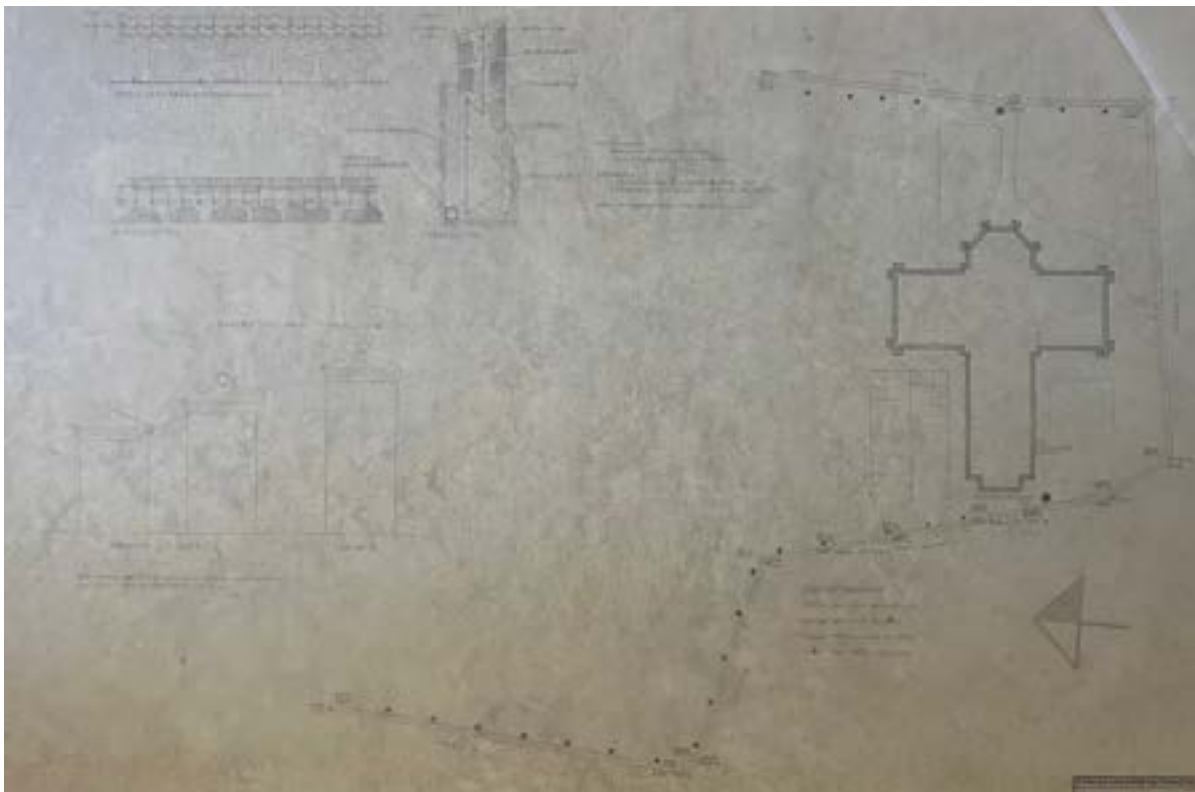
Flygfoto daterat 1935 (AB Flygtrafik i Bengtsfors, Kulturen).

Murar och omgärdning

Murarna runt kyrkoråden utgjorde en stor del i de arbeten som genomfördes under 1900-talet och flertalet ritningar finns framtagna kring olika åtgärder. På ritningen över *Förslag till gravplatsindelning* från 1921 finns en mur utritad i väster med benämningen "Gråstensmur", vilket visar att muren här uppfördes i samband med utvidgningen som en förlängning av den befintliga muren. Vid den tiden avslutades muren i höjd med den dåvarande kyrkogårdens norra gräns.

På ett foto daterat 1933 framgår att den sydvästra öppningen och grindpartiet tidigare varit placerat sydväst om kyrkan i stället för mitt för kyrkporten. På ett senare foto, taget någon gång innan 1940 är grindöppningen flyttad till nuvarande läge.

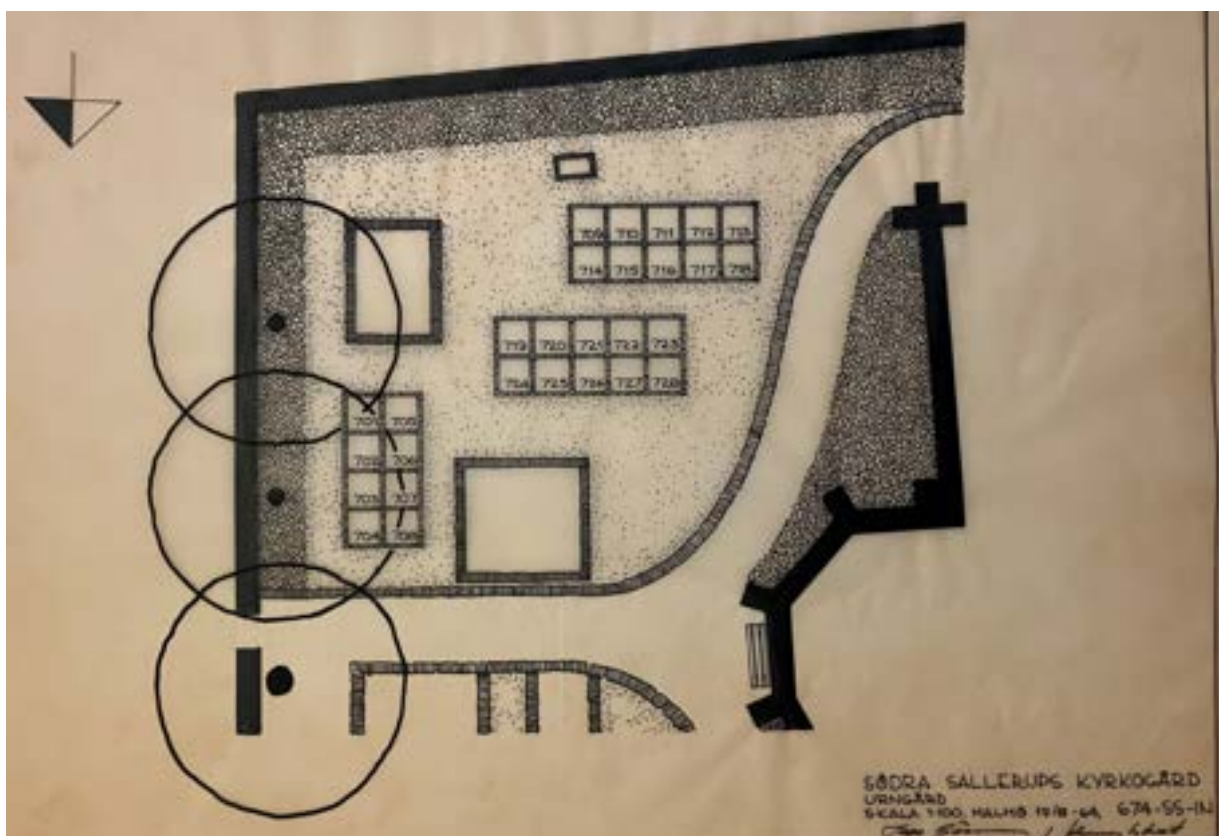
På ritningen *Ny mur vid kyrkan* från 1965 benämnd finns hela den då befintliga muren utritad. Då sträckte sig muren längs hela kyrkogårdens dåvarande utbredning i väster, söder och öster. Det är oklart om ritningen avser helt nya delar av muren, eller om den visar att muren delvis gjordes om och därför benämndes som ny. Enligt ritningarna skulle muren utformas med en kärna i betong med armering och tegeldränning samt en avtäckning med enkupigt rött taktegel lagt i cementbruk.

1965, Ny mur vid kyrkan (Malmö kyrkogårdsförvaltning).

Urngård

Från 1964 finns en ritning över en urngård med urngravar på kyrkogårdens sydöstra del. Området verkar vid den tiden bara ha innehållit ett fåtal äldre gravplatser och baserat på både ritningen och fotografier varit gräsbelagt under större delen av 1900-talet. Ritningen stämmer väl med nuvarande urngravsindelning.

1964, Urngård (Malmö kyrkogårdsförvaltning).

Förändringar i gravkvarteren

Foton över kyrkogården visar vissa förändringar av vegetationen i gravkvarteren. Bland annat har andelen gräsbelagda ytor ökat, men flertalet ytor verkar dock ha varit gräsbelagda under mycket lång tid. Häckinramningar och omgivande vegetation har successivt minskat genom borttagning av planteringar och enstaka växter. På gravplatser har också mindre detaljer såsom prydnadsplanteringar försvunnit.

Placeringen av gravvårdar och antalet vårdar verkar ha varit relativt oförändrad under andra halvan av 1900-talet, med främst mindre tillägg inom tidigare tomma gräsbelagda ytor. En ritning från 1962 indikerar att de sista gravplatsytorna i det nordöstra hörnet av kyrkogårdsdelen från 1916 uppläts någon gång under 1960-talet. På en indelningsplan från 1973 har gravplatserna markerats ut med gravnummer.

Det är oklart när raden med gravvårdar utmed muren i öster tillkom. De är sannolikt ditflyttade men har inte ritats ut på indelningsplanen från 1973, medan raden med gravvårdar direkt söder om kyrkan som sannolikt också är flyttade finns utritade på indelningsplanen.

Flygfoto från 1960-talet baserat på beläggningen med gravar (Skandinavisk Aerotjänst, Regionmuseet).

Utvidgningen i norr 1968–75

Under slutet av 60-talet och början av 70-talet genomfördes en större utvidgning av kyrkogården på jordbruksmark i norr. Marken hade införskaffats redan 1952. Arbetena var omfattande och innefattade både dräneringsarbeten, en utvidgning av stenmuren, nya gravkvarter för kistgravar, reserverad plats för ekonomibyggnad samt stora busk- och trädplanteringar. Arbetenas tekniska beskrivning är daterad 18 november 1968 och innehåller en kort beskrivning av ingående delar. I och med utvidgningen blev kyrkogården ca 4500 m² större. En detaljritning visar en grind planerad intill nuvarande personalbyggnad och mot parkeringen utmed Särslövsvägen. Det är oklart om grindöppningen genomfördes då inga ritningar eller foton finns över den.

1970, Planteringsplan över utvidgningen med nya träd och buskar (Malmö kyrkogårdsförvaltning).

Behovet av begravningsmark bedömdes sannolikt som stort eftersom man redan 1973 tog fram en ritning över ytterligare mark i nordöst att reservera som begravningsmark. Marken om ca 5000 m² var i direkt anslutning till utvidgningen.

I samband med utvidgningarna anlades även två serviceplatser i gränsen mellan befintlig kyrkogård och utvidgningen, i höjd med de hamlade lindarna.

1973, Indelningsplan över utvidgningen och befintlig kyrkogård (Malmö kyrkogårdsförvaltning).

En ritning från 1970 visar hur stödmuren av betong och nätstaket som omger utvidgningsdelen i norr och öster skulle utföras. En annan ritning från samma år visar en planteringsplan med trädplanteringar av kaukasisk vingnöt och omgärdande buskage av bredbladig liguster. Samma art av buskar skulle även planteras utmed muren inom den äldre kyrkogården för att ersätta ett befintligt buskage.

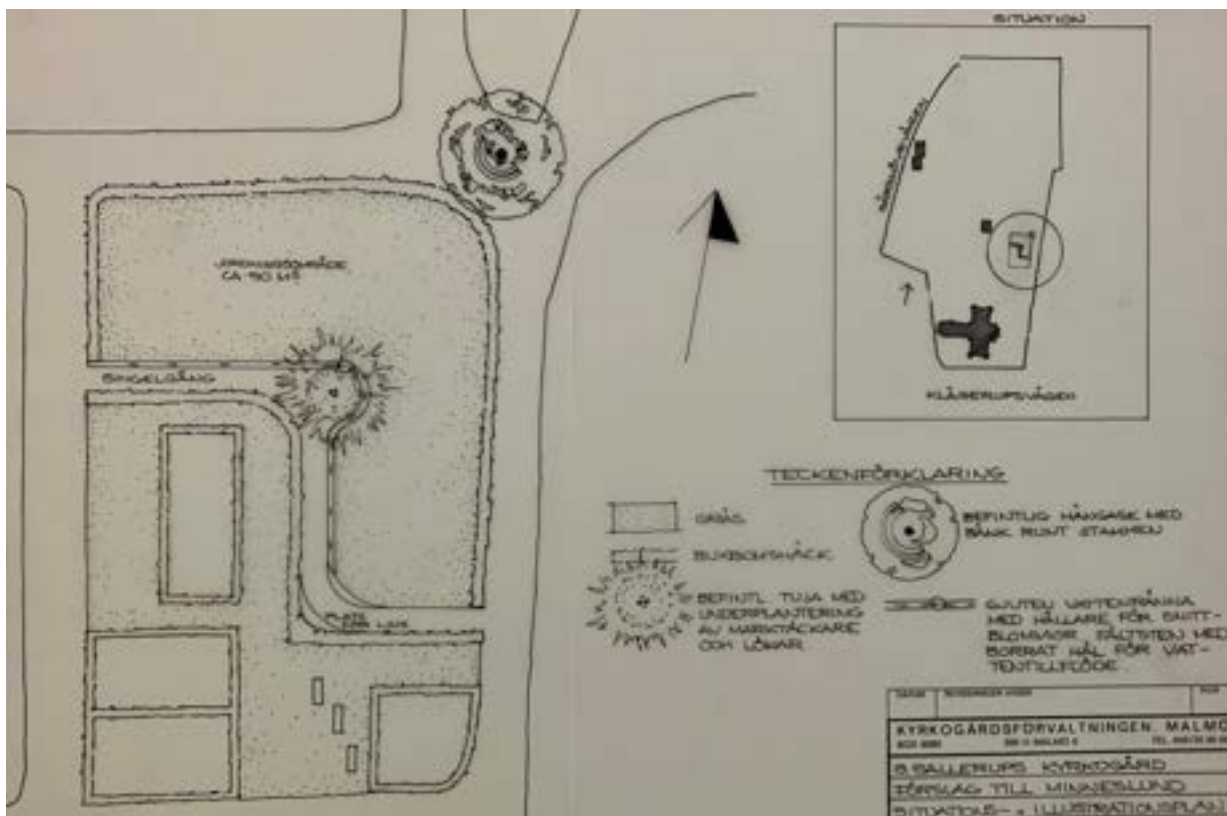
1973 upprättades *Indelningsplan* för området, vilket tyder på att merparten av arbetena med utvidgningen sannolikt var färdigställda då. Indelningsplanen visar en utformning med nästan uteslutande kistgravar med två platser och en mindre rad kistgravar med en plats. Arbetena med utvidgningen var helt avslutade 1975 då även delar av personalbyggnaden byggdes.

Minneslunden

En större förändring i slutet av 1900-talet var anläggandet av en minneslund inom kyrkogården. Arbetena påbörjades 1990 efter önskemål från kyrkorådet i Södra Sallerup och beslut i kyrkogårdsnämnden. Placeringen som valdes var inom den äldre delen i ett område som gräslags och där den äldre strukturen redan luckrats upp och endast ett mindre antal gravvårdar kvarstod.

Kyrkorådet och länsantikvarien gavs möjlighet att uttala sig och ett förslag arbetades fram som 1994 antogs av kyrkorådet för genomförande under 1995. Ritningen och beskrivningen stämmer mycket väl med den befintliga anläggningen. Den på platsen befintliga tujan som stod mitt i anläggningen har dock sedan dess ersatts med en perennplantering. Även en större hängask som tillsammans med bänkar fanns utanför minneslunden i nordöst har numera ersatts av en mindre ronn.

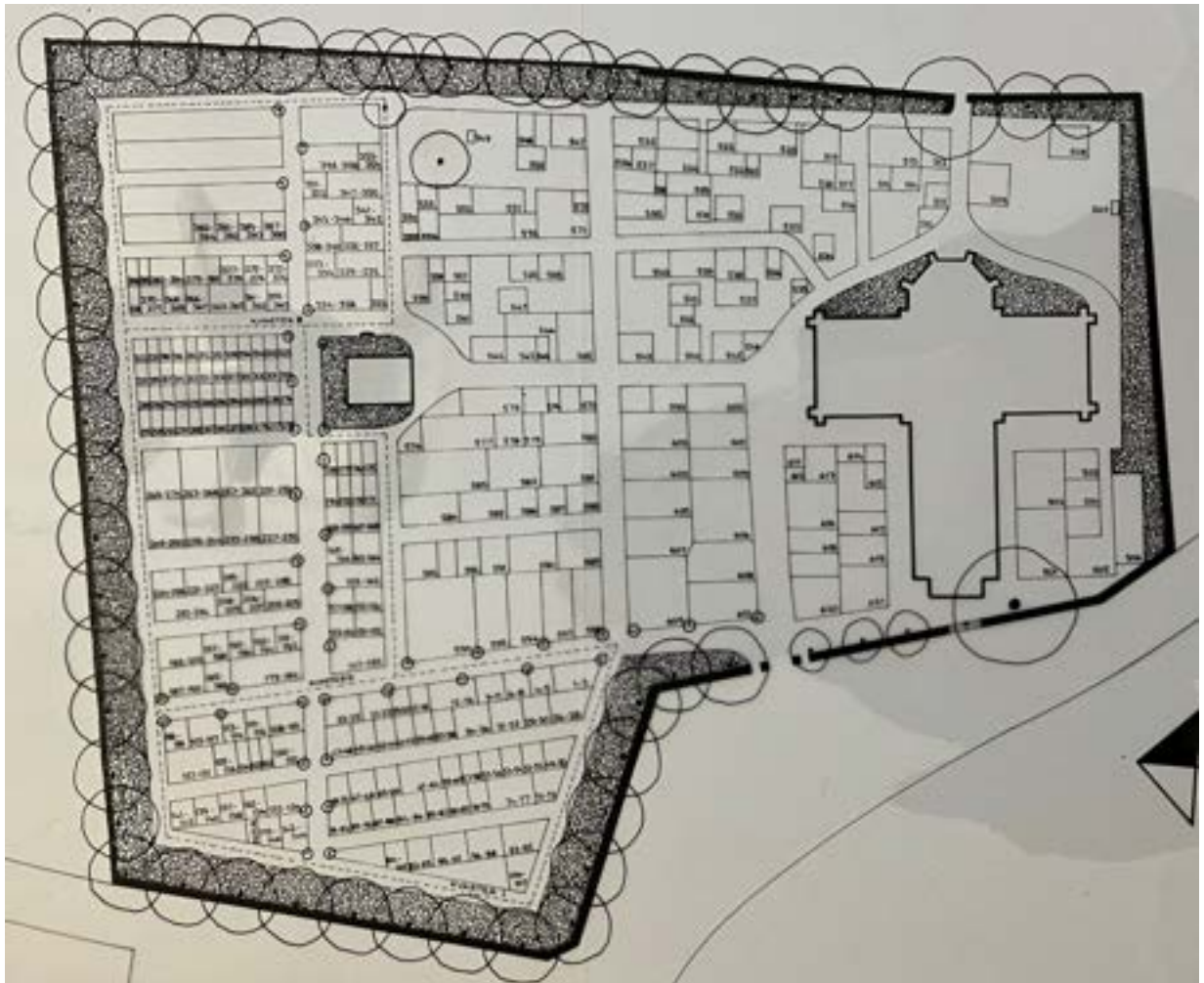
På ritningen finns tre befintliga gravvårdar och i den beskrivande texten nämns att de planeras att flyttas ut från ytan. Sannolikt är det dessa tre vårdar som står inom nuvarande gravplats nr 570.

Förslag till minneslund, 1994 (Malmö kyrkogårdsförvaltning).

Trädkransen och vegetation inom kyrkogården

På en kyrkogårdskarta från 1962 finns 41 mindre trädsymboler inritade, placerade som två korsande axlar utmed gångar i kyrkogårdsdelarna från 1800-talet och 1916. På äldre foton syns de som kraftigt hamlade och smalt pelarformade almar. De finns inte med på ritningen *Förslag till gravplatsindelning* från 1921, så de har tillkommit någon gång därefter.

1962, Kyrkogårdskarta. På kartan syns trädplaceringar och utbredning av buskskikt (Malmö kyrkogårdsförvaltning).

Sedan kyrkogårdskartan från 1962 upprättades har två hamlade träd närmast kyrkan försvunnit. De stod tidigare i förlängning av de hamlade träden utmed murens västliga sträckning. På indelningsplanen från 1973 finns bara trädet närmast kyrkan kvar. På ett foto taget före 1940 syns de tre hamlade träden närmast kyrkan tydligt och även förlängningen mot norr där träden hade stympats kraftigt och nya grenar släppts ut från stammen. Det framgår inte om alla träd stympades och hamlades samtidigt i sträckan utmed muren och utvidgningen från 1916. På flygfoto från 1946 verkar det som att endast delar av träden är i en mindre storlek.

Foto över kyrkogården med muren, ingångarna och träden, taget någon gång före 1940 (Berndt Johnsson, Malmö museum).

På kyrkogårdskartan från 1962 finns ett större friväxande träd direkt intill kyrkan i väster nära ingången. Trädet skymtas även på ett foto från 1933 och var redan då av betydande storlek. På fotot från före 1940 ser trädet ut att ha stympats eller skadats i en storm. Trädet finns även på flygfoto från 1946 och foto från 1965, men på ritningar och planer från 1968 respektive 1970 är det inte längre kvar.

På flertalet äldre ritningar och flygfoton finns en omfattande buskvegetation runt kyrkogården och vid kyrkans östra fasad. Under 1900-talets andra hälft har de ersatts med klippta gräsytor.

På kyrkogårdskartan från 1962 framstår det som att trädkransen runt stora delar av kyrkogården är intakt med undantag av två större träd i söder som finns på äldre bilder från tidigt 1900-tal, men inte längre tycks vara kvar. Baserat på kron- och bladform som syns på foton kan både alm och ask ha förekommit längs kyrkogårdens östra sida.

Okänt årtal. Del av kyrkogården söder om kyrkan (Riksantikvarieämbetet).

Okänt årtal. Vy från väster (Riksantikvarieämbetet).

1933, fotografi från sydväst. (Foto: Bertil Berthelson Riksantikvarieämbetet).

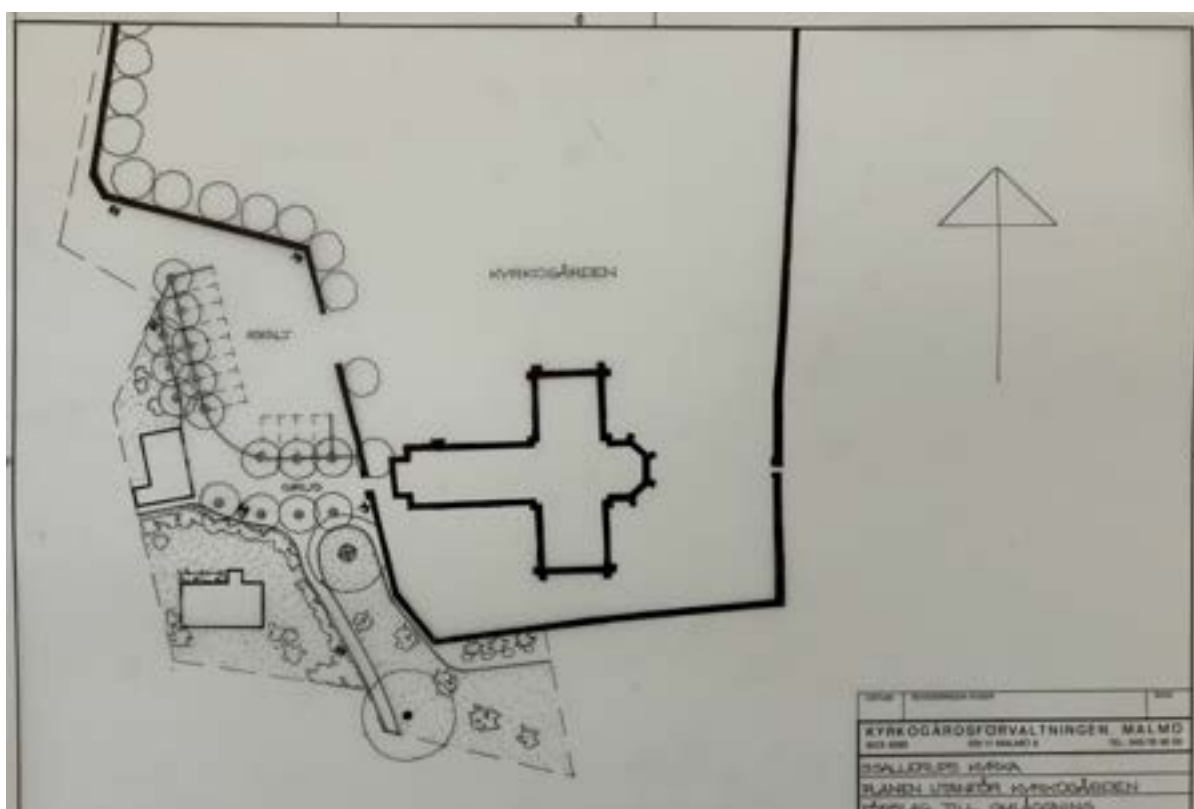
Övriga arbeten under andra halvan av 1900-talet

1965 lades vägen utanför kyrkogården i väster om. Tidigare gick vägen direkt utanför kyrkogårdsmuren, men i samband med omläggningen stängdes den av och gjordes om till parkeringsplats.

Elarbeten utfördes 1969 i samband med utvidgningen i norr för att försörja en pumpanläggning samt ansluta bårhuset och en äldre toalettbyggnad (numera riven). Ett ritningsförslag togs fram 1971 för dragning av el och montering av en lyktstolpe intill bårhuset. Belysningsstolpen som finns på platsen idag stämmer utseendemässigt överens med ritningen.

Ett ritningsförslag från 1985 visar en planteringsplan för en större buskplantering i öster intill kyrkans kor. På flygfoton från 1960-talet syns planteringar utmed dessa ytor, men det går inte att urskilja om de överensstämmer med planteringsplanen. Idag finns inga spår av planteringarna kvar.

Ett förslag på ändring av parkeringsytorna utanför kyrkogården togs fram 1991 men det verkar inte ha genomförts. Enligt förslaget skulle träd planteras som en ny trädrad fram till grinden mot kyrkporten och beläggning med både grusytor och asfalt finns inritade.

1991, Förslag till omläggning (Malmö kyrkogårdsförvaltning).

4.6. 2000-talet

Stensättning innanför kyrkogårdens ingångar

Enligt Kember (2017) genomfördes stensättning med smågatsten mellan kyrkogårdens ingångar från parkeringen och fram till kyrkporten 2003.

Trädkrans och vegetation inom kyrkogården

Under 2000-talets första årtionde försvann flertalet större träd i trädkransen. I öster, närmast lantbruksfastigheten och betesmarken, togs de flesta träden bort. Endast en äldre lind och en stympad ask återstår idag. I söder togs flera träd på båda sidor om muren bort. Delar av den östra trädkransen har återplanterats med ekar i två omgångar, 2016 och 2020.

Inne på kyrkogården har den större hängasken intill minneslunden tagits bort och ersatts med en rönn. Utifrån flygfoton bör de pelarformade almarna längs kyrkogårdens inre gångar ha tagits bort mellan 2001 och 2009. Troligtvis togs de ner på grund av almsjuka. En ny rad med pelarformade avenbocar planterades någon gång mellan 2009 och 2011 längs gången mellan kyrkan och kapellet.

Buskplanteringarna utmed insidan av muren i väster togs bort efter 2008. Foton och flygbilder därefter visar enbart en klippt gräsmatta där.

Under 2016 togs en stor mängd buskar och sly bort utanför kyrkogårdsmuren i söder. Ytan såddes med gräs och fick den öppna utformning som den har idag. I samband med arbetena justerades även stenarna med bindringar för hästar så de blev mer synliga.

Minneslunden

2022 renoverades planteringsytan intill smyckningsplatsen. Bland annat planterades låga perenner och blomsterlökar.

Utvidgad ekonomigård

En tidigare mycket liten ekonomigård i den norra delen av kyrkogården utvidgades någon gång mellan 2004 och 2008 till en betydligt större yta med betongfack för olika material och containrar för grus.

5. Beskrivning av kyrkogården – objekt och vårdbehov

Utöver nedanstående beskrivning finns åtgärdsbehov och deras placering inom kyrkogården redovisade i bilaga 3 och 4. Trädbeståndets kondition och vårdbehov beskrivs närmare i en separat trädinventering och trädplan. Sedvanligt underhåll hanteras i enlighet med den förvaltningsövergripande skötselplanen samt separata skötselanvisningar specifika för kyrkogården.

5.1. Ingångar

Beskrivning

Kyrkogårdens huvudentré

Kyrkogårdens huvudsakliga entré ligger i väster, i direkt anslutning till parkeringen. Entrén utgörs av ett större grindparti med en dubbelgrind i mitten som flankeras av lägre enkelgrindar. Grindbladen är svartmålade av gjutjärn med dekor i form av spjutspetsar och fyrpass. Grindstolparna är kraftiga, vitputsade med rundbågig respektive rak frisdekor under den pyramidformade avtäckningen av kopparplåt som kröns av klot. Den norra grindstolpens avtäckning har bytts ut till grönfärgad plåt, men i övrigt i likadant utförande som övriga.

Sydvästra entrén

Strax söder om huvudingången och mitt framför kyrkporten finns ytterligare ett grindparti med dubbla grindblad, likadana som huvudingångens mittparti. Även grindstolparna är snarlika, kraftiga och vitputsade. Frisdekoren är rak som på huvudingångens lägre stolpar. Avtäckningen är av grönmålad plåt som kröns av klot. På grindens utsida finns en trappa i tre steg med en handledare av svartmålad rundstång.

Sydöstra entrén

I öster, mitt framför kyrkans kor finns en enkelgrind av smide med spjälor avslutade med spjutspetsar. Grindstolparna är kraftiga och liknar de i det sydvästra grindpartiet. Avtäckning av pyramidformad kopparplåt som kröns av klot.

Nordvästra entrén

Längs i nordväst finns en låg och bred svartlackerad dubbelgrind av smide. Grinden är tillverkad av svartmålat fyrkantsjärn.

Kondition och vårdbehov

Generellt är de tre äldre grindpartiernas grindblad i behov av ommålning. På grindstolparna förekommer putsbortfall och sprickbildning som behöver åtgärdas. Huvudingångens låskista har en sentida lagning av dekoren. Trappan i den sydvästra grinden har sprucket och delvis urfallet fogmaterial och handledaren är i behov av ommålning.

Huvudentrés grindparti.

Grinden i sydväst.

Grinden i sydöst.

Grinden i nordväst.

5.2. Omgärdning

Beskrivning

Kyrkogårdsmuren

En kraftig vitputsad bruksmur med synliga huggna naturstenar sträcker sig runt kyrkogården i väster och söder samt en del av södra östsidan. Avtäckning av enkupiga omväxlande röda och gula tegelpannor. Fyllningen består bland annat av tegelstenar. Murens höjd varierar mellan 0,5-1,5 m invändigt och 0,8-1,8 m utvändigt. I den äldre mursträckningen i söder och sydväst är de synliga stenarna överlag något större i storlek och längs 1968-75-års utvidgning är de överlag något mindre.

I söder längs kyrkogårdens östra sida är murens avslut otydligt då den blir mycket låg och övergår i ett stenröse eller rester av en äldre staplad mur. Muren avslutas rakt i den nordvästra delen i anslutning till grinden i nordväst. I väster löper muren utmed parkering och bilväg och den asfalterade vägmiljön ansluter direkt mot muren.

Utanför muren i söder ligger sex låga stenar med äldre bindningar som i äldre tider användes för att binda fast hästar.

Häck och buskage

Utmed kyrkogårdens mittersta del i öster finns en klippt häck av hagtorn, ca 1,7 m hög och 1 m bred. I nordöst övergår häcken i ett friväxande syrenbuskage med liguster som marktäckare. Längs norra sidan växer enbart liguster.

Kondition och vårdbehov

Kyrkogårdsmuren

Muren bär spår av lappningar och lagningar från olika tider. Missfärgad puts, mindre sprickor och utfallen puts förekommer på flera platser. Tegeltäckningen är trasig på ett antal platser. Sjunkningen av muren längs östra sidan kan eventuellt bero på marksättningar efter ett träd som tidigare stått intill muren.

Där asfaltering är utförd mot muren är avrinningen begränsad och i sprickan mellan mur och asfalt frodas ogräs.

Bindningarna utanför muren skulle kunna restaureras för att tydliggöra deras funktion.

Häck och buskage

Häcken av trubbhagtorn är tätvuxen och i bra kondition. I södra delen finns ett parti med nyplanterade plantor som ännu är under etablering. Häcken skulle kunna klippas på lägre höjd för att möjliggöra utblick över landskapet under hela året.

Muren i söder. I gräset framför muren ligger stenar med bindingar.

Murens avtäckning med gult och rött tegel.

5.3. Byggnader på kyrkogården

Beskrivning

Kapellet

Kapellet är en vitputsad tegelbyggnad med trappstegsgavlar, dekorerade med rundbågefris och klöverbladskors. Fönstren är rundbågiga med fönsterbågar av gjutjärn. Även porten är rundbågig med dubbeldörrar klädda med snedställd träpanel. Fönsterbågarna och porten är målade i grön kulör. Sadeltaket är klätt med enkupigt rött tegel. Sockeln är lätt utskjutande och målad i grå kulör. Framför porten finns en betonggjuten trappa i två steg. Hängrännor och stuprör är målade i svart kulör.

Personal- och förrådsbyggnaden

Bygganden består av två omlottställda huskroppar med vitputsade fasader och sadeltak med enkupigt rött tegel. Fönstren är relativt små med svarta fönsterbågar. Hängrännorna och stuprören är bruna. I norra fasaden finns två dörrar in till toalettutrymmen med liggande träpanel målad i mörkgrön kulör. Till verkstadsutrymmet finns en port med dubbeldörrar av plåt, även den målad i mörkgrön kulör.

Kondition och vårdbehov

Kondition och vårdbehov för fastigheterna hanteras separat av fastighetsavdelningen.

Kapellets södra fasad.

Personal- och förrådsbyggnadens norra fasad.

5.4. Gångar, markmaterial och andra byggda objekt

Beskrivning

Grusytor

Kyrkogårdens gångar är huvudsakligen av grus med jämnt och fast slitlager av stenmjöl 0–5 mm och finmakadam 2-4 mm i ljusröd kulör. På gravplatserna ligger grus i något grövre fraktion, ca 8-12 mm i ljusgrå kulör.

Naturstensytor

I ett stråk från grindarna i sydväst och fram till kyrkporten finns markbeläggning av bågsatt smågatsten kantad av storgatsten.

Gräs- och ängsytor

Sammanhängande gräsytor finns främst som remsor mellan omgärdningarna och de yttre gångarna samt i området söder om kyrkan. I gravkvarteren finns även mindre gräsytor insprängda på och mellan gravplatser. Minneslundens jordningsyta är gräsbevuxen. Inom utvidgningen 1968–75 tillåts gräset växa upp till ängsliknande högräs som domineras av bredbladiga gräsarter men mindre mängder av olika örter förekommer också.

Asfaltsytor

Ekonomiytan i nordväst är delvis belagd med asfalt som övergår i en grusplan med slitlager av grovt samkross. Parkeringen utanför kyrkogården i sydväst är asfalterad och med linjemarkeringar för parkeringsplatserna.

Materialfack

Inom ekonomiytorna finns flertalet materialfack uppbyggda av L-stöd

Kondition och vårdbehov

Grusytor

Grusgångarna är generellt i god kondition och med bra framkomlighet, förutom gången innanför kyrkogårdsmuren i öster som är bitvis lös och porös. Utmed vissa partier är andelen mull hög, vilket ger högre ogräsinväxt. Inblandning av ljusare grus från gravytor förekommer på flera platser. Gångarna inom utvidgningen från 1975 utgör tydligt undantag från övrigt gångsystem, här har gångarna fått växa igen med mossor och lägre ogräs.

Gräs- och ängsytor

Gräsytorerna har delvis ojämn tillväxt och det förekommer mossor och örter inom ytorna. Mindre sättningar förekommer. Eftersom flera ytor är, eller har varit gravsättningsmark sedan lång tid tillbaka kan man förvänta sig ett återkommande behov av att justera sättningar.

Asfaltsytor

Asfalten på parkeringsytan är gammal och med lagningar och sprickbildning. Inom vissa ytor finns mindre lågpunkter där vatten ansamlas, rännstensbrunnarna är av äldre modell som lätt sätter igen. Markeringar för parkeringsytor skulle behöva målas om.

Materialfack

Ej samstämmiga med kyrkogårdsmiljön.

Grusgång norr om kyrkan.

Smågatstensbeläggning till kyrkporten.

5.5. Träd, häckar och annan vegetation

Beskrivning

Av trädbeståndet är den äldre knuthamlade trädkransen av lind utmed kyrkogårdens västra sida samt västra sidan längs norra sidan av 1916-års utvidgning framträdande. Längs delar av den östra sidan har den tidigare trädkransen nyligen förnyats med en rad unga ekar, längre söderut finns en ask och en lind som båda är kvar från den äldre trädkransen. Runt utvidgningen 1968–75 finns en trädkrans av friväxande lindar. Även vägen från den norra grinden till personalbyggnaden kantas av likartade lindar.

Klippta, ca 3 meter höga koniskt pelarformade avenbokar löper som en dubbel rad i förband mellan kyrkan och kapellbyggnaden och fortsätter i gräsmattan bakom kapellet. De utgör ett tydligt formelement i den annars relativt låga och öppna kyrkogårdsdelen.

Av friväxande lövfällande träd inne på kyrkogården finns en rönn intill minneslunden samt askar i utvidgningen 1968–75. Flera olika typer av barrväxter förekommer också, som olika sorters cypresser, tujor, granar och tallar. De flesta står på gravplatser och flera av dem är äldre och högväxta.

I utvidgningen 1968–75 finns flera friväxande prydnadsbuskar av bukettapel, hybridkejsarolvon, prakttrj och röd smällspirea.

Klippta häckar förekommer främst som lägre häckar, begränsnings- eller infattningshäckar runt eller inom gravplatser där liguster och buxbom är de vanligaste arterna. Urngravarna närmast kyrkan har begränsningshäckar av gamander. Under den norra raden knuthamlade lindar finns en rygghäck av måbär som utgör gräns mot den äldre kyrkogårdsdelen. En högre häck av tuja utgör rygghäck i gränsen mot utvidgningen 1968–75.

Perenna inslag och säsongsväxter förekommer sparsamt inom gravytornas gravrätter och i minneslunden.

Kondition och vårdbehov

Svampkroppar har fallit ner från de hamlade lindarna och de behöver därför hållas under särskild uppsikt för att tidigt upptäcka eventuella försämringar i vitalitet. Det är också viktigt att den kontinuerliga hamlingen av lindarna fortsätter så att deras form och värden bibehålls. Asken längs kyrkogården östra sida har tidigare blivit toppkapad, men skjutit nya skott som numera bildar en krona.

Kronuppbyggnaden kan behöva ses över regelbundet för att åtgärda eventuella svaga greninfästningar. Begränsningshäckarna är punktvist i dåligt skick med glesa och ojämna plantor och utmed några sträckor saknas häckar helt. Rygghäcken av måbär är något gles och kal nertill.

Knuthamlade lindar i väster.

De formklippta avenbokarna bildar en tydlig axel mellan kyrkan och kapellet.

Exempel på den variationsrika vegetationen som förekommer inom kyrkogården.

5.6. Minneslund

Beskrivning

Minneslunden är placerad i den äldre kyrkogårdens gravkvarter och inpassad till gravytorna med en genomkorsande grusgång. Smyckningsplatsen är utformad som en nedsänkt vattenränna av betong med vashållare. I centrum av anläggningen finns en rabattyta och vattensten där vattnet rinner ut i betongrännan. Här finns även en ljushållare i svart smide. En smal gräsyta som utgör gravsättningsyta inramar platsen.

Kondition och vårdbehov

Minneslunden som helhet är i god kondition. Utifrån ett tillgänglighetsperspektiv har den dock vissa begränsningar med vashållarna mycket lågt placerade och den smala gången begränsar rörelse med rullstol eller barnvagn.

Äldre foton visar tidigare högre vegetation med en stor cypress. Idag upplevs platsen som väldigt öppen och genom att tillföra lite högre vegetation skulle denna kvalité kunna återskapas och samtidigt ge platsen både skugga och skydd.

Minneslunden med smyckningsplats och perennrabatt.

5.7. Möbler, skyltar, serviceplatser och belysning

Beskrivning

Möbler och övrig utrustning

Bänkar förekommer endast på två platser; intill huvudingången finns soffor av modell Siesta Harmony från Erlau och intill minneslunden där en bänk av modell Lessebo rundsoffa från Byarums Bruk kringgärdar rönnen.

Intill bänkarna vid huvudingången finns även en askkopp och intill personalbyggnaden står en äldre gårdspump som inte är i bruk.

Skyltar

Hänvisningsskylt till toalett är placerad på stolpe för strålkastararmatur innanför huvudingången. Tavlör med kyrkogårdskarta finns på två platser.

Serviceplatser

Serviceplatser med vattenpost av modell Svanen, soptunnor, handredskap och vattenkannor finns på två platser inom kyrkogården.

Belysning

Inom kyrkogården finns stolpbelysning med globarmaturer sparsamt utplacerade längs gångstråket mellan huvudingången fram till kapellet. Det finns även väggarmaturer monterade vid entréerna in till kyrka och personalbyggnad. Kyrkan är även upplyst av strålkastare på separata stolpar. Stolparna är antingen svartlackade eller galvade.

Kondition och vårdbehov

Flertalet utrustningsdetaljer är lätt slitna och i behov av ommålning eller utbyte av rostiga delar. Ställningstagande bör göras kring askkoppens placering då den innebär att andra besökare utsätts för rök.

De svartlackade belysningsstolparna är i dåligt skick med flera skador på stolparnas nedre delar samt lock som inte sluter tätt. Elstolpar och övrig yttre elinstallation innehåller flera oskyddade och icke tätade installationer som bör granskas av behörig elektriker.

5.8. VA och ledningsinfrastruktur

Beskrivning

Ledningsnätet i mark består av ledningar för sommarvatten, dag, och dräneringsvatten samt elledningar. Utöver dessa förekommer även följande delar med tillhörande ledningsdragning: en septiktank norr om personalbyggnaden, en värmepump i direkt anslutning till personalbyggnaden, undercentraler och eluttag i övergången till utvidgningen 1968-75, en pumpbrunn i det nordvästra hörnet, sommarvattenanslutningar till serviceplatser och droppbevattningssystem för flertalet gravhäckar. Intill kyrkan finns flertalet ventilrör. Stuprörsanslutningar finns på kyrka, kapell och personalbyggnad och inom kyrkogården förekommer även rännstensbrunnar.

Kondition och vårdbehov

Synliga delar har inga uppenbara skador eller vårdbehov. Konditionen för ledningsnätet har inte kunnat bedömas vid inventeringen och skulle därför behöva utredas vidare för att säkerställa konditionen.

Installationen av ventilationsrör vid kyrkans sydöstra fasad är inte anpassad till byggnaden eller omgivande gravar. Eldragningar för belysning saknas i kart- och ritningsmaterial. Elrevisionsbesiktning hanteras av fastighetsavdelningen.

5.9. Tillgänglighet

Beskrivning

Kyrkogården har generellt god tillgänglighet med små höjdskillnader utan trappor och grusgångar med jämnt och fast slitlager. Gräsmattorna är något mjuka och ibland ojämna, men nästan alla gravplatser går att nå via grusgångar. Grindarna kan upplevas som svåröppnade, men under förutsättning att ett grindblad står uppställt är det enkelt att ta sig in på kyrkogården.

Tydliga kyrkogårdskartor finns placerad på flera platser, vilket underlättar för besökarna att orientera sig på kyrkogården. Toaletten och serviceplatsernas utrustning är inte fullt ut tillgänglighetsanpassade, utformning och utrustning skulle kunna förbättras. På parkeringen finns två skyltade parkeringsplatser för personer med nedsatt rörelseförmåga. Båda platserna är placerade i direkt anslutning till den sydvästra grinden där kyrkogården och kyrkan endast kan nås via en trappa, vilket begränsar tillgängligheten.

Kondition och vårdbehov

Placeringen av parkeringsplatserna för personer med nedsatt rörelseförmåga bör utredas. För besökare som har svårt att gå i trappor kan det underlätta med en markerad parkeringsplats intill kyrkogårdens huvudentré.

6. Gravplatser med kulturhistoriska värden

6.1. Bakgrund

Alla gravanordningar har ett kulturhistoriskt värde i egenskap av att vara en del av kyrkogårdens samlade värde. Samtliga gravanordningar på kyrkogården är skyddade enligt kulturmiljölagen, se avsnitt 3.3. Väsentliga ändringar kräver tillstånd från Länsstyrelsen, vid osäkerhet beträffande tillståndskrav kontaktas Länsstyrelsen.

En inventering av kyrkogårdens gravanordningar har genomförts och i bilaga 1 har ett urval av gravplatser med kulturhistoriskt värdefulla gravanordningar förtecknats. I bilaga 2 finns en större kartöversikt över gravanordningarnas placering på kyrkogården.

Även andra vårdar och strukturer som inte uttryckligen nämns i bilagan eller vård- och underhållsplanen kan ha viktiga värden och vara av betydelse för bevarandet av karaktärer. Dessa inslag kan bli aktuella att förtydliga och notera vid framtida revideringar. Därför bör förändring eller borttagande alltid genomföras med försiktighet och i dialog med antikvarie och/eller Länsstyrelsens handläggare.

6.2. Inventeringsmetod och bedömning

Inventeringen genomfördes huvudsakligen under september 2024 där utdrag från gravboken inhämtats samtidigt. Gravanordningarna och deras sammanhang är översiktligt fotodokumenterade och beskrivna. För noterade vårdar och gravplatser finns även en värdebeskrivning och i förekommande fall en förenklad skade- och åtgärdsnotering. Vid inventering av gravplatser har upplåtna gravplatser (med aktiv gravrätt) inte inventerats utan enbart gravplatser som är förvaltningens ansvar.

I samband med inventeringen har kyrkogårdsförvaltningens gravbok och gravkarta använts för att kontrollera vårdarnas placering mot grav och gravnummer. Historiska gravkartor och äldre foton har varit ytterligare stöd i att härleda vårdarnas placering och sammanhang. Vid inventeringen har särskilt de äldre vårdarna kontrollerats för att klargöra om vårdarna står på sin ursprungliga placering och ifall det finns släktskap eller anhörighet mellan de gravsatta inom gravytan. Kompletterande kontroller mot gravbok och gravkarta har utförts fram till mitten av januari 2025.

Vid inventeringen har omgivande sammanhang noterats med särskilt fokus på vegetationsinslag såsom häckar, inre häckstrukturer, formklippta och/eller städsegröna växter, ovanligt växtmaterial och eventuella perenner och lökväxter som gått att se vid inventeringstillfället eller på fotografier. Äldre vegetationsinslag med flera olika växtinslag utformade i en planerad helhet som har bedömts vara intakta har noterats. För gravanordningar där gravplatsens utbredning inte kunnat utläsas eller där äldre gravytor gräsbelagts har även detta noterats.

Huvudsakligen har vårdar fram till 1990 värderats. Årtalet är valt för att det därefter inte gått tillräckligt lång tid för att på ett tillförlitligt sätt bedöma vårdarna i sitt historiska sammanhang. Detta följer befintliga rekommendationer från CGK (2007) och branschpraxis. Även enstaka gravvårdar uppförda efter 1990 som har särskilda värden förekommer också.

Som stöd vid tolkning av mycket svårlästa gravanordningar har äldre noteringar i gravbok och släktforskarförbundets hemsida använts som stöd (www.rotter.se). Via släktförbundets hemsida finns för vissa vårdar tidigare inventeringar, noteringar eller koppling till släktnamn angivna.

I urvalet av gravanordningar har bland annat sentenser noterats. I detta sammanhang beskriver det förekomsten av ett kort och koncist stycke text, ofta ett minnesord eller annan allmängiltig sanning. Ofta har sentenserna en religiös anknytning.

Titlar avser inte enbart yrkestitlar utan även andra benämningar från förr som beskriver exempelvis förutsättningar och ägoförhållanden.

Gravstenssäkerhet och hållfasthet har inte bedömts annat än vad som varit uppenbart vid okulär kontroll.

6.3. Urvalskriterier

Vårdarnas värden är noterade utifrån följande kriterier:

- 1 Ålder (allt tillkommet före år 1939 ska sparas)
- 2 Intressant person/släkt, familjehistorik (kan vara aktuellt även om gravanordning saknas)
- 3 Titel (yrke eller annat)
- 4 Symboler/dekor/detaljer/bibelcitats m.m.
- 5 Hantverksmässig utformning
- 6 Material (tex. svart diabas i Skåne)
- 7 Lokal historia (värdefullt objekts ursprung samt ägar- och annan historia.)
- 8 Miljöskapande värde
- 9 Samhällshistoriskt värde (tex. tidstypisk)
- 10 Växtmaterial
- 11 Ursprunglig gravanordning inom bevarandevärd område
- 12 Annat, beskriv med egen text.

6.4. Skadebesiktning

I bilaga 1 har även uppenbara större skador och avvikelser noterats för de aktuella vårdarna, samt lättare skador och noterbara detaljer såsom alg-, moss- och lavbelupenhet samt mindre färgbortfall i text. En mer detaljerad kontroll eller uppföljning av åtgärdsbehovet bör utföras där noteringar om detta gjorts. För vårdar i särskilt behov av undersökning och åtgärder av en specialist finns en notering och rekommendation om att kontakta en stenkonservator.

Förvaltningen genomför själva kontinuerlig kontroll av gravanordningar gällande gravstenssäkerhet i enlighet med rekommendationer framtagna av Centrala gravvårds kommittén. I arbetet ingår alla gravanordningar även staket, stenramar och andra inslag utöver gravstenarna. Kontroller redovisas i gravbok med eventuella åtgärdsbehov eller för att få en tidsstämpel på när uppföljande kontroll behöver genomföras.

Äldre gravvård med ifylld text.

6.5. Övergripande anvisningar och rekommendationer

- Återtagna eller återlämnade vårdar bör bevaras om platsen inte behövs för gravsättningar eller särskilda skäl föreligger. Skötselrationella skäl utgör inte grund för ett borttagande. Borttagande av gravanordningar ska föregås av en ansökan till Länsstyrelsen.
- Gravanordningar som återgått till huvudmannen vårdas och underhålls på adekvat sätt. Anordningar på gravplatser med aktiv gravrätt ansvarar de enskilda gravrättsinnehavarna för men huvudmannen har ett ansvar i samband med bedömning av gravanordningsansökningar så att tillägg eller ändringar inte förminskar gravanordningarnas värden. Detta kan avse även kompletterande anordningar.
- För gravanordningar som tagits bort eller flyttats bör de om möjligt återplaceras på sina ursprungliga platser i de fall där det finns källmaterial som styrker deras tidigare placering.
- Gravanordningar bör bevaras intakta på sin ursprungliga plats och i sitt sammanhang. Så länge gravplatsen är återlämnad eller återtagen av huvudmannen bör erforderliga vård-, underhålls- och restaureringsåtgärder utföras. Det innebär varsam rengöring, ifyllning av texter lika som ursprungligt, lagning av skador samt höjning/riktning av nedsjunkna eller rubbade delar.
- Vid nya upplåtelser och gravsättningar eller där gravanordningar i någon form tillkommer bör dessa anpassas väl utifrån befintliga inslag i enlighet med de olika delområdenas karaktär.
- Gravstenssäkerhet för de äldsta vårdarna i sedimentära bergarter behöver göras anpassat utifrån deras form och bedömda hållfasthet, dragtest bör till exempel undvikas. Alternativa förankringar kan krävas för de mest ömtåliga vårdarna. Vid förankring bör vårdarnas tänkta position som stående eller lutande alltid bevaras så långt detta är möjligt.
- För alla vårdar med sockel gäller att höjden/visningen på denna bevaras vid stensäkring eller montering.

Särskilda rekommendationer

- De äldsta gravanordningarna med första gravsättningar från första halvan och mitten på 1800-talet som huvudsakligen är placerade närmast kyrkan. De är betydelsefulla på grund av sin ålder och den kontinuerliga gravsättning de vittnar om. De är idag ett ovanligt inslag jämfört med den relativt stora mängd som ursprungligen förekommit. Flertalet av vårdarna ger också med sina titlar, stentyper och placeringar en bild av det dåtida samhällets sammansättning och förutsättningar. Vårdarna bör ges särskild omvårdnad då de på grund av ålder är slitna med svårslästa texter och mindre skador. Vårdarna i kalksten eller med detaljer i marmor och relativt tunna eller höga inslag är ömtåliga och riskerar ytterligare skador om inte extra åtgärder utförs. I den särskilda omvårdnaden bör även ingå att återställa skadat material i den utsträckning det är möjligt.
- Raden med uppställda äldre vårdar utmed kyrkogårdsmurens södra och östra sida är ett betydelsefullt inslag. Trots att vårdarna är tagna ur sitt sammanhang visar de på flertalet äldre tidstypiska vårdar, former, typer av stenbearbetning och titlar. Vårdarna bör ges särskild omvårdnad så de bibehåller sin läsbarhet, utan större skador och skyddade från framtida skador. För vårdar som eventuellt kan spåras tillbaka till en ursprunglig placering inom kyrkogården kan dessa flyttas tillbaka. På så vis kan deras värde förstärkas ytterligare.
- Ett mindre antal av gravanordningarna i urvalet är placerade inom yta med sammanhängande gräs eller inom ytor som saknar tydlig gravplatsinramning. Dessa gravplatser bör markeras med någon form av inramning och där inte gräs ska ersättas av grus bör skötsel såsom gräsklippning göras med försiktighet.
- Sammanhängande intakt vegetation såsom exempelvis infattningshäckar, flankerande pelarformer, rabattytor och formklippt material förekommer mycket sparsamt inom urvalet av vårdar, särskilt tillsammans i en sammanhängande helhet. Dessa inslag tillsammans med tillhörande gravanordningar är värdefulla miljöbildande inslag men känsliga för förändringar då det handlar om levande växtmaterial. Kontinuerlig omvårdnad och återplantering med historiskt lämpligt växtmaterial är viktigt för bevarande av deras miljöbildande värde och karaktären inom kyrkogårdsdelarna. Där äldre dokumentation visar på möjliga växtinslag bör sådana återplanteras.
- Vedartade buskar bör klippas tillbaka om de döljer eller riskerar att skada gravanordningar. Formklippt växtmaterial bör fortsätta klippas kontinuerligt och där klippt växtlighet flankerar gravanordningar bör enhetlighet mellan växtmaterialen eftersträvas.

6.6. Bevarandevärda områden

Inom bevarandevärda områden har särskilda värden noterats. Detta innebär att områdena bör bevaras i sin helhet för att inte området i sig eller kyrkogården ska förlora sin läsbarhet. Bevarandevärda områden innebär inte att övriga områden saknar värden, utan ska ses som ett komplement till övriga värdebeskrivningar.

De identifierade värdena kan utgöras av olika företeelser till exempel tidstypiska gravvårdar, oförändrad planstruktur sedan anläggningstiden, siktlinjer eller speciell vegetation. Varje område eller kyrkogård har sina unika värden som bygger på de strukturer och objekt som förekommer just där.

Områdena karaktäriseras och definieras geografiskt av kyrkogårdsförvaltningen och i vård- och underhållsplanerna för respektive kyrkogård. De visas som informationslager i förvaltningens kartprogram. Arbetet med att vårda och underhålla bevarandevärda områden kan exempelvis beröra utformningen av skötselinstruktioner och gravplatsföreskrifter. Se även kapitel 9.

Flygfoto från 2024 med vy över bevarandevärt område på Södra sallerup med omgivningar (Malmö kyrkogårdsförvaltning).

Inom Södra Sallerups kyrkogård finns ett av förvaltningens utpekade bevarandevärda områden i den östra delen av kyrkogården. Området utgörs av ett intakt och väl sammanhållet exempel på ett gravområde och gravskick typiskt för andra delen av 1900-talet. Området visar på utvecklingen av olika gravområden inom kyrkogården och den långa kontinuitet med gravsättningar som fortsätter att ske även idag. Området med sina enhetligt utformade platser och med företrädesvis låga och breda vårdar i raka linjer utgör en tydlig kontrast till de intilliggande äldre delarna närmast kyrkan som med sin mer mosaikartade utformning i gravsättningsytorna och brokighet mellan typen av gravvårdar bildar en helt annan karaktär. Området har också intakta rabattytor med tidstypiska inslag såsom städsegröna buskar, rosor och mindre perenna inslag.

Karta över bevarandevärt område (innanför streckad linje) och urval av gravplatser med kulturhistoriska värden (Malmö kyrkogårdsförvaltning).

7. Kyrkogårdens karaktärer och värden

7.1. Omgivning och sammanhang

Södra Sallerups kyrkogård ligger i den östra utkanten av Malmö och ingår i stadsdelen Husie. I takt med att Malmö expanderat har tätortsbebyggelsen krupit närmare byn och närheten till staden är numera påtaglig, framför allt genom de trafikerade vägarna Yttre ringvägen och Sallerupsvägen som ligger nära kyrkogården i väster och norr. Mot öster övergår landskapet i ett svagt kuperat öppet jordbrukslandskap med inslag av åkerholmar och trädriddåer.

Kyrkogården har en central placering i byn och den gamla bymiljön är fortfarande tydligt avläsbar genom den äldre bevarade bebyggelsen och vägsträckningarna. I öster direkt intill kyrkogården med muren som avgränsare ligger det tidigare prästbostället som en delvis intakt gårdsmiljö. I sydost ligger den tidigare prästgården (uppförd 1882) som sedan 2019 är såld av församlingen. I väster ligger Villa Framnäs (uppförd 1909), före detta församlingshem och numera privatbostad. I sydväst finns några tätt samlade gatuhus samt det gamla spruthuset med sina vitputsade trappgavlar och röda tegeltak. I den sydvästra utkanten ligger Wowragården, en kringbyggd korsvirkesgård med anor från 1600-talet som inrymmer Malmö museers stora samling av jordbruksredskap. I byns ytterkanter ligger även två lite större gårdar med jordbruksinriktning.

Flygbild med vy över kyrkogården och bymiljön, i bakgrunden syns Malmös täta stadsbebyggelse (Malmö kyrkogårdsförvaltning 2024).

7.2. Karaktärsbeskrivning

Kyrkogården är genom sin utformning en typisk representant för de skånska landsortskyrkogårdarna med mur, trädkrans, grusgångar, låga städsegröna häckar samt grusgravar och utblickar över det anslutande jordbrukslandskapet. Den äldre bybebyggelsen som ansluter i söder och väster bidrar också till den lantliga karaktären.

Kyrkogårdens äldsta del som ligger närmast kring kyrkan har sitt ursprung från medeltiden, här finns kyrkogårdens äldsta gravvårdar med ett antal vårdar från det tidiga 1800-talet och en häll med första gravsättning 1792. Från 1800-talet och framåt har kyrkogården utvidgats norrut i omgångar, vilket speglar både befolkningsökningen i socknen och närheten till den växande storstadsregionen Malmö. De tidigare utvidgningarna är endast svagt utläsbara medan den sista utvidgningen har en helt annan prägel och utmärker sig tydligt med sina sammanhängande gräsytor och friare träd- och buskplanteringar.

Vy över de äldre delarna av kyrkogården med huvudingången till höger och kyrkan i fonden.

Kyrkogårdens äldre delar karaktäriseras av gravområden med häckomgärdade grusbelagda gravplatser med huvudsakligen städsegröna växter. I delarna som tillkom före 1900-talet är gravplatserna olika stora vilket ger gravkvarteren ett mosaikartat utseende. Bland gravvårdarna förekommer en stor variation i utseende och storlek, vilket också bidrar till området äldre karaktär. Den höga andelen mycket resliga vårdar och obelisker i diabas är ett framträdande inslag. De äldre delarna har en relativt ordnad struktur och uppbyggnad trots sin ålder. Sannolikt har den äldre miljön bearbetats i samband med senare utvidgningar för att skapa en enhetligare miljö, men den äldre karaktären är fortfarande avläsbar.

Utvidgningen från ca 1916 har en mer symmetrisk karaktär med en tydlig arkitektonisk uppbyggnad i mindre rum mellan de breda grusgångarna där gravplatserna ordnats i raka rader. Gravvårdarna är mestadels enhetligare av låga modeller tidstypiska för efterkrigstiden och framåt.

1968–75-års utvidgningsområde har bara tagits i bruk till liten del och särskiljer sig från den övriga kyrkogården genom de stora sammanhängande gräsytor, friväxande träd och buskar i grupper. Utvidgningen har en tidstypisk utformning men har på senare tid kompletterats med en tydlig karaktär av naturmark i linje med nuvarande syn på naturvärden vilket även ger området en nutida prägel.

Kyrkogårdens kontinuitet och placering i en tätbefolkad region är tydligt avläsbart genom den frekventa nyupplåtelsen av gravplatser. Det har genererat en variationsrik gravmiljö med vissa mer sentida vårdar inblandade bland en större andel äldre vårdar. Då de äldre delarna fortfarande innehåller en stor mängd intakta eller delvis intakta äldre gravplatser och gravanordningar, bibehålls den äldre kyrkogårdsmiljön väl som förhärskande karaktär.

Det sentida tillägget med minneslund är varsamt inarbetat i den äldre miljön och följer gravområdenas och gångarnas struktur. Den lågmälda profilen och de enkla materialen bidrar till att platsen uppfattas som en naturlig del i miljön trots sin sentida tillkomst.

Vegetationen är rik och varierad med den hamlade trädkransen i väster och norr som tydligt miljöbildande inslag. Tillsammans med klippta former och flera solitära städsegröna växter ger de en upplevelse av en väl omvårdad och detaljerad kyrkogårdsmiljö. Den yttre trädkransen som omger kyrkogården i norr, öster och söder är ojämnhög och delvis fragmentarisk. Endast inom utvidgningen från 1968-75 finns en sammanhängande inramning.

Vy över området norr om kyrkan.

7.3. Utmärkande karaktärer

- Den äldre kyrkogårdsdelen kring kyrkan med variationsrika gravplatser, företrädesvis med stora och resliga vårdar med flera obelisker i diabas och även några unika mycket hantverksklickliga vårdar från sekelskiftet 1900 som dominerande element tillsammans med stenramar och grusytor. Inom området finns också kyrkogårdens äldsta gravvårdar.
- Den öppna inre miljön innanför de formklippta träden med huvudsakligen intakta grusgravskvarter med enhetliga grusgångar och insprängda mindre gräsytor. De övergripande strukturerna har lång kontinuitet och är tydligt sammankopplade med gravytorna och gravanordningarnas placering.
- Utvidgningen från 1968–75 med sin avvikande och rationella utformning typisk för sin tid, med gräskvarter och solitära inslag av friväxande träd och buskar.
- Den omgärdande muren och ingångarna med smidesgrindar, som tillsammans med trädkransen utgör en tydlig inramning av kyrkogården. De hamlade lindarna som en del i trädkransen är särskilt utmärkande. De visar på historiska skötseltraditioner som fortfarande vidmakthålls. Träden är även markörer för kyrkogårdens tidigare utbredning.
- Omgivningarna med äldre bymiljö och utblickar över det omgivande landskapet som bevarar bilden av den äldre landsortskyrkogården.

7.4. Riktlinjer

- Den äldsta kyrkogårdsdelens övergripande struktur och sammanhanget med gravplatser och gravanordningar bör bevaras.
- Vegetationen med en yttre delvis hamlad trädkrans bör bevaras och de luckor som uppstått i trädkransen bör återställas.
- Fortsatt upplåtelse kan ske inom de olika kvarteren för att bevara en varierad karaktär och aktiva gravområden med en hög täthet av gravanordningar.
- Utvidgningen från 1960–75 bör till sina övergripande formelement bevaras.

Se även kapitel 9.

7.5. Sammanfattande kulturhistorisk värdering

Södra Sallerups kyrkogård är tillsammans med kyrkan nära knuten till omgivande bymiljön som har en delvis intakt struktur med lång historisk kontinuitet.

Kyrkogården utgör en värdefull representant för den typiska skånska gruskyrkogården med tillhörande städsegröna häckar och relativt öppna miljö innanför trädkransen samt placeringen delvis i det öppna landskapet.

Genom de bevarade gravvårdarnas placeringar och inskriptioner ges en översikt och läsbarhet av den omkringliggande bygden. Vårdarna med tillhörande inslag speglar socknens historia från tidigt 1800-tal fram till nutid. De besitter därför stora samhälls- och socialhistoriska värden, såväl som personhistoriska värden. Kyrkogårdens bevarade gravvårdar representerar en stor bredd och mångfald av olika stilar och tidsepoker.

Utvidgningen från 1968–75 är väl dokumenterad, tidstypisk och representativ för dåtidens tankegångar. Den utgör därför ett betydelsefullt väl bevarat sentida inslag.

Vy över naturmarkskaraktären inom utvidgningen 1968-75.

8. Risk- och sårbarhetsanalys

Nedanstående gäller Södra Sallerups kyrkogård samt Malmö kyrkogårdsförvaltning som helhet. Omsättning av risker och hot till konkreta kort- och långsiktiga mål och åtgärdsförslag finns i kapitlet *Målsättning och utveckling*.

Klimatförändringar (högre temperatur, ökad nederbörd, luftföroreningar m.m.) skulle kunna medföra:

- Sjukdomar och skadegörare på växtmaterial. Kan påverka gravplatsers och områdets karaktär. Nya sjukdomar och skadegörare kan dyka upp, varmt klimat kan göra att skadedjur kan klara fler livscyklar per säsong (tidigare, pågående, framtida).
- Torskadorn på växtmaterial i samband med värmeböljor/torkperioder. Kan påverka gravplatsers och områdets karaktär. (t,f).
- Det är osäkert hur ett varmare klimat påverkar det växtmaterial vi använder idag. Skulle kunna bli för varmt för vissa arter vilket i längden kan påverka karaktären (f).
- Torka, sjukdomar och skadegörare kan förstärka varandra eftersom stressade växter blir mer känsliga (t,p,f).
- Vittrande gravvårdar. Fukt bidrar till mekanisk och kemisk vittring. Luftföroreningar påverkar framför allt kalksten och marmor. Påverkar läsbarhet m.m, alltså både läsbarheten av texten och i förlängningen av områden när det inte går att tyda titlar, Ortsnamn m.m (p,f).
- Påväxt av t.ex alger m.m. på gravvårdar och murar (p,f). Kan påverka gravplatsers och områdets karaktär samt läsbarheten av text på gravvårdar.
- Rostande metall, t.ex. grindar och staket. Algpåväxt m.m. gör att smuts, skräp m.m. fastnar lättare och påverkar metallföremål negativt. Kan påverka själva föremålen samt karaktären på gravplatser och områden (p,f).

Andra risker och hot:

- Växtsjukdomar och skadegörare som primärt inte relateras till klimatförändringar (t,p,f). Kan påverka gravplatsers och områdets karaktär.
- Tidigare borttagande av gravanordningar (t). Påverkan av gravplatsers och områdets karaktär.
- Stöld av koppardetaljer eller andra metallföremål (f). Påverkan av områdenas och gravplatsernas karaktär. Har hittills inte inträffat i Södra Sallerup.
- Vandalisering av exempelvis träd (f). Påverkan av områdenas karaktär. Har hittills inte inträffat i Södra Sallerup.

9. Målsättning och utveckling

Vård- och underhållsplanen ska ligga till grund för förvaltningens långsiktiga arbete med att vårda, bevara, underhålla och utveckla kyrkogården med dess kulturvärden och egenskaper i enlighet med verksamhetens huvuduppdrag, aktuell lagstiftning och förvaltningsövergripande mål. Huvuduppdraget är att tillhandahålla mark för gravsättning samt att kremera och gravsätta. Nedan redogörs för några av kyrkogårdsförvaltningens utvecklingsområden och mål, både förvaltningsövergripande och specifika för Södra Sallerups kyrkogård under den närmaste tioårsperioden. Tidsspannet är satt med tanke på att vård- och underhållsplanen bör revideras minst vart tionde år.

9.1. Målsättning

Förvaltningens övergripande långsiktiga målsättning är att i enlighet med huvuduppdraget fortsätta tillhandahålla gravplatser inom efterfrågade gravskick samtidigt som de kulturhistoriska, biologiska och sociala värdena bevaras, vårdas och utvecklas inom kyrkogården. Förvaltningens planer, rutiner, riktlinjer och policies ska hållas uppdaterade och tillämpas. Gravbok och gravkarta ska hållas uppdaterade, kyrkogården ska hållas i ordnat och värdigt skick och god gravkultur upprätthållas.

Gravplatsföreskrifter

Arbete pågår med att revidera och upprätta nya gravplatsföreskrifter. Målsättningen är att ha anpassade föreskrifter för varje bevarandevärt område (se definition i avsnitt 6.6) samt en ny allmän föreskrift för övriga ytor inom förvaltningens kyrkogårdar. I Södra Sallerup finns ett bevarandevärt område (se avsnitt 6.6) vilket i dagsläget saknar detaljföreskrifter.

9.2. Beskrivning av framtida behov

Behov av gravplatsmark

Södra Sallerups kyrkogård ligger lantligt strax öster om Malmö. Här sker ganska få nya gravsättningar i gravområdena men desto fler i minneslunden. Upplåtelseerna är inte många. I kyrkogårdens sydöstra hörn finns lediga urngravplatser och inom resten av kyrkogården är det möjligt att upplåta för både kistor och urnor. Undantaget är områdena omedelbart norr och söder om kyrkans långhus fram till korsarmarna, här finns få möjligheter till ny- eller återupplåtelser. En genomlysning av framtida gravplatsbehov har tagits fram under 2024. Återgångna kistgravplatser med status "kan ej upplåtas" går igenom i syfte att utreda framtida användning med hänsyn tagen till fysiska förutsättningar och bevarandevärden. Genomlysningen bifogas planen. Genomlysningen bifogas vård- och underhållsplanen. Genomlysningen är ett levande dokument som revideras vid behov.

Gravplatser för nya begravningsskick och önskemål om nygestaltning

Efterfrågade gravskick som inte erbjuds i Södra Sallerup finns tillgängliga på andra begravningsplatser inom förvaltningen. Detta gäller även alternativ för flera olika trosinriktningar. Dessa behov kommer att utvärderas kontinuerligt och ovan nämnda genomlysning blir då ett viktigt verktyg i planeringen.

Hantering av återlämnade och återtagna gravplatser

Gravplatser som återlämnas eller återtas ska hanteras enligt förvaltningens upprättade rutiner för detta. Se även nedan under avsnitt 9.3.

9.3. Plan för förändringar och bevarande

Beslut som rör förändring ska ha sin bakgrund i definierade behov eller välmotiverade önskemål. När nya värden tillförs bör det analyseras hur de kan bygga på de gamla värdena. Även nutiden ska kunna avspeglas och utveckling vara möjlig.

Till hjälp finns förutom vård- och underhållsplan, trädplan och gravplatsföreskrifter även förvaltningsövergripande dokument såsom belysningsprogram och trädvårdsplan vilka kan ge stöd i hur förändringar kan ske med varsamhet och hur bevarandearbete kan bedrivas.

I vissa fall (detta gäller inom hela förvaltningen) kan det bedömas lämpligt att återupplåta en tidigare upplåten gravplats med befintlig gravanordning. Helheten och strukturerna inom ett område kan då bibehållas. Vissa gravplatser kan upplåtas med befintliga gravstenar som övergår till en ny

gravrättsinnehavare. Gravanordningar kan också förbli oförändrade även om gravplatsen ges delvis ny innebörd i form av exempelvis kransgård eller urngravplats.

Nedan presenteras några viktiga konkreta arbetsområden och generella målsättningar utifrån risk- och sårbarhetsanalysen. Många punkter gäller förvaltningen som helhet. Listan kan användas för att planera, prioritera och budgetera inom verksamheten.

Uppgift	Prioritering
Uppdatera gravplatsföreskrifter.	1-5 år
Färdigställ uppdatering av digitala kartan och revidera arbetsvolymmätningar.	1-5 år
Överväg att planera för gravsättning på gräsyta centralt norr om kapellet.	1-5 år
Gör trädspelar runt träd i gräsmatta.	1-5 år
Renovera minneslunden.	1-5 år
Se över systemet för arbetsordrar, digitalisera om möjligt.	1-5 år
Utred om ångtvätt av gravstenar är lämpligt och möjligt.	1-5 år
Håll platsspecifik skötselplan uppdaterad.	Löpande
Följ upp och åtgärda problem enligt upprättad risk- och sårbarhetsanalys samt skadebesiktning.	Löpande
Utvärdera kontinuerligt buxbomens status och utred behov av växtvårdande åtgärder och/eller ersättning. Utred lämpliga ersättningsarter. Påbörja eventuella åtgärder.	Löpande
Fortsätt använda, pröva och utvärdera olika metoder för att stärka utsatt växtmaterial, till exempel tillförandet av kompost till buxbom och biologisk bekämpning av buxbomsmott. Det långsiktiga målet är att kunna behålla befintlig växtlighet i största möjliga utsträckning. Dessa metoder prövas i andra delar av förvaltningen men kan vid behov tillämpas även i Södra Sallerup.	Löpande
Arbeta kontinuerligt med att hålla trädbeståndet friskt och säkert i enlighet med trädplan och trädvårdsplan.	Löpande
Välj växtmaterial med omsorg, ta hänsyn till ståndort, kyrkogårdens gestaltning, kulturvärden med mera. Ta hjälp av exempelvis trädplaner och trädvårdsplaner samt aktuell forskning. Även gravplatsföreskrifterna ska följas.	Löpande
Förse om möjligt extra utsatta/skadade gravvårdar med skydd, till exempel i form av metallprofiler och/eller klamrar som håller ihop spruckna gravvårdar och hindrar vatteninträngning.	Löpande
Sträva efter underhåll och vård av metallföremål och gravvårdar anpassat till ändrade klimatförhållanden.	Löpande
Följ upp behov av andra gravskick än de som tillhandahålls idag.	Löpande
Återplantera träd.	Löpande
Sätt upp enhetliga skyltar i hela förvaltningen.	Löpande
Vidareutbilda arbetsledning och kyrkogårdspersonal efter behov.	Löpande
Behåll och stärk den kompetens som förvaltningen har vad gäller sten, smide, kulturmiljö och växter.	Löpande
Arbeta kontinuerligt för en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö.	Löpande
Se över tillgängligheten och ta alltid detta i beaktan vid förändringar och nyanläggning. Gör barnkonsekvensanalys när detta krävs.	Löpande
Sträva efter god och effektiv kommunikation inom och utom organisationen.	Löpande

10. Litteratur- och källförteckning

Litteratur

Andersson, H. (1986). *Husie – Lantsocken som blev stadsdel*. Elbogen, Malmö Fornminnesförenings tidskrift.

CGK. (2007). *Handbok för kulturhistorisk inventering, bevarande och återanvändning av gravanordningar*. Centrala gravvårdskommittén.

Kember, K J. (2017). *Södra Sallerups kyrka – Kulturhistorisk karaktärisering och bedömning*. Jais arkitekter & Svenska kyrkan Lunds stift.

Naturvårdsverket. (2014). *Allé – Beskrivning och vägledning för biotopen Allé i bilaga 1 till förordningen (1998:125) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.*

Naturvårdsverket. (2012). *Biotopskyddsområden – Vägledning och tillämpning av 7 kapitlet 11 § miljöbalken*. Handbok 2012:1.

Riksantikvarieämbetet. (2014). *Vägledning för tillämpning av Kulturminneslagen – Kyrkliga kulturminnen (4 kap. 1–18 §§)*.

Riksantikvarieämbetet. (1997). *Områden av riksintresse för kulturmiljövården i Skåne län (M) enligt 3 kap 6 § miljöbalken*. Uppdaterat 2012-01-11.

Rosengren, J., Striner, U. & Andréasson, A. (2013). *I de dödas vilorum: Malmös begravningsplatser*.

Arkiv och databaser

Arkivsök, Riksantikvarieämbetet (2024) <https://sok.riksarkivet.se/>

Helsingborgs museum (2024) <https://museum.helsingborg.se/web>

Kringla, Riksantikvarieämbetets samsökstjänst (2024) <https://kringla.nu/kringla/>

Kulturen (2024) <https://carl.kulturen.com/web>

Kyrkogårdsförvaltningens arkiv (2024)

Lantmäteriet, Historiska kartor (2024) <https://historiskakartor.lantmateriet.se/>

Malmö Museum (2024) <https://carlotta.malmo.se/carlotta-mmus/web>

Regionmuseet Skåne (2024) <https://samlingar.regionmuseet.se/>

Stadsarkivet Malmö, bildarkivet (2024) <https://bildarkivet.malmo.se/>

Sveriges Lantbruksuniversitet, Artportalen (2024) <https://www.artportalen.se/>

Malmö stadsatlas <https://stadsatlas.malmo.se/stadsatlas/>

Hemsidor

Sveriges släktforskarförbund (u.å.). *Rötter*. <https://www.rotter.se/> [2024-12-02]

Länsstyrelsen Skåne (u.å.). *Kulturmiljöprogram: Södra Sallerup*.
<https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/kulturmiljoprogram/kulturmiljoprogram-omraden/kulturmiljoprogram-sodra-sallerup.html> [2024-12-02]

Skatteverket, Sveriges församlingar genom tiderna
<https://www.skatteverket.se/privat/folkbokforing/attvarafolkbokford/folkbokforingenshistoria/sverigesforsamlingargenomtiderna/forteckning/h.4.18e1b10334ebe8bc80005160.html> [2025-01-07]

Statistiska centralbyrån, Indelningsändringar 1974-2006
<https://www.scb.se/contentassets/13ec5841d80045498d960d456e87ea78/indelandrfr1974.pdf> [2025-01-07]

Opublicerade källor

Jenny Persson, landskapsingenjör Malmö kyrkogårdsförvaltning (muntliga uppgifter).

Marie Helm, Avdelningschef Strategi och kultur Malmö kyrkogårdsförvaltning (muntliga uppgifter)

Kyrkogårdsförvaltningens GIS- karta, digitala arkiv och digitala gravbok (2024)

11. Bilagor

Bilaga 1 Urval av kulturhistoriskt värdefulla gravanordningar

Bilaga 2 Översikt kulturhistorisk värdefulla gravanordningar

Bilaga 3 Objekt med vårdbehov

Bilaga 4 Översikt skadenoteringar

Bilaga 5 Genomlysning framtida användning av gravar

Kgd	Gravnummer	Foto	Beskrivning	Värdering	Skador & åtgärdsbehov	Övrig anmärkning
Södra Sallerup	4800 000 0001		Låg och bred vård i diabas med sidostycken och tempelgavel, rikt bearbetad, "Målaremästaren". <i>Första gravsättning: 1936</i>	Den pampiga tidstypiska värden med inslag av klassicism är hantverksskickligt utförd och ett viktigt miljöbildande inslag. Titeln visar på förekommande yrkesroller och anknyter till värden på gravplatsen intill.	Fogmaterial runt infattad sten med namn har börjat spricka och släppa. Stenen lutar svagt frammåt.	
Södra Sallerup	4800 000 0004		<i>Tre vårdar:</i> Lågbred vård i diabas med enkel bearbetning, "Målaren". Liggande håll i diabas med enkel bearbetning "affärsbiträdet". Liggande håll i diabas med enkel bearbetning. <i>Första gravsättning: 1937</i>	Värden är ett exempel på de lågbreda vårdar med sparsmakad bearbetning som förekom under främst mitten av 1900-talet. Värden är tidstypisk och miljöbildande. Värden ingår i ett område där ytterligare vårdar med olika titlar förekommer inom raden. Titlarna visar på bredden av yrkestitlar under 1900-talet och anknyter även till värden på gravplatsen intill. De enhetliga hållarna i en utformning likt huvudstenen bidrar till platsens kvalitéer och läsbarhet.	Vårdarna lutar något, särskilt den stående värden.	
Södra Sallerup	4800 000 0009		Lågbred vård i diabas med bearbetat krön och rik ornamentik, "Köpman". <i>Första gravsättning: 1974</i>	Värden är ett exempel på de lågbreda vårdar med sparsmakad bearbetning som förekom under främst mitten av 1900-talet. Värden är tidstypisk och miljöbildande. Värden ingår i ett område där ytterligare vårdar med olika titlar förekommer inom raden. Titeln visar på bredden av yrkestitlar under 1900-talet.		
Södra Sallerup	4800 000 0029		Kraftig större vård i diabas med bearbetat krönstycke, "Lantbrukaren". <i>Första gravsättning: 1938</i>	Värden är ett exempel på de lågbreda vårdar med sparsmakad bearbetning som förekom under främst mitten av 1900-talet. Värden är tidstypisk och miljöbildande. Värden ingår i ett område där ytterligare vårdar med olika titlar förekommer inom raden. Titeln visar på bredden av yrkestitlar under 1900-talet, titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap.		

Södra Sallerup	4800 000 0053		<i>Två vårdar:</i> Lågbred vård i diabas med vinklat krön, enkel bearbetning och ornamentik, "Husägare". Liggande håll i granit med assymetrisk ornamentik. <i>Första gravsättning: 1946</i>	Vården är ett exempel på de lågbreda vårdar med sparsmakad bearbetning som förekom under främst mitten av 1900-talet. Vården är tidstypisk och miljöbildande. Vården ingår i ett område där ytterligare vårdar med olika titlar förekommer inom raden. Titeln anknyter till äldre vanligt förekommande förutsättningar med ägandeskapets status i samhället.		
Södra Sallerup	4800 000 0071		Större variant av hjulkors i ljus marmor på kraftig granitsockel, sentens, "Korset, vårt enda hopp". <i>Första gravsättning: 1948</i>	Vård med ovanligt utförande i form av hjulkors i utformning som förekom under 1900-talet utifrån äldre förlagor, vården är hantverksskickligt utförd, miljöbildande och med tydlig symbolik.	Lavbemängd, en av textsymbolerna i metall saknas, vården lutar svagt.	
Södra Sallerup	4800 000 0078		Lågbred vård i ljusröd granit med tempelgavel, "Kvarnägare". <i>Första gravsättning: 1949</i>	Vården är ett exempel på de lågbreda vårdar med sparsmakad bearbetning som förekom under främst mitten av 1900-talet. Vården är tidstypisk och miljöbildande. Vården ingår i ett område där ytterligare vårdar med olika titlar förekommer inom raden. Titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap.		
Södra Sallerup	4800 000 0108		<i>Två vårdar:</i> Högsmal vård i diabas. Mindre håll i ljus granit. <i>Första gravsättning: 1932</i>	Vårdar av denna typ, högsmala med grovhuggen bearbetning och sparsmakad utsmyckning, förekom främst under första halvan av 1900-talet. Vården är tidstypisk och en representant för dessa inslag som är miljöbildande.		

Södra Sallerup	4800 000 0120		<i>Två vårdar:</i> Högsmal vård i ljusröd granit med rundat/välvt krön, "Husägaren", "vilen i frid". Liggande håll i ljus granit. En mindre rosbuske. <i>Första gravsättning:</i> 1933	Vården ett exempel på vårdan från första halvan av 1900-talet som inspirerats av äldre vårdar. Vården är fint bearbetad och miljöbildande med sin tidstypiska högsjala form. Titeln anknyter till äldre vanligt förekommande förutsättningar med ägandeskapets status i samhället.		
Södra Sallerup	4800 000 0141		<i>Två vårdar:</i> Lågbred vård i ljusröd granit med välvt krön och ornamentik, "Tunnbindaren". Enkel håll i röd granit. <i>Första gravsättning:</i> 1915	Vården är ett exempel på de lågbreda vårdar med sparsmakad bearbetning som förekom under främst mitten av 1900-talet. Vården är tidstypisk och miljöbildande. Vården ingår i ett område där ytterligare vårdar med olika titlar förekommer inom raden. Titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke. Namnet på hällen tillhör en känd personlighet, chefen på kvällsposten, sportjournalisten och simtränaren Birger Buhre.		Enligt vården är första gravsättning 1937
Södra Sallerup	4800 000 0165		Lågbred vård i granit. Två cypresser flankerar vården. <i>Första gravsättning:</i> 1991	Vården är ett exempel på de lågbreda vårdar med sparsmakad bearbetning som förekom under främst mitten av 1900-talet. Vården är tidstypisk och miljöbildande med vegetationen som ett betydelsefullt inslag som kompletterar den låga vården.		
Södra Sallerup	4800 000 0179		Kraftig vård i granit med grovhuggen tempelgavel och sidostycken på dubbla socklar, bearbetad detalj med planterings/smyckningsyta i sockeln, sentens delvis oläslig "Gömda... glömd". <i>Första gravsättning:</i> 1926	Den kraftiga vården med inslag av nationalromantik och jugend är ovanlig och hantverkskickligt utförd. Denna typ av vårdar var vanliga runt 1920-talet, vården utgör ett viktigt miljöbildande inslag i området. Sentensen och detaljerna i bearbetningen är betydelsefulla.		Vården inom en större gravplats där ytterligare vårdar sannolikt röjts

Södra Sallerup	4800 000 0208		Högsmal vård i diabas med välvd krön, ornamentik i form av krans och timglas, "Förvaltare". <i>Första gravsättning: 1930</i>	Vården ett exempel på vårdar från första halvan av 1900-talet som inspirerats av äldre vårdar. Vården är fint bearbetad med timglas som symbol. Vården är miljöbildande med sin tidstypiska högsmala form. Titeln anknyter till äldre vanligt förekommande förutsättningar med ägandeskapets status i samhället. Titeln visar på bredden av yrkestitlar under 1900-talet.		
Södra Sallerup	4800 000 0227		<i>Två vårdar:</i> Högsmal kraftig vård i ljusröd granit med rik, välvd form och rikt bearbetat krönstycke. Liggande håll i röd granit "Handelsträdgårdsmästaren". Cyprer fl flankerar vården, blomsterlök och fetblad i grusytan. <i>Första gravsättning: 1932</i>	Den kraftiga vården med inslag av nationalromantik och jugend är hantverkskickligt utförd. Vården något ovanlig med endast ett fåtal liknande vårdar inom kyrkogården. Denna typ av vårdar förekom främst runt 1920-talet. Vården med den sammanhängande vegetationen utgör ett viktigt miljöbildande inslag i området. Titeln visar på en för området historiskt betydelsefull yrkesverksamhet.		
Södra Sallerup	4800 000 0351		Högsmal förenklad bautasten i mörk granit, "F. urmakaren", "Sions toner No 172". <i>Första gravsättning: 1920</i>	Vården är en variant på förenklad bautasten som främst förekom under första halvan av 1900-talet. Vården är tidstypisk och en representant för dessa inslag som är miljöbildande. Vården visar också på äldre yrkestitel.		Vården inom en större gravplats
Södra Sallerup	4800 000 0355		<i>Fyra vårdar:</i> Kraftig vård i ljus granit med tempelgavel och sidostycken "Slaktaremästaren". Tre enkla enhetligt utformade hållar i granit. <i>Första gravsättning: 1919</i>	Den bastanta vården med klassicistiska inslag är ett viktigt miljöbildande inslag. Vården är ett exempel på de större och bastanta vårdar som förekom under främst första halvan av 1900-talet. De sentida hållarna är betydelsefulla och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup. Titeln visar på bredden av yrkestitlar under 1900-talet.		

Södra Sallerup	4800 000 0391		Lågbred vård i diabas med assymetrisk ornamentik och bearbetade sidor. Inramad rabatt intill vård. <i>Första gravsättning: 1962</i>	Vården är ett exempel på de lågbreda vårdar med sparsmakad bearbetning som förekom under främst mitten av 1900-talet. Vården är tidstypisk och miljöbildande med vegetationen som ett kompletterande inslag för att rama in vård.		
Södra Sallerup	4800 000 0405		Lågbred vård i ljus granit " Snickare". Två klippta cypresser flankerar vård. <i>Första gravsättning: 1965</i>	Vården är ett exempel på de lågbreda vårdar med sparsmakad bearbetning som förekom under främst mitten av 1900-talet. Vården är tidstypisk och miljöbildande med vegetationen som ett betydelsefullt inslag som kompletterar den låga vård. Titeln visar på bredden av yrkestitlar under 1900-talet.		
Södra Sallerup	4800 000 0501		Mycket reslig obelisk med mellanstycke och dubbla socklar i diabas, nedre sockeln i granit. Vården med rik bearbetning och ornamentik och med hög sockel i granit och mellanstycke i diabas, text på alla sidor, "Lantbrukaren" på två av vårdens sidor, bibelhänvisning text i fraktalstil. Platsen utan sammanhängande inramning. <i>Första gravsättning: 1866</i>	Obelisker är typiska för sekelskiftet 1900 och diabas ett vanligt material, den hanverksmässigt utformade vård är ett miljöbildande inslag och vårdens titlar anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Obeliskens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup.	Utslagna flisor, springor mellan de olika delarna.	
Södra Sallerup	4800 000 0502		Reslig och kraftig obeliskmodell i diabas med dubbla höga socklar i ljus granit, "Landtbrukaren", "i Fårabäck". Platsen utan sammanhängande inramning. <i>Första gravsättning: 1863</i>	Vården är tidstypisk för sekelskiftet 1900 och är ett viktigt miljöbildande inslag på kyrkogården, titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Vårdens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup. Vården berättar också om det lokala samhället och de olika platser och gårdar som fanns i bygden.	Missfärgningar, ev. från dubb, fogmaterial.	Vården inom en tidigare stor gravplats med flertalet gravsättningar.

Södra Sallerup	4800 000 0505		Mycket reslig obelisk i diabas med ornamentik och med hög sockel i granit och mellanstycke i diabas, "Landtbrukaren", "I Ö.Kattarp", bibelhänvisning text i fraktalstil. Platsen utan sammanhängande inramning. <i>Första gravsättning: 1899</i>	Obelisker är typiska för sekelskiftet 1900 och diabas ett vanligt material, den hanverksmässigt utformade värden är ett miljöbildande inslag och vårdens titlar anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Obeliskens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup. Vården berättar också om det lokala samhället och de olika platser och gårdar som fanns i bygden.	Mindre utfälsningar i mellanstycket, äldre lagning på obeliskdel.	
Södra Sallerup	4800 000 0506		<i>Tre vårdar:</i> Reslig obeliskmodell på dubbla socklar, födelse och dödsort, "Landtbrukaren", psalmhänvisning. Reslig obeliskmodell i diabas på dubbla socklar, födelse och dödsort "Landtbrukaren", psalmhänvisning. Lågbred vård i granit med välvt krön, "Lantbrukaren", "System", "S.Sallerup". <i>Första gravsättning: 1891</i>	Betydelsefull miljöbildande större gravplats med vårdar från flera tidsperioder, De resliga obeliskmodellerna är typiska för sekelskiftet 1900 och värdefulla miljöbildande inslag utmed kyrkogårdsmuren. Sammanhanget och läsbarheten mellan de olika vårdarna är betydelsefullt och ger tillsammans med åldern ett tidsdjup. Titlarna anknyter till äldre vanligt förekommande yrken och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden. Gravplatsen är en betydelsefull läsbar generationsgrav där vårdar med olika utformning tillkommit efterhand.	Mindre utfälsning, algbemängd.	
Södra Sallerup	4800 000 0506A		Högsmal vård i sandsten med stort kors i marmor, infäld tavla i marmor, vården rikt bearettad med uthuggna murgröneblad, födelse- och dödsort, "Landtbrukare", bibelhänvisning. Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1866</i>	Tydligt äldre vård i naturromantisk stil i blandade material är hantverkskickligt utförd och i en stil typisk för första halvan av 1800-talet. Vården är välbevarad med marmorkorset intakt. Titeln anknyter till äldre vanligt förekommande yrken och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap.	Spricka och missfärgningar på kors, mindre ytliga sprickor på sten, tavlan svåräst, bör textifyllas.	
Södra Sallerup	4800 000 0506B		Reslig kalkstensvård med text på fram och baksida, rikt bearbetad, födelse och dödsort, "Minnesvård över Rusthållaren", längre sentens och bibelhänvisning. Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1845</i>	Tydlig äldre vård från en tidsperiod där endast ett fåtal vårdar återstår, vårdarna typiska för vårdar som återstår från första delen och mitten på 1800-talet. Vården är ett värdefullt miljöbildande inslag även om den sannolikt flyttats från sin ursprungliga plats och saknar ett sammanhang såsom tydlig gravplatsyta. Titeln rusthållare minner om en äldre mer krigisk period.	Stenkonserverator, sprickbildningar.	Kontrollera gravsättningsår i gravbok.

Södra Sallerup	4800 000 0506C		Mindre obeliskmodell i diabas med rik ornamentik, födelse och dödsort, "Bokhandlaren", "F.D Folkskolläraren". Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1860</i>	Vården är typisk för sekelskiftet 1900, den är ett miljöbildande inslag och titlarna visar på förekommande äldre yrkesroller inom området och för tidsperioden. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.		
Södra Sallerup	4800 000 0506D		Obeliskmodell i diabas med rik ornamentik, "Landtbrukaren", bibelhänvisning. Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1874</i>	Vården är tidstypisk för sekelskiftet 1900, den är ett miljöbildande inslag och titeln anknyter till äldre vanligt förekommande yrken och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap.		
Södra Sallerup	4800 000 0506E		Högsmlal vård i sandsten, rikt bearbetad med eklöv, övre stycke ev. kors avbrutet. Biskvimedalljong och infälld tavla i ljus marmor, födelse och dödsort, "Landtbrukaren". Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1870</i>	Tydligt äldre vård i naturromantisk stil i blandade material, hantverksskickligt utförd och i en stil typisk för första halvan av 1800-talet. Vården är välbevarad. Titeln anknyter till äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap.	Tavlan tvättas och text fylls i.	
Södra Sallerup	4800 000 0506F		Högsmlal vård i kalksten, fram och baksida med text, rikt bearbetad, nedre delen nedsänkt i marken och ej läsbar, födelse och dödsort, "Rusthållaren". Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1835</i>	Tydlig äldre vård från en tidsperiod där endast ett fåtal vårdar återstår, vården typisk för vårdar från första delen och mitten på 1800-talet. Vården är hantverksskickligt utförd. Titeln rusthållare minner om en äldre mer krigisk period. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.	Stenkonserverator sprickbildningar och äldre lagning.	

Södra Sallerup	4800 000 0506G		Högsmaal vård i marmor med välvt krön, rikt bearbetad, tavla i marmor, födelse och dödsort, "Hemmans Egaren", bibelhänvisning. Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1841</i>	Äldre vård, delvis romantisk stil och något ovanlig utformning, hantverksskickligt bearbetad. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden. Titeln anknyter till äldre vanligt förekommande förutsättningar med ägandeskapets status i samhället.		
Södra Sallerup	4800 000 0506H		Högsmaal vård i kalksten, fram och baksida med text, detalrik bearbetning, sentens och psalmhänvisning. Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1837</i>	Tydlig äldre vård från en tidsperiod där endast ett fåtal vårdar återstår, vården ett exempel på vårdar från första delen och mitten på 1800-talet. Vården är hantverksskickligt utförd. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden. Vården visar också på förekomsten av dotternamn typisk för det tidiga 1800-talet.	Större skada på krönet, mindre sprickbildningar.	
Södra Sallerup	4800 000 0506I		Högsmaal vård i kalksten, välvt krön med text på fram och baksida, vården rikt bearbetad, "Rusthållaren", "No 9 Sallerup". Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1851</i>	Tydlig äldre vård från en tidsperiod där endast ett fåtal vårdar återstår, vården ett exempel på vårdar från första delen och mitten på 1800-talet. Vården är hantverksskickligt utförd. Titeln rusthållare minner om en äldre mer krigisk period. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.		
Södra Sallerup	4800 000 0506J		Högsmaal vård i kalksten med kors i ljus marmor, rikt bearbetad framsida med murgröna, tavla i ljus marmor, födelse och dödsort, "Nämndemannen". Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1865</i>	Tydligt äldre vård i naturromantisk stil i blandade material, hantverksskickligt utförd och i en stil typisk för första halvan av 1800-talet. Vården är välbevarad med korset intakt. Titeln är betydelsefull och visar förekommande roller i det omgivande samhället vid denna tid.	Korset med spricka, vården och platta lav och algbemängda, texten svårsläst.	

Södra Sallerup	4800 000 0506K		Mindre vård i sandsten med tavla i marmor, krönstycket saknas, sannolikt ett kors. Vården rikt bearbetad med murgröna, "Veterinären", psalmhänvisning. <i>Första gravsättning: 1839</i>	Tydligt äldre vård i naturromantisk stil i blandade material, hantverksskickligt utförd och i en stil typisk för första halvan av 1800-talet. Vården är välbevarad. Titeln är betydelsefull och visar på förekommande yrken i det omgivande samhället vid denna tid.		
Södra Sallerup	4800 000 0506L		Högsmlal vård i ljus granit med välvt krön. <i>Första gravsättning: 1934</i>	Vården ett exempel på vårdar från första halvan av 1900-talet som inspirerats av äldre vårdar, vården med enkel bearbetning är miljöbildande med sin tidstypiska högsmlala form.	Alg och lavbemängd, vården lutar.	Enligt notering i gravbok är vården flyttad från intilliggande plats 508
Södra Sallerup	4800 000 0506M		Obelisk i diabas med rikt bearbetad utkragning, födelse och dödsort, "F.d. landtbrukaren". Platsen utan sammanhängande inramning. <i>Första gravsättning: 1889</i>	Obeliskens är typisk för sekelskiftet 1900 och diabas var ett vanligt material, den hantverksmässigt utformade vården är ett tydligt miljöbildande inslag och vårdens titel anknöter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Obeliskens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup. Vården berättar också om det lokala samhället och de olika platser och gårdar som fanns i bygden.	Alg och lavbemängd, vården lutar svagt.	
Södra Sallerup	4800 000 0506N		Högsmlal vård i diabas med kraftigt välvt krönstycke och rik ornamentik, "F.d. Soldaten f.d kyrkvaktmästaren och medaljören". <i>Första gravsättning: 1935</i>	Vård inspirerad av jugend, tidstypiskt högsmlal och hantverksskickligt utformad. Titlarna är betydelsefulla och antyder om en spännande livshistoria och ger en bild av det dåtida samhället.		

Södra Sallerup	4800 000 0512A		Högsmal vård med rikt bearbetad kröntäckning, akrotirer i marmor, födelse och dödsort, psalmhänvisning. Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1908</i>	Vården ett exempel på vårdar från första halvan av 1900-talet som inspirerats av äldre vårdar, vården med enkel bearbetning är miljöbildande med sin tidstypiska högsmala form. Vården berättar också om det lokala samhället och de olika platser och gårdar som fanns i bygden.	Kraftigt lav och algbemängd, avbrutet kors, texten svårläst.	
Södra Sallerup	4800 000 0512B		Mindre vård i marmor, avbrutet sannolikt kors och duva, "Husegaren", "i Sallerup". Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1882</i>	Enkel mindre vård som var förekom under slutet av 1800-talet och runt sekelskiftet 1900 hantverksskickligt utförd något ovanligt utförande i ljus marmor. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden. Titeln anknyter till äldre vanligt förekommande förutsättningar med ägandeskapets status i samhället.	Kraftigt lav och algbemängd, avbrutet kors, texten svårläst.	
Södra Sallerup	4800 000 0512C		Högsmal vård, i diabas med rik bearbetning, "Husegaren", "i Sallerup", psalmhänvisning. Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1891</i>	Vård med inslag av nationalromantik och inspirerad av bautastenar, hantverksmässigt utförd och betydelsefull stilmodell med hög ålder. Notering med två hustrur är betydelsefull. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden. Titeln anknyter till äldre vanligt förekommande förutsättningar med ägandeskapets status i samhället.		
Södra Sallerup	4800 000 0512D		Högsmal vård i diabas med välvt krön, huggen baksida. Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1897</i>	Gravvården är typisk för det tidiga 1900-talets högsmala vårdar och är ett miljöbildande inslag på denna del av kyrkogården. Vården är en representant för de enklare vårdar som förekommit i stor utsträckning under 1800- och det tidiga 1900-talet. Livsödena som inskriptionerna genom årtalen beskriver är betydelsefullt och ger en bild av det dåtida samhällets förutsättningar.		

Södra Sallerup	4800 000 0512E		Högsmaal vård i diabas med välvt krön, huggen baksida, födelse och dödsort, "Dröngen", psalmhänvisning. Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1895</i>	Gravvården är typisk för det tidiga 1900-talets högsmaal vårdar och är ett miljöbildande inslag på denna del kyrkogården. Vården är en representant för de enklare vårdar som förekommit i stor utsträckning under 1800- och det tidiga 1900-talet. Titeln visar på en historiskt vanligt förekommande yrkesroll och speglar det dåtida samhället.		
Södra Sallerup	4800 000 0512F		Högsmaal minde vård i kalksten med välvt krön, text på fram och baksida, födelse och dödsort, "Drängen". Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1865</i>	Tydligt äldre vård från en tidsperiod där endast ett fåtal vårdar återstår, vården ett exempel på vårdar från första delen och mitten på 1800-talet. Vården är enkel men hantverksskickligt utförd. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden. Titeln visar på en historiskt vanligt förekommande yrkesroll och speglar det dåtida samhället.		
Södra Sallerup	4800 000 0512G		Mindre obeliskmodell i diabas, "i Färabäck", "Smedmästaren", psalmhänvisning. Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1883</i>	Gravvården är typisk för det tidiga 1900-talets högsmaal vårdar och är ett miljöbildande inslag på denna del av kyrkogården. Vården är en representant för de enklare vårdar som förekommit i stor utsträckning historiskt, denna eventuellt en förenklad obeliskmodell typisk för sekelskiftet 1900. Titeln visar på en historiskt vanligt förekommande yrkesroll som återkommer på flertalet gravplatser inom kyrkogården, Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.	Oklart om sockel saknas eller vården för djupt monterad.	
Södra Sallerup	4800 000 0512H		Högsmaal vård i diabas med vinklat krön, "Tullstorp" sentens. Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1916</i>	Gravvården är typisk för det tidiga 1900-talets högsmaal enklare obeliskmodeller och är ett miljöbildande inslag på denna del av kyrkogården. Vården med rik ornamentik och texter med Ortsnamn som berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.	Ej fixerad.	

Södra Sallerup	4800 000 0512I		Högsma vård i sedimentär bergart, rikt bearbetad krön, "i öst Kattarp". Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1877</i>	Högsma rikt bearbetad vård med inslag av flera stilar, vården visar på variationsrikedomen under det sena 1800-talet och hantverksskickligt och miljöbildande inslag. Vården med rik ornamentik och text med ortsnamn som berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.		
Södra Sallerup	4800 000 0512J		Mindre vård i diabas. Vården sannolikt flyttad till platsen. <i>Första gravsättning: 1910</i>	Gravvården är typisk för det tidiga 1900-talets högsma vårdar och är ett miljöbildande inslag på denna del av kyrkogården. Vården är en representant för de enklare vårdar som förekommit i stor utsträckning under 1800- och det tidiga 1900-talet.		
Södra Sallerup	4800 000 0514		Högsma vård i diabas på hög sockel av granit, svagt välvtv krön, "Husegaren", "S.Sallerup", sentens. <i>Första gravsättning: 1917</i>	Gravvården är typisk för det tidiga 1900-talets högsma vårdar och är ett miljöbildande inslag på denna del av kyrkogården. Ortnamnet berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden. Titeln anknyter till äldre vanligt förekommande förutsättningar med ägandeskapets status i samhället.		
Södra Sallerup	4800 000 0515A		Högsma vård i granit "Åbon". Platsen utan sammanhängande inramning. <i>Första gravsättning: 1901</i>	Högsma vård enkel vård, vården är miljöbildande och placeringen visar på en möjlig äldre gravindelning, vårdens ålder och titeln som anknyter till en äldre vanligt förekommande förutsättning gällande besittningsrätt till mark eller boende är betydelsefulla.		Vården finns utritad på indelningsplan från 1973 utan gravplats.

Södra Sallerup	4800 000 0516A		Mindre håll i diabas i gräsmatta utan inramning "Södrens skald". Platsen utan sammanhängande inramning. <i>Första gravsättning:</i> 1901	Vården en enkel håll men med unik titel. Den gravsatta är en intressant person, enligt dödboken noterad som skräddare samt med benämningen som återfinns på vården "Södrens skald". Christoffer Persson var kringresande poet, rimsmed och versbildare, hans trälåda som han reste runt med och där titeln också återfinns finns bevarad på Kulturen i Lund (KM 33363).	Vården saknar inramning.	
Södra Sallerup	4800 000 0520		<i>Fyra vårdar:</i> Högsmal vård i ljus marmor, "Lärarynnan". Reslig vård i ljusröd granit med dubbla höga socklar, "Smedmästaren". Högsmal vård i ljus marmor "Smedmästaren". Högsmal vård i diabas välvt krön Smedmästaren "Kvisle". <i>Första gravsättning:</i> 1889	Betydelsefull miljöbildande större gravplats med vårdar från flera tidsperioder, merparten av vårdarna är typiska för sekelskiftet 1900. Sammanhanget och läsbarheten mellan de olika vårdarna är betydelsefullt och ger ett tidsdjup. Titlarna anknyter till äldre vanligt förekommande yrken och berättar om områdets bakgrund. Gårdsnamnet berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden. Gravplatsen är en betydelsefull läsbar generationsgrav där vårdar med olika utformning tillkommit efterhand. Titlar med koppling till smidesverksamhet återkommer på flertalet platser inom kyrkogården och bildar ett betydelsefullt sammanhang.	Marmorvårdar är lavbemängda.	
	4801 000 0521		Högsmal vård i mörk granit rik ornamentik "Smeden". <i>Första gravsättning:</i> 1919	Vården är tidstypisk för sekelskiftet 1900, den är ett miljöbildande inslag och titeln anknyter till äldre vanligt förekommande yrke, flera titlar med samma anknytning återkommer i området och bildar ett sammanhang.		Efternamnet "Bobeck" återkommer på plats 4801 000 0520 direkt intill med ytterligare titlar relaterat till smidesverksamhet.
Södra Sallerup	4800 000 0522		Lågbred vård i ljus granit välvt krön "Förvaltaren". <i>Första gravsättning:</i> 1980	Vården en representant för lågbreda vårdar med sparsam utformning från andra halvan av 1900-talet som förekommer inom denna del av kyrkogården, vården är miljöbildande och visar på den kontinuerliga upplåtelse som pågått inom området. Yrkestitlar blev mer ovanligt att skriva ut under slutet av 1900-talet.		Efternamnet samma som på platsen framför, utreds

Södra Sallerup	4800 000 0524A		Högsmlal vård i granit, delvis obearbetad natursten, bautasten. Texten delvis oläslig. <i>Första gravsättning: 1907</i>	Ovanlig vård, bearbetad natursten i ovanligt stenmaterial, vårdan är miljöbildande och en betydelsefull representant för vårdar inspirerade av naturromantik, nationalromantik och bautastenan som förekom under det tidiga 1900-talet.	Texten svåräst eller oläslig, lavbemängd.	
Södra Sallerup	4800 000 0526		Reslig obelisk i diabas, hög sockel i granit och mellanstycke i diabas, "Husegaren", sentens. <i>Första gravsättning: 1918</i>	Obelisken är typisk för sekelskiftet 1900 och diabas var ett vanligt material, den hanverksmässigt utformade vårdan är ett tydligt miljöbildande och tidstypiskt inslag, vårdans titeln anknyter till äldre vanligt förekommande förutsättningar med ägandeskapets status i samhället. Obeliskens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup.		
Södra Sallerup	4800 000 0531B		Obeliskmodell i diabas med dubbla socklar i granit och diabas, "Lantbrukaren", psalmhänvisning. Vården ursprunglig och enligt äldre indelning inom området baserat på placering och riktning. Platsen utan sammanhängande inramning. <i>Första gravsättning: 1889</i>	Gravvården är typisk för sekelskiftet 1900 med högsmlala vårdar i obeliskmodell, ofta i diabas och är ett viktigt miljöbildande och tidstypiskt inslag på kyrkogården, titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Vårdens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup.	Lavbemängd	
Södra Sallerup	4800 000 0539		<i>Tre vårdar:</i> Resligt och kraftigt kors med mellanstycke i diabas, hög sockel i granit, vårdan sammanhängande med stenram i granit med upphöjda sidostycken och pollare. Mindre enkel vård i diabas. Håll i ljus granit. <i>Första gravsättning:</i>	Betydelsefull miljöbildande större gravplats med intakt stenram och med vårdar från flera tidsperioder, stora kors i diabas förekom under slutat av 1800 och början av 1900. Sammanhanget och läsbarheten mellan de olika vårdarna är betydelsefullt och ger ett tidsdjup i form av en generationsgrav där vårdar med olika utformning tillkommit efterhand. Utformningen visar också på en möjlig äldre indelning.		

Södra Sallerup	4800 000 0540A		Reslig obeliskmodell i diabas på höga dubbla socklar i diabas och granit, födelse och dödsort, psalmhänvisning, "Landbrukaren". <i>Första gravsättning: 1896</i>	Gravvården är typisk för sekelskiftet 1900 med högsmala vårdar i obeliskmodell, ofta i diabas och är ett viktigt miljöbildande och tidstypiskt inslag på kyrkogården, titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Vårdens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup.		
Södra Sallerup	4800 000 0542		Högsmal vård i diabas "Fårabäck No 9". <i>Första gravsättning: 1933</i>	Gravvården är typisk för det tidiga 1900-talets högsmala vårdar och är ett miljöbildande inslag på denna del av kyrkogården. Vården är en representant för de enklare vårdar som förekommit i stor utsträckning historiskt. Gårdsnamnet berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.		
Södra Sallerup	4800 000 0543		Mindre lutad uppslagen bok i ljus marmor "Åboen". <i>Första gravsättning: 1896</i>	Mindre vård i form av en bok, dessa förekommer i mindre omfattning från mitten på 1800-talet och framåt, ofta som tilläggsstenar på större familjegravar. Den enkla formen och fina bearbetningen är tillsammans med åldern betydelsefull. Titeln anknyter till en äldre vanligt förekommande förutsättning gällande besittningsrätt till mark eller boende.		
Södra Sallerup	4800 000 0544		Stor häll i röd granit, "Kyrkoherden", sentens, bibelhänvisning. Marktäckare inramar hällen. <i>Första gravsättning: 1953</i>	Den större hällen med inramning runt utgör ett miljöbildande inslag med betydelsefull titel, titeln är del i ett sammanhang med ytterligare en kyrkoherde gravsatt intill. Vården är en tidstypisk representant för vårdar från mitten av 1900-talet.		

Södra Sallerup	4800 000 0545		Resligt kors och mellanstycke i diabas med hög granitsockel, födelse och dödsort, psalmhänvisning, "Kyrkoherden". Platsen utan sammanhängande inramning. <i>Första gravsättning: 1880</i>	Det resliga korset är tidstypiskt för perioden och ett tydligt miljöbildande inslag, titeln är del i ett sammanhang med ytterligare en kyrkoherde gravsatt intill.	Delvis lavbemängd	
Södra Sallerup	4800 000 0547		Högsmal, förenklad bautasten i diabas, rik ornamentik. <i>Första gravsättning: 1912</i>	Gravvården är typisk för det tidiga 1900-talets högsmala vårdar och är ett miljöbildande inslag på denna del av kyrkogården. Vården är inspirerad av stilen med bautastenar men har även en rik ornamentik. I vårdens inhuggna texter kan också utläsas förändringarna under 1900-talet i utförandet av stenbearbetningen.		
Södra Sallerup	4800 000 0551		<i>Två vårdar:</i> Obeliskmodell i diabas med dubbla höga socklar i diabas och granit, "Landtbrukaren", psalmhänvisning. Häll i röd granit. Flankerande barrväxter, döda. <i>Första gravsättning: 1874</i>	Gravvården är typisk för sekelskiftet 1900 med högsmala vårdar i obeliskmodell, ofta i diabas och är ett viktigt miljöbildande och tidstypiskt inslag på kyrkogården, titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Vårdens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup.	Döda barrväxter som flankerar vårdan kan återplanteras.	
Södra Sallerup	4800 000 0561		Vård i ljusröd granit med stenram, "Smedmästaren". Fyra stycken uppstammade japanska ädelcypresser. <i>Första gravsättning: 1929</i>	Vården typisk för mitten av 1900-talet tillsammans med vegetationen och stenramen är den ett miljöbildande inslag, den delvis intakta utformningen är betydelsefull. Titeln anknyter till äldre vanligt förekommande yrke, flera titlar med samma anknytning återkommer i området och bildar ett sammanhang.		

Södra Sallerup	4800 000 0565		Lågbred vård med tempelgavel i diabas, "Lantbrukaren". <i>Första gravsättning: 1975</i>	Vården är ett exempel på de lågbreda vårdar med sparsmakad bearbetning som förekom under främst mitten av 1900-talet. Vården är miljöbildande och visar på den kontinuerliga upplåtelse som pågått inom området. Titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap.		
Södra Sallerup	4800 000 0566		Resligt kors och mellanstycke i diabas på trapstegsformad sockel, födelse och dödsort, "Landtbrukaren". Platsen utan sammanhängande inramning. <i>Första gravsättning: 1909</i>	Det resliga korset är tidstypiskt för perioden och ett tydligt miljöbildande inslag, vården är hanteratskickligt bearbetad. Titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap.		
Södra Sallerup	4800 000 0567		Mindre vård i diabas med ornamentik, välvt krön och hög granitsockel, "Arbetaren". <i>Första gravsättning: 1918</i>	Gravvården är typisk för det tidiga 1900-talets högsmla vårdar och är ett miljöbildande inslag på denna del av kyrkogården. Vården är en representant för de enklare vårdar som förekommit i stor utsträckning under 1800- och det tidiga 1900-talet. Titeln är betydelsefull och vittnar om industrialismens framväxt.		
Södra Sallerup	4800 000 0570		<i>Tre vårdar:</i> Högsmla vård i röd granit med rik ornamentik. Reslig obeliskmodell med mellanstycke i diabas på hög sockel i granit, födelse och dödsort, bibel och psalmhänvisning "Åboen". Reslig högsmla vård med mellanstycke och hög sockel i ljusröd granit, födelse och dödsort "Snickaremästaren". Platsen utan sammanhängande inramning. <i>Första gravsättning: 1861</i>	De tre vårdarna med inslag av romantik är viktiga resliga miljöbildande former med betydelsefulla titlar. Titlarna vittnar om det äldre bondesamhället och gårdsnamnen berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.		Vårdarna är eventuellt flyttade till platsen från tidigare placeringar inom minneslundens nuvarande utbredning, namnen är noterade som gravsatta inom ytan men platsen finns inte med på indelningsplan från 1962 och ej heller på kartutdrag från 90-talet när minneslundan anlades.

Södra Sallerup	4800 000 0574		Variant på bautasten i ljus rödgranit med ornamentik. Platsen utan sammanhängande inramning. <i>Första gravsättning: 1921</i>	Bautastenar förekom främst runt sekelskiftet 1900, denna med rik ornamentik. Vården är miljöbildande och hantverkskickligt utförd.		
Södra Sallerup	4800 000 0575		Reslig obeliskmodell med mellanstycke i diabas med hög sockel i granit, "Folkskolläraren", sentens, bibel och psalmhänvisning. <i>Första gravsättning: 1878</i>	Gravvården är typisk för sekelskiftet 1900 med högsmala vårdar i obeliskmodell, ofta i diabas och den resliga vården är ett viktigt miljöbildande och tidstypiskt inslag på kyrkogården, titeln anknyter till ett äldre yrke inom tidiga utbildningsverksamheten. Vårdens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup.		
Södra Sallerup	4800 000 0576		<i>Två vårdar:</i> Reslig obeliskmodell med mellanstycke i diabas och hög sockel i ljus granit, "Smedmästaren", "Ett tack af S. Sallerups församling". Lutad vård i form av en uppslagen bok i marmor på sockel, bibel- och psalmhänvisning, "Demoiselle". <i>Första gravsättning: 1876</i>	Obeliskens är typisk för perioden runt sekelskiftet 1900 och diabas var ett vanligt material, den hantverksmässigt utformade vården är ett tydligt miljöbildande och tidstypiskt inslag. Titeln anknyter till äldre vanligt förekommande yrke, flera titlar med samma anknytning återkommer i området och bildar ett sammanhang. Obeliskens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup. Vården är lokal- och personhistoriskt intressant den gravsatte donerade medel till byggandet av kapellet som är placerat intill gravraden. Vårdar i form av en uppslagen bok förekommer i mindre omfattning från mitten på 1800-talet och framåt, ofta som tilläggsstenar på större familjegravar. Den enkla formen och fina bearbetningen är tillsammans med åldern betydelsefull. Titeln anknyter till äldre beskrivning av civiltillstånd.		
Södra Sallerup	4800 000 0580		<i>Två vårdar:</i> Högsmal kraftig vård i granit med tavla i diabas, rikt bearbetad och dekorerad kröntäckning. Stenram och hörnpelare i granit. Lågbred vård i ljusröd granit. <i>Första gravsättning: 1917</i>	Den bastanta vården inslag av både klassicism och art novueau är tillsammans med stenramen ett viktigt miljöbildande inslag. Den hantverkskickligt bearbetade vården är rikt dekorerad och ett exempel på de större och bastanta vårdar som förekom under främst första halvan av 1900-talet.	Sprucken tavla, missfärgningar.	

Södra Sallerup	4800 000 0582		<i>Tre vårdar:</i> Högsml vård i diabas, "Lantbrukaren". Reslig obeliskmodell med mellanstycken och sockel i diabas samt hög sockel i granit, födelse och dödsort, "Lantbrukaren", sentens. Obeliskmodell med mellanstycke i diabas på hög sockel av granit, psalmhänvisning, "Åbo enkan", "Å nr 2 Tullstorp". <i>Första gravsättning:</i> 1896	Betydelsefull miljöbildande gravplats med vårdar tidstypiska för sekelskiftet 1900. Sammanhanget och läsbarheten mellan de olika vårdarna är betydelsefullt och ger ett tidsdjup. Titlarna anknyter till äldre vanligt förekommande yrken och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap och om arvs och ägandeskaps förutsättningar i äldre tider. Gårdsnamnen berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.		
Södra Sallerup	4800 000 0583A		Högsml kraftig vård med hög sockel i kalksten med stor biskvimedaljong och infälld tavla i ljus marmor, rester av krönstycke, sannolikt kors i ljus marmor, födelse och dödsort, bibelhänvisning, "Landtbrukaren och kyrkvården". <i>Första gravsättning:</i> 1873	Högsml vård i romantisk stil typisk för andra halvan av 1800-talet. Vården med rik ornamentik och hantverkskickligt bearbetad är miljöbildande och tidstypisk en betydelsefull representant för vårdar av en modell där endast ett fåtal återstår idag.		
Södra Sallerup	4800 000 0588		Obeliskmodell med mellanstycke i diabas och hög sockel i granit, födelse- och dödsort, bibel- och psalmhänvisning, "Landtbrukaren". <i>Första gravsättning:</i> 1903	Gravvården är typisk för sekelskiftet 1900 med högsmla vårdar i obeliskmodell, ofta i diabas och den resliga vården är ett viktigt miljöbildande och tidstypiskt inslag på kyrkogården. Titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Vårdens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup.		
Södra Sallerup	4800 000 0590		<i>Tre vårdar:</i> Reslig bruten kolonn med kraftigt mellanstycke. Mindre lutad tavla i marmor. Högsml vård i sedimentär bergart, rikt bearbetad och dekorerad med eklöv, infälld tavla i ljus marmor samt biskvi med ängel. <i>Första gravsättning:</i> 1869	De tre vårdarna med varierande utformning visar på bredden av stilar som förekom under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. De stående vårdarna är hantverksmässigt utformade, rikt bearbetade och betydelsefulla miljöbildande inslag. Kolonner i röd granit är något ovanliga och utgör en betydelsefull representant för perioden runt sekelskiftet 1900. Den högsmla vården i naturromantisk stil med blandade material är hantverkskickligt utförd och rikt dekorerad. Det upplevda sammanhanget och läsbarheten mellan de olika vårdarna är betydelsefullt och ger tillsammans med åldern ett tidsdjup i form av en generationsgrav där vårdar med olika utformning tillkommit efterhand.		

Södra Sallerup	4800 000 0593		<i>Tre vårdar:</i> Lågbred kraftig vård med tempelgavel i diabas, "Lantbrukaren". Högsmal vård i kalksten med rik ornamentik. Högsmal vård i ljusröd granit med rik bearbetning och ornamentik, psalmhänvisning, "Hemmansegaren". <i>Första gravsättning: 1892</i>	Betydelsefull miljöbildande större gravplats med vårdar från flera tidsperioder. Vårdarna är betydelsefulla tidstypiska representanter både för sekelskiftet 1900 och för mitten på 1900-talet. Sammanhanget och läsbarheten mellan de olika vårdarna är betydelsefullt och ger ett tidsdjup i form av en generationsgrav där vårdar med olika utformning tillkommit efterhand och där riktningen indikerar de olika generationernas tillägg. Titlarna anknyter till äldre vanligt förekommande yrken och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap och om arvs och ägandeskaps förutsättningar i äldre tider.	Sprickor i kalksten.	
Södra Sallerup	4800 000 0594		<i>Två vårdar:</i> Högsmal vård i diabas på hög sockel av granit "Lantbrukarne Olssons å Färabäck No 2". Lutad tavla i diabas, "Lantbrukaren". <i>Första gravsättning: 1912</i>	Reslig vård i något ovanligt utförande med inspiration från flera stilar, tydligt miljöbildande inslag och i ett läsbart sammanhang med den mindre tavlan. Titlarna anknyter till äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Gårdsnamnen berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden. Vården eventuellt kompletterad i ett tidigt skede baserat på texthantering där vården utökades till familjegrav för flera familjer inom släkten.		Placeringen mitt på gravplatsen överensstämmer med foton från mitten av 1900-talet.
Södra Sallerup	4800 000 0595		Reslig och kraftig högsmal vård i röd granit med rik bearbetning och ornamentik, sockel i granit, "Lantbrukaren" på två ställen. <i>Första gravsättning: 1904</i>	Reslig vård inspirerad av jugend och nationalromantik med rik ornamentik och hantverksskicklig bearbetning. Vården är ett tydligt miljöbildande element och en tidstypisk representant för monumentala vårdar från tiden runt sekelskiftet 1900. Titlarna anknyter till äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap.		
Södra Sallerup	4800 000 0599		Högsmal vård med sockel i diabas, födelse- och dödsort, psalmhänvisning. <i>Första gravsättning: 1899</i>	Betydelsefull miljöbildande gravplats med vård tidstypisk för sekelskiftet 1900. Gårdsnamnen berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.		

Södra Sallerup	4800 000 0602		Reslig obelisk med bearbetat mellanstycke och hög sockel i diabas, "Lantbrukaren". <i>Första gravsättning: 1896</i>	Obeliken är typisk för perioden runt sekelskiftet 1900 och diabas var ett vanligt material, den hanverksmässigt utformade värden är ett tydligt miljöbildande och tidstypiskt inslag. Titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Obeliskens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup.	Viss lav och algpåväxt.	
Södra Sallerup	4800 000 0605		<i>Tre vårdar:</i> Reslig obelisk med dubbelt mellanstycke i diabas, sockel i ljus granit, födelse- och dödsort, "Lantbrukaren", sentens. Lutad håll i diabas med sockel av granit, "Lantbrukaren". Obeliskmodell med sockel i diabas. <i>Första gravsättning: 1910</i>	Betydelsefull miljöbildande större gravplats med vårdar från flera tidsperioder. Obeliken är typisk för perioden runt sekelskiftet 1900 och diabas var ett vanligt material, den hanverksmässigt utformade värden är ett tydligt miljöbildande och tidstypiskt inslag. Sammanhanget och läsbarheten mellan de olika vårdarna är betydelsefullt och ger ett tidsdjup i form av en generationsgrav där vårdar med olika utformning tillkommit efterhand. Titlarna anknyter till äldre vanligt förekommande yrken och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.	Obeliken med äldre lagning och större utfällningar.	
Södra Sallerup	4800 000 0608		<i>Tre vårdar:</i> Reslig och kraftig obeliskmodell med mellanstycke i diabas och hög sockel i ljus granit, födelse- och dödsort, "Lantbrukaren". Obeliskmodell med mellanstycke i diabas och hög sockel i ljus granit, "I Sallerups", sentens. Högsmal vård i diabas "S.Sallerup 8". <i>Första gravsättning: 1889</i>	Betydelsefull miljöbildande större gravplats med vårdar från flera tidsperioder. Obeliskmodellerna i diabas var vanligt förekommande runt sekelskiftet 1900 och de första årtiondena därefter, Obeliskmodellerna är ett tidstypiskt inslag. Sammanhanget och läsbarheten mellan de olika vårdarna är betydelsefullt och ger ett tidsdjup i form av en generationsgrav där vårdar med olika utformning tillkommit efterhand och där riktningen indikerar de olika generationernas tillägg. Titlarna anknyter till äldre vanligt förekommande yrken och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.	Obeliskmodellerna lutar.	
Södra Sallerup	4800 000 0610		<i>Fyra vårdar:</i> Reslig och kraftig vård i diabas med rikt bearbetad form. "Lantbrukaren". Reslig och bred vård i marmor med hög sockel av granit. Vården i form av två sammanhängande högsmala vårdar och mellanstycke med rik bearbetning och ornamentik. Reslig och kraftig obeliskmodell i diabas med mellanstycke och sockel i ljus granit, födelse- och dödsort samt bibelhänvisning, "Landsbrukaren". Håll i diabas med rik bearbetning. <i>Första gravsättning: 1866</i>	Mycket betydelsefull miljöbildande större gravplats med vårdar från flera tidsperioder, placeringen intill huvudentrén och tydligt upplevd även på avstånd är viktig. Obeliskmodeller i diabas var vanligt förekommande runt sekelskiftet 1900 och de första årtiondena därefter. Den parformade resliga värden i marmor är ovanlig och hittas sällan på mindre lantligt belägna kyrkogårdar, den är mycket hantverskickligt utförd med rik dekoration. Sammanhanget och läsbarheten mellan de olika vårdarna är betydelsefullt och ger ett tidsdjup i form av en generationsgrav där vårdar med olika utformning tillkommit efterhand. Titlarna anknyter till äldre vanligt förekommande yrken och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.	Marmorvården kraftigt lav och algbemängd, mindre spricka mellan de två delarna. obeliskmodellen lutar.	

Södra Sallerup	4800 000 0611		Obeliskmodell med mellanstycke i diabas på hög sockel av granit "Landtbrukaren". <i>Första gravsättning:</i> 1911	Gravvården är typisk för sekelskiftet 1900 och årtiondena därefter med högsmla vårdar i obeliskmodell, ofta i diabas och den resliga vården är ett viktigt miljöbildande och tidstypiskt inslag på kyrkogården. Titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Vårdens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup.	Vården lutar svagt framåt.	
Södra Sallerup	4800 000 0613		Högsml kraftig vård i diabas, "Lantbrukaren", "I S Sallerup". <i>Första gravsättning:</i>	Gravvården är typisk för det tidiga 1900-talets högsmla vårdar och är ett miljöbildande inslag på denna del kyrkogården. Vården är en representant för de enklare vårdar som förekommit i stor utsträckning under 1800- och det tidiga 1900-talet. Titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.		
Södra Sallerup	4800 000 0614		Högsml vård i diabas på hög sockel i granit, "Lantbrukaren". Gravplatsens egentliga utbredning är oklar. <i>Första gravsättning:</i> 1904	Gravvården är typisk för det tidiga 1900-talets högsmla vårdar och är ett miljöbildande inslag på denna del kyrkogården. Vården är en representant för de enklare vårdar som förekommit i stor utsträckning historiskt. Titeln anknyter till ett äldre vanligt förekommande yrke och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap.		
Södra Sallerup	4800 000 0616		<i>Tre vårdar:</i> Kraftig och reslig obeliskmodell med mellanstycke och dubbla höga socklar i diabas, nedre sockel i granit, "Lantbrukaren", födelse och dödsort, sentens, bibelhänvisning. Mindre vård med krönstycke i form av kors, rikt bearbetad med murgrönelöv, i sedimentär bergart med infäld tavla av ljus marmor, psalmhänvisning. Kraftig vård i diabas, "Lantbrukaren". <i>Första gravsättning:</i> 1878	Betydelsefull miljöbildande större gravplats med vårdar från flera tidsperioder. Obeliskmodeller i diabas var vanligt förekommande runt sekelskiftet 1900 och de första åretiondena därefter. Den bastanta lågbreda vården är en representant för mitten av 1900-talet. Sammanhanget och läsbarheten mellan de olika vårdarna är betydelsefullt och ger ett tidsdjup i form av en generationsgrav där vårdar med olika utformning tillkommit efterhand och där riktningen indikerar de olika generationernas tillägg. Titlarna anknyter till äldre vanligt förekommande yrken och berättar om områdets bakgrund som jordbrukslandskap. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.		

Södra Sallerup	4800 000 0617		<i>Två vårdar:</i> Obeliskmodell med mellanstycke i diabas på hög sockel i granit, vårderna rikt bearbetad, psalmhänvisning "Hemmansegaren" "No 7 Qvarnby". Lågbred vård i diabas i form av tempelgavel med kraftigt krönstycke. <i>Första gravsättning: 1879</i>	Betydelsefull miljöbildande större gravplats med vårdar från flera tidsperioder. Obeliskmodeller i diabas var vanligt förekommande runt sekelskiftet 1900 och de första årtiondena därefter. Den bastanta lågbreda vårderna är en representant för mitten av 1900-talet. Sammanhanget och läsbarheten mellan de olika vårdarna är betydelsefullt och ger ett tidsdjup i form av en generationsgrav där vårdar med olika utformning tillkommit efterhand och där riktningen indikerar de olika generationernas tillägg. Titeln anknyter till äldre vanligt förekommande förutsättningar med ägandeskapets status i samhället. Ortsnamn berättar om det lokala samhället och de olika gårdar och hemman som fanns i bygden.		
Södra Sallerup	4800 000 0621		<i>Tre vårdar:</i> Obeliskmodell i diabas med mellanstycke och hög sockel, bibel och psalmhänvisning, "Landbrukaren". Obeliskmodell i diabas på hög sockel. Större häll i kalksten rikt bearbetad och dekorerad, sentenser, "Rusthållaren". <i>Första gravsättning: 1792</i>	Betydelsefull miljöbildande större gravplats med äldre vårdar som har en synlig och tillgänglig placering intill entré och kyrkoentré, hällen är sannolikt flyttad till platsen men har oavsett stora vårderna. Obeliskmodeller i diabas var vanligt förekommande runt sekelskiftet 1900 och de första årtiondena därefter. De två stående vårdarna visar på utvecklingen där den mer sentida vårderna har ett förenklat utförande. Den stora kalkstensvården är en tydligt äldre vård från en tidsperiod där endast ett fåtal vårdar återstår, ett exempel på vårdarna från tidigt 1800-tal. Vården är hantverksskickligt utförd med mycket rik bearbetning och ornamentik som tack vare restaurering är tydligt läsbar. Titeln rusthållare minner om en äldre mer krigisk period. Hällens ålder är betydelsefull och visar på kontinuerlig gravsättning och tidsdjup.		Hällen sannolikt flyttad till platsen, kan ej utläsas på äldre fotografier.

TECKENFÖRKLARING

- Gravplats enligt urval
- Bevarandevärt område

Vård- och underhållsplan Södra Sallerups kyrkogård

Bilaga 2 Översikt urval av kulturhistoriskt värdefulla gravanordningar samt bevarandevärt område

2025-01-31

Gravanordningarna finns förtecknade i bilaga 1.

Bilaga 3 Objekt med vårdbehov, Södra Sallerups kyrkogård

Malmö kyrkogårdsförvaltning

De åtgärder som angivs nedan har olika prioriteringsgrad enligt följande gradering:

I Akut åtgärd, bör åtgärdas snarast

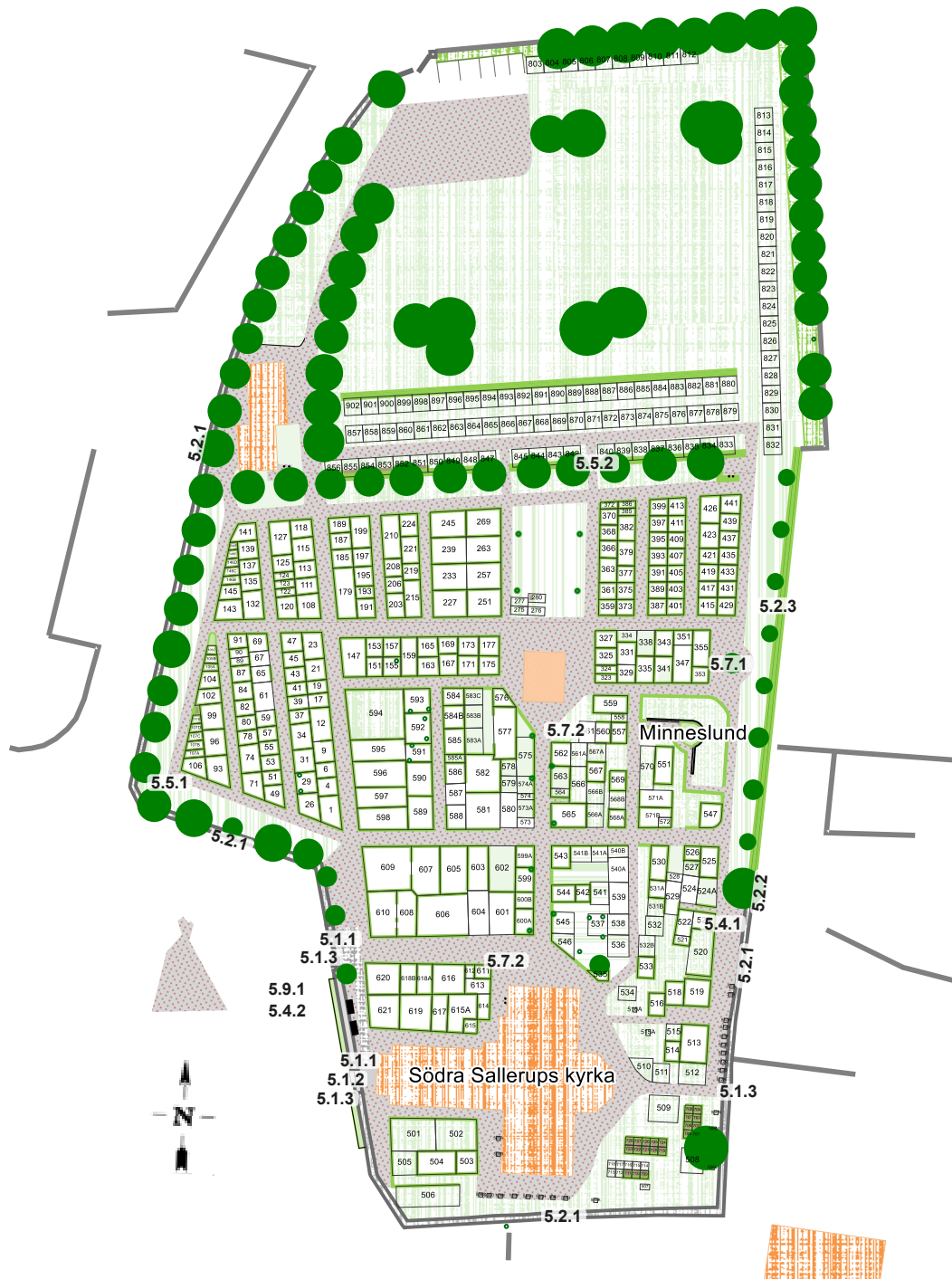
II Åtgärd påbörjas inom 2-5 år

U Utredning eller löpande underhåll/kontroll/skötsel

Observera att åtgärder som innebär väsentliga eller successiva förändringar kräver tillstånd från länsstyrelsen enligt Kulturmiljölagen 4 kap 13 §.

Nr	Objekt	Åtgärd	Prio	Kommentar
5.1.1	Ingångar	Sprickor och pustbortfall på grindstoplar är i behov av åtgärder och behöver utredas vidare för att säkerställa att rätt reparationer genomförs. Om sprickbildningen beror på inre skador såsom fuktinträngning kan även avtäckningen omfattas av åtgärderna. Om skadorna beror på felaktigt putsbruk och val av färg eller påkörningsskador kan det räcka att stolparna putsas om. Äldre färgrester bör bevaras när stolparna renoveras så att rätt kulör väljs i samband med ommålning. Vid reparationer av putsade ytor ska utseende på befintligt putsad yta återskapas. Vid målning bör kalkbaserad och diffusionsöppen färg väljas	II	
5.1.2	Ingångar	Trappan i den sydvästra entrén renoveras. Trappstegen justeras så att de ligger plant och med jämn höjd på stegen.	I	
5.1.3	Ingångar	Samtliga grindblad till de tre äldre entréerna samt trappans handledare rostskyddas och målas om.	II	
5.2.1	Omgärdning	Murens sidor tvättas och sprickor/urfallen putsas repareras. Vid reparationer av putsade ytor ska utseende på befintligt putsad yta återskapas. Avtäckningen ses över och lösa tegelpannor åtgärdas. Arbetet kan samordnas med åtgärd 5.4.1.	II	
5.2.2	Omgärdning	Sättningar i muren längs kyrkogårdens östra sida behöver utredas vidare, samt klargöra hur markförhållanden på sikt påverkar murens stabilitet.	II	
5.2.3	Omgärdning	Hagtornshäcken i öster kan klippas ner något (till ca 1,4 m höjd) för att möjliggöra bättre utblick över landskapet under hela året. Efter underhållsbeskärning bibehålls utblicken genom de löpande beskärningsinsatserna	II	
5.4.1	Gångar, markmaterial och andra byggda objekt	Den lösa och porösa gången innanför kyrkogårdsmuren i öster orsakas sannolikt av sättningar efter ett tidigare träd. Gången bör stabiliseras genom urgrävning åt återfyllning med nya massor. Arbetet kan samordnas med åtgärd 5.2.1.	II	
5.4.2	Gångar, markmaterial och andra byggda objekt	Asfalten på parkeringsytan läggs om. Höjdsättningen ses över så att vatten avleds till brunnar och befintliga rännstensbrunnar byts ut till modern modell. Nya linjemarkeringar för p-platserna. Parkeringsplats för personer med nedsatt rörelseförmåga kan även markers intill huvudingången där kyrkogården kan nås utan trappsteg, se åtgärd 5.9.1.	I	
5.4.3*	Gångar, markmaterial och andra byggda objekt	Sättningar i gräsmattor åtgärdas genom uppfyllnad med mineraljord eller dressand samt insädd av nytt gräs.	U	
5.5.1	Träd, häckar och annan vegetation	Lindarna hamlas kontinuerligt enligt befintlig rutin.	U	
5.5.2	Träd, häckar och annan vegetation	Rygghäcken av måbär tillförs näring och mull för att förbättra vitaliteten. Om det inte ger effekt kan den på sikt behöva bytas ut.	II	
5.5.3*	Träd, häckar och annan vegetation	Buxbomshäckarna hålls under bevakning så att sjukdoms- och skadeangrepp kan upptäckas och åtgärdas tidigt. Gödsla och vattna för att förbättra vitalitet och motståndskraft mot sjukdoms- och skadedjursangrepp.	U	
5.7.1	Möbler, skyltar, serviceplatser och belysning	Oljning av trärena ytor på bänk utförs årligen. Målning av övrigt utrustning utförs vid behov.	U	
5.7.2	Möbler, skyltar, serviceplatser och belysning	Kyrkogårdens belysning är i behov av översyn. Tillägg med utanpåliggande installationer har skett på stolparna, där elsäkerheten bör ses över. Stolparna är i behov av ommålning. Armaturerna är inte avbländade. Vid val av ny belysning bör, utöver påverkan på kulturmiljön, även effekten på djur och växter beaktas.	I	
5.9.1	Tillgänglighet	I samband med omläggning av parkeringens asfaltsbeläggning kan en parkeringsplats för personer med nedsatt rörelseförmåga markeras intill kyrkogårdens huvudentré, se åtgärd 5.4.2.	I	
5.9.2*	Tillgänglighet	Information om tillgänglighet läggs ut på hemsidan så att besökare kan planera sitt kyrkogårdsbesök i förväg. Beskriv bland annat framkomligheten på kyrkogården, parkering för personer med nedsatt rörelseförmåga, tillgång till toalett etc.	II	

*Ej markerad på karta i bilaga 3.

Vård- och underhållsplan Södra Sallerups kyrkogård

Bilaga 4 Översikt skadenoteringar

2025-01-31

Nummer på kartan hänvisar till åtgärder enligt bilaga 3.

Genomlysning Södra Sallerups kyrkogård

På Södra Sallerups kyrkogård finns ett stort antal disponibla gravplatser på de gamla delarna så det finns inget behov av att ta gravarna 'Kan ej upplåtas' i anspråk i första hand för att skapa nya kist- eller urngravplatser. Då är askgravplatser ett intressantare alternativ att göra på större kistgravplatser dels för att grundstrukturen kan bevaras bättre, dels för att behovet av stora askgravplatser inte verkar finnas här i dagsläget. Föreslagen användning kan innebära att flera gravar utnyttjas tillsammans, även av både 'Kan ej upplåtas' och 'Ej upplåten'.

Antalet 'Ej upplåtna' kistgravplatser inklusive utnyttjande av jungfruliga gravar är 183 st vilket räcker i 152 år med en medelupplåtelse på 1,2 kistgravar per år de senaste 10 åren. Förhållandet för urngravplatser är 18 st vilket räcker i 30 år med en medelupplåtelse på 0,6 urngravar per år de senaste 10 åren. Antalet återgångsgravar (återtagna och återlämnade) är i snitt 4,1 per år de senaste 10 åren vilka inte är medräknade ovan utan kan resultera i att de beräknade tiderna förlängs.

I bilaga 1 är alla 'Kan ej upplåtas' genomgångna och tänkbar framtida användning föreslagen. För de disponibla gravarna är detta inte gjort eftersom de är så många och inget bevarandevärde hindrar framtida förändring utan detta kan bedömas och ske när önskemål eller behov uppstår.

Även en analys av upplåtningbara gravar finns i denna bilaga.

Bilaga 2 visar upplåtelsestatusen på karta vid genomlysningstillfället.

Gräsyten norr om kapellet verkar vara tänkt för allmänna linjen men det finns bara fyra gravar där. Det kan fortsättningsvis upplåtas en-plats kistgravar där för gravsättning av kistor eller urnor med bibehållen ursprungsstruktur.

Minneslunden togs i bruk 1996 och har en genomsnittlig sättning av urnor på 4,5 st per år. Det finns mycket gott om gravsättningsytor för minneslundens räkning så någon utvidgningsmark behöver inte tas i anspråk inom överskådlig framtid.

I den norra delen av den befintliga kyrkogården finns en yta för framtida gravsättning vilket kommer att täcka behovet för Södra Sallerups upptagningsområde för överskådlig framtid.

Det finns utrymme att anlägga fler urngravar likt de befintliga i den sydöstra delen av kyrkogården. Detta gäller även för ytan rakt österut från kyrkan (510-515).

Alla områden på Södra Sallerups kyrkogård är tydliga i sin struktur så upplåtelse kan ske över hela kyrkogården och någon fokusering på vissa områden före andra behöver inte göras. Det är viktigt att fokus ligger på att inte upplåta jungfruliga gravar, utan att aktivt upplåta återgångsgravar för att inte behöva ta ny mark i anspråk i framtid.

Bilagor

Bilaga 1: Genomlysning underlag + analys upplåtningsbara gravar

Bilaga 2: Genomlysning karta

Kortfattad trädplan för Södra Sallerup kyrkogård, **Malmö**

2024-09-10

Bedömningen genomfördes 2024-06-07 av:

Johan Östberg

Trädkontoret AB

0709 10 81 01

johan@tradkontoret.se

Ingela Carlgren

Trädkontoret AB

0736 90 45 59

ingela@tradkontoret.se

Rapporten skriven av:

Roxana Ghiaei Moghaddam

Trädkontoret AB

0704 75 78 74

roxana@tradkontoret.se

Granskad av:

Victoria Ossbahr

Trädkontoret AB

076 800 04 58

victoria@tradkontoret.se

Sammanfattning

Totalt bedömdes 119 träd och deras placering finns angiven nedan (Figur 1) och i bilaga 1 finns den sammanfattade informationen om träden. De åtgärder som rekommenderas är:

- **18 träd, knuthamling**
- **10 träd, hamling**
- **11 träd, formträdsbeskärning**
- **2 träd, uppbyggnadsbeskärning**
- **2 träd, beskär döda grenar**

Nedan presenteras resultatet mer ingående och som bilagor finns följande:

- **Bilaga 1** – Fullständigt inventeringsprotokoll.
- **Bilaga 2** – Definitioner och förtydliganden
- **Bilaga 3** – Standard för inventering i urban miljö 3.0
- **Bilaga 4** – Rekommenderade kompetenskrav för utförare
- **Bilaga 5** – Främjande åtgärder för biodiversitet

Figur 1. Placeringen av de aktuella träden på Södra Sallerup kyrkogård.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Innehåll	4
1 Inledning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Syfte	6
1.3 Avgränsningar	6
1.4 Utförare.....	6
1.5 Lagskydd.....	6
2 Genomförande.....	8
2.1 Begreppsdefinitioner	8
2.2 Förklaring av använd metod och inventeringsstandard med ingående parametrar	8
2.3 Tillvägagångssätt (beskrivning av arbetsprocessen).....	9
3 Inventeringsresultat.....	10
3.1 Artsammansättning.....	10
3.2 Speciella individer och grupper	11
3.3 Åldersfördelning	12
3.4 Risk.....	13
3.5 Vitalitet	14
4 Utveckling.....	15
4.1 Troligen framtida utveckling hos beståndet.....	15
4.2 Behov av fördjupade undersökningar	15
5 Åtgärdsrekommendationer och förtydliganden.....	16
5.1 Uppbyggnadsbeskrining.....	16
5.2 Hamling	16
5.3 Knuthamling.....	16
5.4 Döda grenar	17
5.5 Formträdsbeskrining.....	17
6 Referenser.....	18
Bilaga 1. Fullständigt inventeringsprotokoll.....	19
Bilaga 2. Definitioner och förtydliganden.....	23
Bilaga 3. Standard för trädinventering i urban miljö 3.0	23

Bilaga 4. Rekommenderade kompetenskrav för utförare.....	23
Bilaga 5. Främjande åtgärder för biodiversitet.....	24

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Malmö kyrkogårdsförvaltning har beställt en bedömning av träd på Sallerups Kyrkogård. Inventeringen görs i samband med att vård- och underhållsplaner upprättas. Trädens kulturhistoriska, biologiska och sociala värden behandlas främst i vård- och underhållsplanernas andra del (den kulturhistoriska inventeringen och bedömningen ingår därför inte i detta uppdrag). Resultaten av trädinventeringen ska komplettera den redan framtagna förvaltningsövergripande trädvårdsplanen som tillsammans med vård- och underhållsplanerna ska fungera som planeringsinstrument och underlag i förvaltningens arbete med att vårda, bevara och utveckla kyrkogårdarna.

1.2 Syfte

Syftet med trädinventeringen är att utreda det befintliga trädbeståndets sammansättning, karaktär och status. Användare kommer till exempel att vara förvaltningens egna arborister och landskapsingenjörer.

1.3 Avgränsningar

Endast de träd som funnits med på underlaget från Malmö kyrkogårdsförvaltning har inventerats. Samtliga bedömningar skedde under juni månad, vilket betyder att ev. skadegörare eller svampar som inte var aktiva vid den aktuella tidsperioden inte har kunnat bedömas.

Bedömningen av trädens lagskydd är gjord efter Trädkontorets tolkning av gällande lagstiftning och trädens placering på kyrkogården. Denna tolkning kan skilja sig mot länsstyrelsens tolkning och beställaren bör därför alltid kontakta länsstyrelsen innan någon åtgärd påbörjas.

1.4 Utförare

Bedömningen är utförd av **Johan Östberg** som är docent i landskapsarkitektur med inriktning landskapsplanering. Johan är utbildad landskapsingenjör (examensår 2008), har en magister i teknologi (examensår 2008), en doktorsexamen i landskapsplanering (examensår 2013), är ISA Certified Arborist (2018), ISA Certified Arborist Municipal Specialist (2020), ISA Board Certified Master Arborist (2022) har klarat ISA's riskvärderingskurs TRAQ (Tree Risk Assessment Qualification) (2016 och 2020).

Bedömningen är även utförd av **Ingela Carlgren** som är landskapsingenjör med examen från SLU Alnarp. Ingela arbetar med fokus på trädinventering och GIS.

1.5 Lagskydd

Trädkontoret har bedömt om träden omfattas av skydd enligt KML (kulturmiljölagen) eller miljöbalkens skydd av biotoper eller 12:6. Inga andra lagskydd har bedömts.

Majoriteten av träden på kyrkogården är skyddade enligt KML och det krävs därmed tillstånd innan träd exempelvis fälls eller kraftigt beskärs.

66 träd är skyddade enligt miljöbalkens generella biotopskydd för alléer. Särskilt skyddsvärda träd som inte redan omfattas av något annan paragraf i miljöbalken, såsom det generella biotopskyddet, har ett visst skydd genom 12 kapitlet 6 paragrafen som berör samråd. Detta innebär att länsstyrelsen ska kontaktas innan exempelvis kraftig beskärning eller fällning genomförs av träd i alléer eller särskilt skyddsvärda träd.

2 Genomförande

Nedan förklaras kort arbetet med datainsamling och analys.

2.1 Begreppsdefinitioner

Termer och begrepp som används i denna trädplan följer SIS standard för trädvårdsterminologi som finns som referens i kapitel 6. Termer som berör riskbedömning är förklarade i bilaga 3, förtydliganden kring åtgärder finns beskrivna under kapitel 5 och trädinventeringsparametrar under kapitel 2.2. nedan.

2.2 Förklaring av använd metod och inventeringsstandard med ingående parametrar

Bedömningen har gjorts visuellt med utgångspunkt från *Standard för trädinventering i urban miljö 3.0*. Utifrån bedömningen har rekommendationer gjorts kring trädens framtida behov av åtgärder, övervakning och vidare undersökningar.

Nedan finns en lista på de parametrar som har använts vid besiktningen av träden. En utförlig förklaring av samtliga parametrar finns som bilaga 2.

- Träd-ID
- Trädart, vetenskapligt namn
- Trädart, svenskt namn
- Planteringsår, uppskattat eller säkerställt (år)
- Åldersfas/Åldersklass
- Stamdiameter på 1,3 m höjd (DBH, cm)
- Krondiameter (m)
- Vitalitetsklass (1-4)
- Troliga rotskador (1-4)
- Rotskador (1-4)
- Stamskador (1-4)
- Kronskador (1-4)
- Sjukdomar (fritext)
- Skadegörare (inkl. synlig svampkropp på/nära trädet)
- Risk för person eller egendom (1-4)
- Sannolikhet för kollaps (1-4)
- Åtgärdsförslag (fritext)
- Kvarvarande risk efter åtgärd (1-4)
- Kvarvarande sannolikhet för kollaps efter åtgärd (1-4)
- Giltighetstid för riskbedömning (år)
- Aktiva gravplatser inom rotzonen (ja/nej)
- Konflikt med infrastruktur (gravstenar, murar, gångar, byggnader etc.)
- Lagstadgat skydd (flerval: 12:6 jätteträd, 12:6 mycket gammalt träd, 12:6 grovt hålträd, biotopskyddad allé, biotopskyddad pilevall).
- Kommentarer (fritext, ex: typ av skada, unik art, sorgträd, ingår i trädkrans etc.)

2.3 Tillvägagångssätt (beskrivning av arbetsprocessen)

Samtliga träd har bedömts utifrån nationell och internationell branschpraxis, vilket betyder att bedömningarna bland annat följer de kriterier som satts upp av ISA (International Society of Arboriculture), EAC (European Arboricultural Council) och Svenska Trädföreningen. I branschpraxis ingår bland annat att genomföra visuella bedömningar som bygger på VTA (Visual Tree Assessment) där olika yttre synliga tecken används för att dra slutsatser kring trädets vitalitet, skador, strukturella svagheter och genom TRAQ (Tree Risk Assessment Qualification) även trädets eventuella risk.

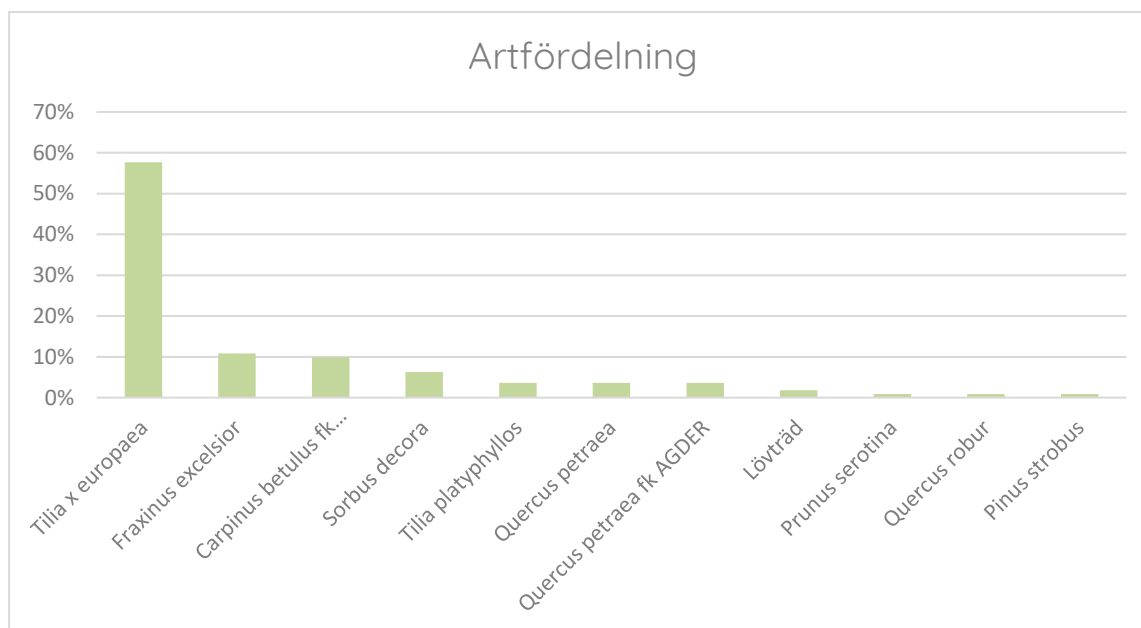
All data samlades in via GIS (Geografiskt informationssystem) och har sedan analyserats via utmatning i Excel. I och med analysen har även rekommendationer tagits fram som bygger på ovan nämnda arbetssätt och den specifika platsens egenskaper såsom kulturhistoriska, sociala och biologiska värden.

3 Inventeringsresultat

Nedan presenteras resultatet från inventeringen. Hela inventeringsresultatet finns som Bilaga 1.

3.1 Artsammansättning

Kyrkogården består till största del av lind (*Tilia*) (Figur 2).

Figur 2. Artsammansättning på kyrkogården.

3.2 Speciella individer och grupper

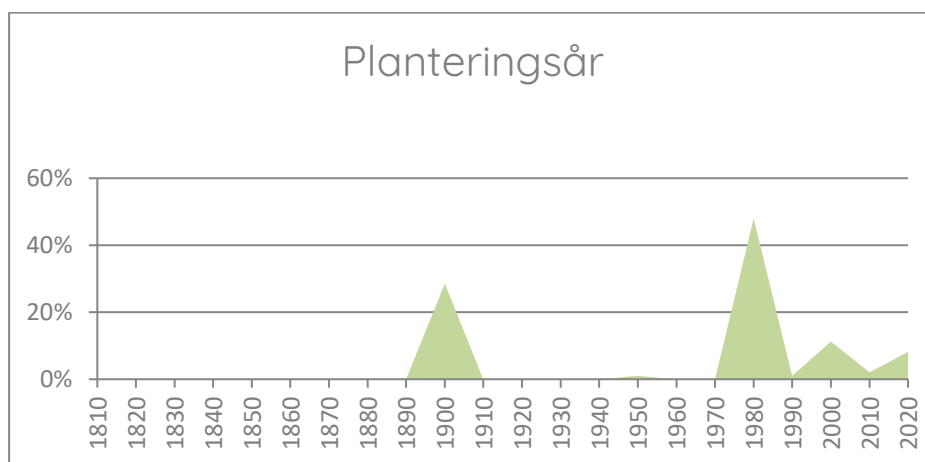
Ett trettioital av lindarna på Södra Sallerup kyrkogård är daterade ända bak till början på 1900-talet. De flesta är knuthamlade, och förstärker känslan av platsens kulturhistoriska arv. Dessa äldre och mer formstarka individerna bör speciellt skyddas då dessa ger speciell karaktär till kyrkogården (Figur 3).

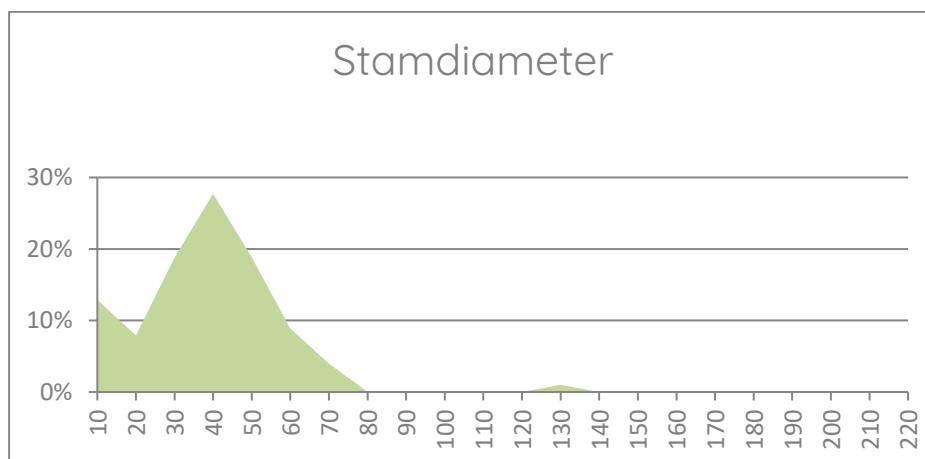
Figur 3. De äldre knuthamlade lindarna har stor påverkan på den upplevda karaktären på kyrkogården.

3.3 Åldersfördelning

Förutom artfördelningen är det även viktigt att arbeta för en god fördelning gällande trädens ålder. En generell rekommendation är att det ska finnas ett relativt stort antal nyplanterade träd för att skapa goda förutsättningar för att även i framtiden ha äldre träd på kyrkogården. På Södra Sallerup kyrkogård är cirka 30% av träderna planterade 1900, och nästan 50% planterades på 1980-talet. Sedan dess har man successivt planterat in nya träd tills idag. (Figur 4). Därför är platsen i dagsläget relativt dominerad av äldre träd vilket speglas i storleksfördelningen bland träderna (Figur 5).

Figur 4. Åldersfördelningen på kyrkogården.

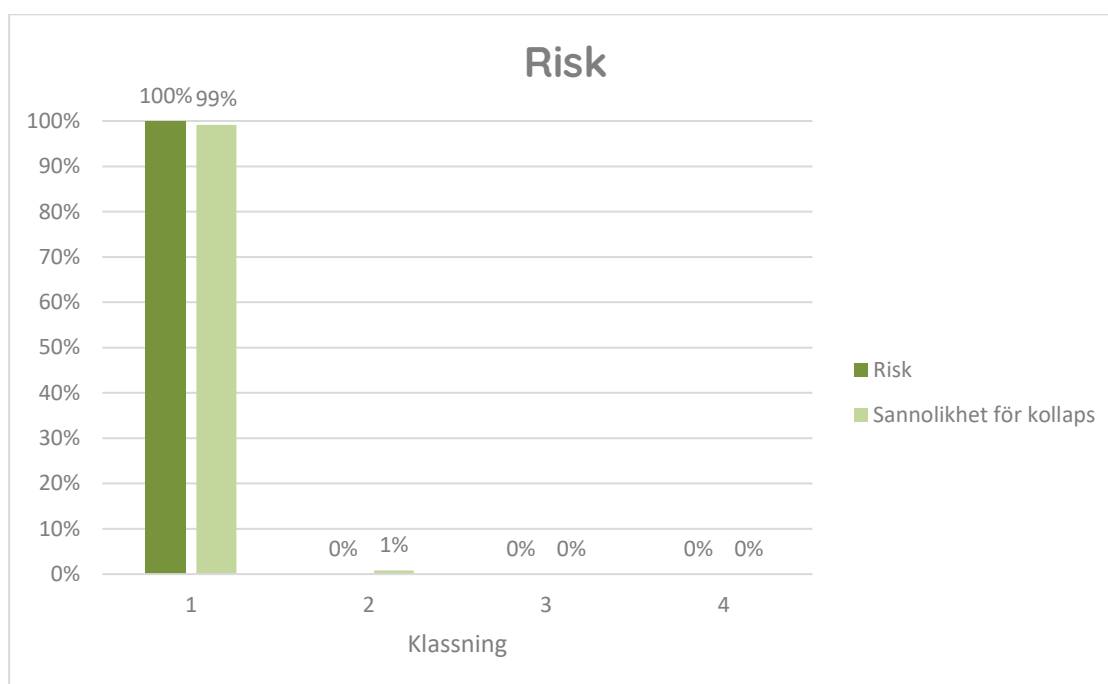

Figur 5. Storleksfördelningen på kyrkogården.

3.4 Risk

För att kunna säkerställa både besökares och anställdas säkerhet är det viktigt att ge en bedömning av trädens riskklass. Risk anges på en skala från 1 (*Låg risk*) till 4 (*Mycket hög risk*). Inga av träden hade en förhöjd risk (Figur 6).

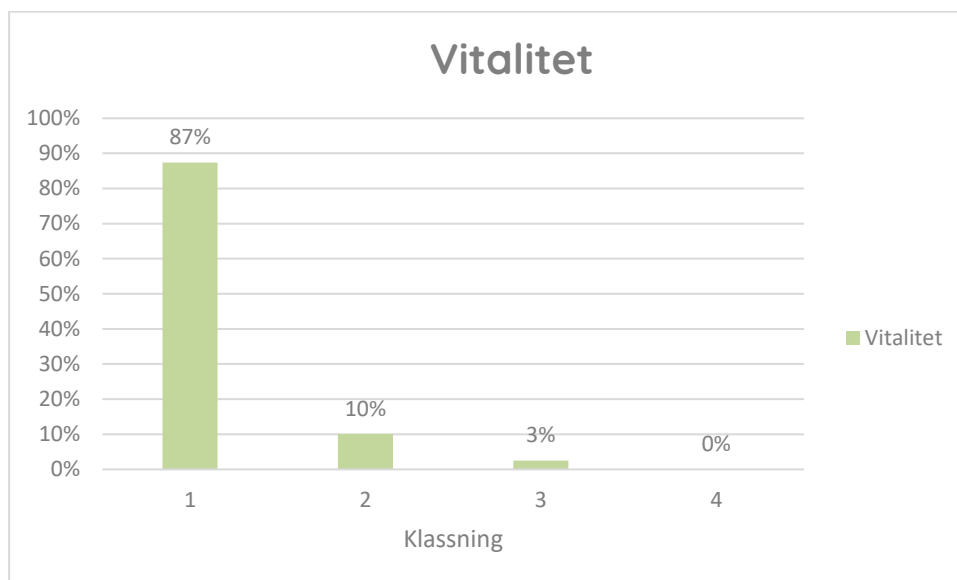
När det till sist gäller sannolikhet för kollaps, som anges enligt 1 (*Låg sannolikhet för kollaps*) till 4 (*Mycket hög sannolikhet för kollaps*), hade ett av träden en förhöjd sannolikhet för kollaps (klass 2) (Figur 6). Den förhöjda sannolikheten för kollaps berodde på döda grenar, som kan åtgärdas med beskärning.

Figur 6. Andelen träd fördelade på risk eller sannolikhet för kollaps.

3.5 Vitalitet

En viktig del i trädens kondition är trädens förmåga att hantera stress, vilket anges som trädens vitalitet. Vitaliteten ger en inblick i hur väl träden presterar och därmed även hur de klarar av den aktuella ståndorten. Vitalitet anges på en skala från 1 (*God vitalitet*) till 4 (*Mycket dålig vitalitet*). 97 % av träden återfanns i de två högsta vitalitetsklasserna (1 och 2) (Figur 7).

Figur 7. Vitalitetsfördelningen på kyrkogården.

4 Utveckling

Nedan beskrivs kortfattat den beräknade utvecklingen hos trädbeståndet och eventuella behov av fördjupning.

4.1 Troligen framtida utveckling hos beståndet

Trädbeståndet på kyrkogården är i mycket god vitalitet och majoriteten av träden har inga kända trädjukdomar. Många av träden är äldre, men det finns även gott om nyplanterade träd som ger goda förutsättningar för att det även i framtiden kommer att finnas karaktärsgivande växtlighet på platsen. En del åtgärder har dock rekommenderats, där det främsta syftet bakom dessa är att bättre underhålla träden samt att bevara karaktären hos de äldre individerna.

4.2 Behov av fördjupade undersökningar

I dagsläget identifierades inget behov av fördjupade undersökningar på kyrkogården.

5 Åtgärdsrekommendationer och förtydliganden

Nedan beskrivs de olika *Anmärkningar* och *Åtgärdsförslag* (Bilaga 1) som har bedömts behöva förtydliganden. Vidare hänvisas även till dokumenten i referenslistan.

5.1 Uppbyggnadsbeskränning

Målet med uppbyggnadsbeskränningen bör alltid vara att trädet ska få ett för arten naturligt växtsätt och att svagheter, exempelvis invuxen bark, åtgärdas i tid. Målet kan vidare även vara att uppnå en viss kronhöjd för att möjliggöra för trafik under trädets krona.

Det är bra att utföra uppbyggnadsbeskränning varje till vart tredje år. Om det tar längre tid är det risk att grenarna vuxit sig för tjocka och att trädet tar skada av beskränningen.

5.2 Hamling

Hamling är en skötselteknik som idag främst genomförs i kulturvårdssyfte. Det utförs på lövträd, främst arter som exempelvis lind eller pil. Tekniken går ut på att samtliga grenar beskärs med regelbundna intervall, oftast 1-3 år. Hamling ger upphov till att trädet bildar många skott året efter beskränningen, och ger upphov till en snabb och riklig lövproduktion.

5.3 Knuthamling

Knuthamling är en typ av formträdsbeskränning och hamling. Knuthamling sker numera främst under vintern eller vårvintern, men beskränningen kan även ske under sommaren, sensommaren och hösten. Hänsyn bör emellertid tas till grenarnas storlek, savstigning, extrem kyla och fåglars häckningsperioder. Hänsyn bör även tas till trädets vitalitet.

Figur 8. Ett av träden på kyrkogården som kommer behöva knuthamlas för att behålla sin karaktär.

5.4 Döda grenar

Om större döda grenar uppmärksammas på platser där de skulle kunna falla på personer eller egendom bör grenarna tas bort (Figur 9). Döda grenar går att ta bort året om utan att träden kommer till skada. Om döda grenar återfinns på platser där det inte förekommer personer eller egendom bör grenarna enligt SIS-standarden lämnas kvar.

Figur 9. Ett av träden på kyrkogården som behöver beskäras för att få bort döda grenar.

5.5 Formträdsbeskärning

Många träd formbeskärs av olika anledningar, exempelvis genom hamling, knuthamling, arkadklippning m.m. Det gemensamma syftet är emellertid att på olika sätt ändra trädens form eller att bibehålla eller utveckla denna form. De viktigaste är att det alltid finns ett tydligt syfte och mål med beskärningen, då det utan detta finns stor risk att träden kommer till skada.

Det vanligaste är att formträdsbeskärning sker under vintern eller vårvintern, men då snitten oftast är relativt små går formträdsbeskärning vanligtvis att genomföra året runt. Hänsyn bör dock tas till vitalitet, snittens storlek, savstigning, extrem kyla och fåglars häckningsperioder.

Beroende på vilken typ av form som träden har kan formträdsbeskärning behöva genomföras varje till vart femte år. I vissa fall kan det till och med röra sig om intervall på runt 7-8 år, men detta gäller oftast för mycket svagväxande träd då snabbväxande till normalväxande träd riskerar att ta skada om beskärningsintervallen är längre än 5 år.

De vanligaste felen som görs vid formträdsbeskärning är att träden beskärns för sällan, att grenkragar avlägsnas eller att hänsyn inte tas till trädarten. Många gånger minskar skaderisken betydligt om beskärningen genomförs med handverktyg, men om detta inte är möjligt bör noggranna instruktioner ges så att personerna som genomför åtgärden inte sågar av för tjocka grenar eller sågar för nära stam/grenkrage.

6 Referenser

SS 990000:2020. *Trädvård – Termer och definitioner*. Svenska Institutet för Standarder (SIS), Stockholm.

SS 990001-1:2020. *Trädvård – Processer och metoder för beskärning av träd – Del 1: Krav på beställare*. Svenska Institutet för Standarder (SIS), Stockholm.

SS 990001-2:2020. *Trädvård – Processer och metoder för beskärning av träd – Del 2: Krav på utförare*. Svenska Institutet för Standarder (SIS), Stockholm.

Östberg, J. & Mladoniczky, D. 2017. *Trädvårdshandbok 2017 – beskärning och trädvårdsåtgärder på etablerade träd i urban miljö i Sverige*. Alnarp: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning, Sveriges lantbruksuniversitet. Landskapsarkitektur, trädgård, växtproduktionsvetenskap: rapportserie; 2017:18.

Östberg, J. & Rowicki, E. 2022. *Standard för trädinventering i urban miljö Version 3.0*. Svenska Trädföreningen

Bilaga 1. Fullständigt inventeringsprotokoll

Träd ID	Trädart, vetenskapligt namn	Trädart, svenskt namn	Uppskattat planteringsår	Stamdiameter, 1,3 meters höjd (cm)	Krondiameter (m)	Vitalitet (1-4)	Troliga rotskador (1-4)	Rotskador (1-4)	Stamskador (1-4)	Kronskador (1-4)	Riskklass (1-4)	Kvarvarande risk efter åtgärd (1-4)	Sannolikhet för kollaps (1-4)	Kvarvarande sannolikhet för kollaps	Tidsram för bedömning av risk och	Aktiva gravplatser inom rotzon	Konflikt med infrastruktur	Lagstadgat skydd	Åtgärdsförslag	Anmärkningar/fritext
48-14481	Tilia x europaea	Parklind	1980	37	5	2	2	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14410	Tilia x europaea	Parklind	1900	39	6	1	1	1	1	3	1	1	1	1	5			KML, MB, Biotopskyddad allé, Grovt hålträd	Knuthamling	
48-14458	Tilia x europaea	Parklind	1980	41	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14532	Quercus petraea fk AGDER	Bergsek	2020	9	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML		
48-14504	Carpinus betulus fk Stenshuvud E	Avenbok	2000	15	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Ja		KML	Formträdsbeskrning	Uppskattad stamdiameter
48-14464	Fraxinus excelsior	Ask	1980	45	11	2	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML		
48-14427	Tilia x europaea	Parklind	1900	50	5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé, Grovt hålträd	Hamling	
48-14521	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5					Saknas
48-14510	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5					Saknas
48-14418	Tilia x europaea	Parklind	1900	63	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14493	Tilia x europaea	Parklind	1950	57	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Ja		KML		
48-14424	Tilia x europaea	Parklind	1900	54	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14487	Tilia x europaea	Parklind	1980	29	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14438	Carpinus betulus fk Stenshuvud E	Avenbok	2000	15	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Ja		KML	Formträdsbeskrning	Uppskattad stamdiameter
48-14450	Tilia x europaea	Parklind	1980	48	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé	Uppbyggnadsbeskrning	
48-14444	Tilia x europaea	Parklind	1980	40	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14528	Sorbus decora		2012	12	4	1	1	1	2	1	1	1	1	1	5					Ersättning för hängask som funnits på platsen tidigare
48-14484	Tilia platyphyllos	Bohuslind	1980	28	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14478	Tilia x europaea	Parklind	1980	34	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14501	Tilia x europaea	Parklind	1980	27	6	3	3	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14430	Tilia x europaea	Parklind	1900	45	6	1	1	1	2	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé, Grovt, hålträd	Hamling	
48-14461	Tilia x europaea	Parklind	1980	38	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14513	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5					Saknas
48-14467	Fraxinus excelsior	Ask	1980	46	11	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML		
48-14421	Tilia x europaea	Parklind	1900	56	5	1	1	1	1	2	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14470	Fraxinus excelsior	Ask	1980	43	10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML		
48-14447	Tilia x europaea	parklind	1980	39	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé		

48-14490	Lövträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				Saknas
48-14441	Carpinus betulus fk Stenshuvud E	Avenbok	2000	13	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML	Formträdsbeskrning	
48-14433	Tilia x europaea	Parklind	1900	53	6	1	1	1	2	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé, Grovt hålträd	Hamling	
48-14530	Quercus petraea fk AGDER	Bergek	2020	9	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML		
48-14502	Tilia x europaea	Parklind	1980	30	5	3	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14456	Tilia x europaea	Parklind	1980	45	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14479	Tilia x europaea	Parklind	1980	32	6	2	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, Biotopskyddad allé		
48-14416	Tilia x europaea	Parklind	1900	53	5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14473	Fraxinus excelsior	Ask	1980	43	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML		
48-14519	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				Saknas
48-14516	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				Saknas
48-14422	Tilia x europaea	Parklind	1900	45	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14485	Tilia platyphyllos	Bohuslind	198	36	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14526	Quercus petraea	Bergek	2016	12	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML		
48-14442	Carpinus betulus fk Stenshuvud E	Avenbok	2000	16	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML	Formträdsbeskrning	
48-14505	Carpinus betulus fk Stenshuvud E	Avenbok	2000	15	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Ja	KML	Formträdsbeskrning	Uppskattad stamdiameter
48-14482	Tilia platyphyllos	Bohuslind	1980	34	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14459	Tilia x europaea	Parklind	1980	40	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14436	Tilia x europaea	Parklind	1900	59	7	1	1	1	2	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé, Grovt hålträd	Hamling	
48-14453	Tilia x europaea	Parklind	1980	42	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14476	Tilia x europaea	Parklind	1980	33	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14419	Tilia x europaea	Parklind	1900	45	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14413	Tilia x europaea	Parklind	1900	50	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14465	Fraxinus excelsior	Ask	1980	56	12	2	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML		
48-14445	Tilia x europaea	Parklind	1980	34	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14425	Tilia x europaea	Parklind	1900	43	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14488	Tilia x europaea	Parklind	1980	25	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14439	Carpinus betulus fk Stenshuvud E	Avenbok	2000	12	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML	Formträdsbeskrning	
48-14483	Tilia platyphyllos	Bohuslind	1980	35	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14460	Tilia x europaea	Parklind	1980	40		1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14431	Tilia x europaea	Parklind	1900	35	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Hamling	
48-14408	Salix caprea 'Kilmarnock'	Hängsäl	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				
48-14477	Tilia x europaea	Parklind	1980	34	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14454	Tilia x europaea	Parklind	1980	45	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14523	Tilia x europaea	Parklind	1980	40	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14514	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				Saknas
48-14420	Tilia x europaea	Parklind	1900	62	7	1	1	1	1	2	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14414	Tilia x europaea	Parklind	1900	54	5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14468	Fraxinus excelsior	Ask	1980	30	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML		
48-14524	Quercus petraea	Bergek	2016	12	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML		
48-14471	Fraxinus excelsior	Ask	1980	36	10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Ja	KML		
48-14448	Tilia x europaea	Parklind	1980	41	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14440	Carpinus betulus fk Stenshuvud E	Avenbok	2000	14	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML	Fruktträdsbeskrning	

48-14497	Fraxinus excelsior	Ask	0	71	8	1	1	1	4	4	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Grovt hålträd	Hamling	Hålträd. Beskuren till högstubbe aug 2019
48-14434	Tilia x europaea	Parklind	1900	64	5	1	1	1	1	2	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Hamling	
48-14457	Tilia x europaea	Parklind	1980	43	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14529	Quercus petraea fk AGDER	Bergek	2020	9	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML		
48-14411	Tilia x europaea	Parklind	1900	44	5	1	1	1	1	3	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, grovt hålträd	Knuthamling	
48-14480	Tilia x europaea	Parklind	1980	34	6	2	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14503	Lövträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				Saknas
48-14511	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				Saknas
48-14428	Tilia x europaea	Parklind	1900	59	5	1	1	1	2	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé, Grovt hålträd	Hamling	
48-14474	Tilia x europaea	Parklind	1990	27	7	2	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	Biotopskyddad allé		
48-14520	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				Saknas
48-14417	Tilia x europaea	Parklind	1900	66	6	1	1	1	1	2	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Beskär döda grenar, Knuthamling	
48-14517	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				Saknas
48-14494	Carpinus betulus fk Stenshuvud E	Avenbok	2000	15	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Ja	KML	Formträdsbeskrining	
48-14451	Tilia x europaea	Parklind	1980	42	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Uppbyggnadsbeskrining	
48-14500	Tilia x europaea	Parklind	1980	31	7	3	3	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14437	Quercus robur	Skogsek	1800	127	22	2	1	2	3	2	1	1	1	1	5	Nej	MB, Jätteträd, Mycket gammalt träd		
48-14527	Quercus petraea	Bergek	2016	9	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML		
48-14412	Tilia x europaea	Parklind	1900	43	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14435	Tilia x europaea	Parklind	1900	65	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Hamling	
48-14429	Tilia x europaea	Parklind	1900	30	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	MB, Biotopskyddad allé	Hamling	
48-14512	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				Saknas
48-14475	Tilia x europaea	Parklind	1980	37	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14466	Fraxinus excelsior	Ask	1980	37	10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML		
48-14446	Tilia x europaea	Parklind	1980	40	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14518	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				Skadat i stormen Gorm 2015, ska tas ner och ersättas
48-14469	Fraxinus excelsior	Ask	1980	25	7	2	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML		
48-14495	Carpinus betulus fk Stenshuvud E	Avenbok	2000	15	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Ja	KML	Formträdsbeskrining	
48-14426	Tilia x europaea	Parklind	1900	47	6	1	1	1	1	2	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé, Grovt hålträd	Knuthamling	
48-14452	Tilia x europaea	Parklind	1980	44	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14489	Tilia x europaea	Parklind	1980	34	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14409	Tilia x europaea	Parklind	1900	36	6	1	1	1	1	2	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14531	Quercus petraea fk AGDER	Bergek	2020	9	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML		
48-14455	Tilia x europaea	Parklind	1980	41	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Ja	KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14432	Tilia x europaea	Parklind	1900	71	6	1	1	1	1	2	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Hamling	
48-14463	Fraxinus excelsior	Ask	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				
48-14509	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				Saknas
48-14415	Tilia x europaea	Parklind	1900	48	5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14515	Mall Barrträd	Saknas	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5				
48-14525	Quercus petraea	Bergek	2016	9	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML		
48-14423	Tilia x europaea	Parklind	1900	56	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej	KML, MB, Biotopskyddad allé	Knuthamling	
48-14472	Fraxinus excelsior	Ask	1980	49	10	1	1	1	1	1	1	1	1	2	5	Nej	KML	Beskär döda grenar	

48-14449	Tilia x europaea	Parklind	1980	51	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14498	Carpinus betulus fk Stenshuvud E	Avenbok	2000	15	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML	Formträdsbeskrning	Uppskattad stamdiameter
48-14486	Tilia x europaea	Parklind	1980	28	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14443	Tilia x europaea	Parklind	1980	45	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Nej		KML, MB, Biotopskyddad allé		
48-14492	Carpinus betulus fk Stenshuvud E	Avenbok	2000	16	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	Ja		KML	Formträdsbeskrning	
	Prunus serotina	Glanshagg	0			1	1	1	1	1	1	1	1	1	5					Växer ej på kyrkogården
	Pinus strobus	Weymouthtall	2010	11	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5			KML		

Bilaga 2. Definitioner och förtydliganden

<https://www.dropbox.com/scl/fi/ds4r3904v0ttr9h6lhurg/Bilaga-1-Definitioner-och-f-rttydliganden.pdf?rlkey=usiazsu1h6mc3cqn4vdgd3hdg&dl=0>

Bilaga 3. Standard för trädinventering i urban miljö 3.0

<https://www.dropbox.com/scl/fi/fvu8it0nqydw70vosbfu2/Standard-f-r-tr-dinventering-i-urban-milj-3.0.pdf?rlkey=brhz2lxjb64y6v5ri2pm5r204&dl=0>

Bilaga 4. Rekommenderade kompetenskrav för utförare

<https://www.dropbox.com/scl/fi/1fob8grxhdxvejhh61cmc/Bilaga-3.-Rekommenderade-kompetenskrav-f-r-utf-rare.pdf?rlkey=ha0k2eb415g5lq1bna00baf7a&dl=0>

Bilaga 5. Främjande åtgärder för biodiversitet

<https://www.dropbox.com/scl/fi/emdpig0ldlsxglz87avd4/Bilaga-5.-Fr-mjande-tg-rder-f-r-biodiversitet.pdf?rlkey=w0rvxg7a9prb65ntj7yl4qfs9&dl=0>

Barnkonsekvensanalys (BKA)

Detta dokument används när beslutet inte kräver en fullvärdig kartläggning och beskrivning. Nedan finns en mall, som med fördel kan fyllas på med frågor och svar.

Församling: Malmö kyrkogårdsförvaltning

Ärende: Trädinventering och framtagande av trädplaner för Husie, Oxie och Södra Sallerups kyrkogårdar

Datum för beslut: 240517

BKA genomförd av: Jenny Persson, landskapsingenjör

Beslutet berör Barn och unga

☐ Ett enskilt barn ☒ Barn i allmänhet ☐ En definierad bestämd grupp barn ☐ Barn berörs inte alls

Kommentera här:

Inventering och planframtagande berör inte barn direkt, men det är positivt för barn att trädbestånden vårdas på bästa sätt.

Hur barnet/barnen berörs

☒ Hänsyn har tagits till barns sociala, ekonomiska, kulturella och andliga rättigheter

Kommentera här: Kyrkogårdarnas trädbestånd är en del av barnens kulturarv och det är positivt att det tas om hand.

☐ Hänsyn har tagits till de barn som är i behov av särskilt stöd

Kommentera här:

Barns egna åsikter har tagits tillvara

☐ Ja ☒ Nej

Kommentera här: Planerna riktar sig inte till barn.

Slutsats och sammanfattning av analysen: Inventering och framtagande av trädplaner berör inte barn direkt, men är indirekt positivt. Ingen fördjupad BKA behövs.

Barnkonsekvensanalys (BKA)

Detta dokument används när beslutet inte kräver en fullvärdig kartläggning och beskrivning. Nedan finns en mall, som med fördel kan fyllas på med frågor och svar.

Församling: Malmö kyrkogårdsförvaltning

Ärende: Framtagande av vård- och underhållsplaner för Husie, Oxie och Södra Sallerups kyrkogårdar

Datum för beslut: 240517

BKA genomförd av: Jenny Persson, landskapsingenjör

Beslutet berör Barn och unga

☐ Ett enskilt barn ☒ Barn i allmänhet ☐ En definierad bestämd grupp barn ☐ Barn berörs inte alls

Kommentera här: Framtagandet av planerna berör inte barn direkt, däremot kan föreslagna åtgärder och förändringar eventuellt föranleda BKA i samband med genomförande.

Hur barnet/barnen berörs

☒ Hänsyn har tagits till barns sociala, ekonomiska, kulturella och andliga rättigheter

Kommentera här: Det är positivt för barn att kyrkogårdarna och deras kulturhistoriska värden vårdas och underhålls.

☐ Hänsyn har tagits till de barn som är i behov av särskilt stöd

Kommentera här:

Barns egna åsikter har tagits tillvara

☐ Ja ☒ Nej

Kommentera här: Planerna riktar sig inte till barn.

Slutsats och sammanfattning av analysen: Framtagandet av planerna berör inte barn direkt, däremot kan föreslagna förändringar och åtgärder eventuellt föranleda BKA i samband med genomförande. Ingen fördjupad BKA behövs.